

Uvodnik

Jurij Paljk

Kaj je tega treba bilo?

V italijanskem tisku smo z velikim poudarkom prebrali vest, da v števerjanskem občinskem svetu ni simultanege prevoda v italijanščino, kar da je krivično za tiste možne občane, ki bi slučajno prišli poslušat razpravo v občinsko hišo. Mislili smo, da je to kot po navadi le propagandna gesta kaknega domačega pristaša trikoloristov ali fašistov, ki občansko pridejo na dan s takimi zahtevami. Ne, tokrat je predlog postavila Slovenka, domačinka Maja Humar, hči bivšega števerjanskega župana Ivana Humarja, ki je kot prvo iniciativo v politični areni, v katero je pred kratkim vstopila kot nositeljica liste Združene levice, izbrala tako brezsmiselno in pavšalno potezo. Mimo tega, da je v števerjanskem občinskem svetu vedno veljalo pravilo, da je pogovorni jezik slovenski in da je na koncu seje župan vedno povzel sklepe in jih je v italijanščino zapisal občinski tajnik, in to tudi v času, ko je bil župan Ivan Humar, se sprašujemo, kaj hoče mlada Maja na ta način doseči. Zagotovo si je s tem prvim dejanjem zapravila zaupanje slovenske narodne skupnosti.

Tako se glasi pismo, ki sma ga prejeli v uredništvo s podpisom našega naročnika, čigar ime in priimek hranimo v uredništvu, ker ni želel biti imenovan. Pismo seveda odpira vrsto vprašanj. Prvo je: "Zakaj tako, čemu to služi?"

Odgovora seveda ne poznamo, ker je tak način razmišljanja zelo daleč od našega. Kakšen smisel ima namreč siliti Slovence, da govori Slovincu tudi italijansko, ne vemo. Kakšen smisel ima, da si med seboj govorimo v italijanskem jeziku, tudi ne vemo, pravzaprav se nam zdi neumno in zmotno, ne nazdanje tudi poniževalno.

Pismo odpira tudi drugo problem, in sicer kaže, kako sami "lezemo" v dvojezičnost tam, kjer je ne bi bilo potrebno izvajati. V mislih imamo razne študijske simpozije, na katerih Slovenci govorimo Slovincem v italijanskem jeziku; gotovo ste se že kakšnega udeležili.

V mislih imamo tudi nedeljske svete maše, pri katerih ni niti enega samega italijanskega vernika, a nekateri naši župniki vseeno dodajo k slovenskim berilom in evangeliju, celo pridigi, italijanski prevod. Včasih pa smo priče dobesedni dvojezični maši, tako da zares ne veš, kje si, in niti tega ne, če je mašnik Slovenec ali ne. Jasno je, da veš, da je mašnik Slovenec, ker ga poznaš, a iz dvojezične maše ne moreš tega razbrati, kar je slabo.

Tudi nekatere javne prireditve izrazito slovenskega značaja so postale dvojezične. Naše, slovenske seveda! Italijanske ne, ni nevarnosti, o tem bodite trdno prepričani, da ni nobene nevarnosti, da bi si naši večinski sosedje sami zamislili dvojezično javno, kulturno prireditev in nas povabili zraven!

Posluževanja dvojezičnosti bi se morali lotiti izjemno pametno, po zdravi človeški razsoji: če italijanskih prijateljev ni zraven, je vsaka dvojezičnost brezsmiselna. Če so zraven ljudje, ki nas nimajo radi, je tudi brezsmiselna in je povzetek v italijanskem jeziku na koncu prireditve čisto dovolj, če že ni odvečen.

Nismo nesramni, ko to pišemo! Le zavedamo se, da nihče, zares nihče ne bo spoštoval našega slovenskega jezika in niti naše samobitnosti, če ju sami Slovenci ne bomo!

150-letnica posvetitve cerkve pri Sv. Jakobu v Trstu

Foto Kroma

Revščina narašča. Po mnenju italijanskega osrednjega zavoda za statistiko ISTAT ima več kot dva milijona državljanov velike težave pri vsakodnevni nabavi hrane...

V zadnjih dneh novinarji zelo veliko govorijo o počitnicah in turistih, o množicah, ki naj bi se zgrinjale na italijanske plaže, in o velikih vsotah denarja, ki jih bodo italijanski turisti potrošili za čim bolj udobne počitnice. Ob vseh teh vesteh pa se marsikateri kritični poslušalec sprašuje, ali si lahko vsaka italijanska družina privoščiti počitnice. Iz zadnjega poročila, ki ga je v prejšnjih dneh objavil italijanski osrednji zavod za statistiko ISTAT, namreč izhaja, da je približno 3,6% italijanskih družin na pragu revščine in da ima več kot dva milijona italijanskih državljanov velike težave pri vsakodnevni nabavi hrane. Ta potreba je v primerjavi s prejšnjimi leti precej nova, saj so družine do pred 20 leti še imele dovolj denarja za nakup hrane, danes pa žal ni

več tako.

Italijanski osrednji zavod za statistiko ima pri določanju stopnje revščine dva parametra. V skupino najrevnejših spadajo družine z dvema članoma, ki razpolagajo mesečno z največ 573,63 evra, v skupino revnih pa spadajo dvočlanske družine, ki imajo mesečno 823,45 evra. V zadnjih mesecih je število družin, ki spadajo v skupino najrevnejših, močno naraslo, k čemur so nedvomno pripomogle vsesplošna slabša gospodarska slika, uvedba skupne evropske valute in vse večja socialna ter kulturna revščina, v katerih so številne italijanske družine.

V prejšnjih desetletjih so v družinah še veljale določene vrednote, večja pa je bila tudi težnja po varčevanju, saj so se vsi še dobro spominjali vojne in revščine, ki ji je sledila. Veliko večja je bila solidarnost med družinskimi člani in zelo pogosto so si družinski člani pomagali med seboj. Danes pa se je stanje precej spremenilo. Solidarnost, ki je bila nekdanja običajna med sorodniki, pa tudi med bližnjimi sosedi, je danes značilna samo za nekatere redke posameznike, ki so si pomoč najbližnjemu vzeli kot neko življenjsko vodilo.

Iz podatkov, ki jih je objavil italijanski osrednji zavod za statistiko, se izhaja, da približno polovica vseh družin, ki jih zakon ima za revne, preživi in dočaka konec meseca samo ob izdatni pomoči, ki jo nudijo razne človekoljubne organizacije v Italiji, predvsem pa t.i. Banco alimentare. To je človekoljubna, neprofitna organizacija, ki zbira presežke prehranbenih izdelkov in jih razdeljuje osebam, ki jih potrebujejo, predvsem pa revnim, nepokretnim in

ostarelim. Predstavniki te organizacije menijo, da je v Italiji skoraj milijon družin, ki nimajo zadostnih sredstev za preživljanje, kar pomeni skoraj tri milijone oseb. Ravno zaradi tega je ta organizacija razpredla zelo razvejano razdeljevalno mrežo, s katero dosegajo več kot sedem milijonov oseb. Prostovoljci te organizacije zbirajo vsak dan pri proizvajalcih, šolskih in podjetniških menzah in trgovcih vse jestvine, ki jih iz kateregakoli razloga ni mogoče več prodati, hrano nato sortirajo in razdelijo. Pri razdeljevanju hrane sodeluje približno 700 prostovoljcev, ki so v letu 2003 skupno razdelili 44.760 ton hrane. Razdeljevanje hrane seveda ne poteka neposredno, ampak prek skoraj 7.000 krajevnih organizacij, ki razdeljujejo hrano potrebnim določenega okraja. Pri tej zbiranju hrane lahko sodelujemo prav vsi. Banco alimentare organizira namreč vsako leto tudi poseben dan zbiranja hrane za potrebne. Nekje na polovici novembra organizirajo po vseh večjih trgovskih centrih posebna zbiralna mesta, kjer lahko potrošniki odložijo del svojih nakupov v korist bolj potrebnim.

Vendar pa je enkratletna pomoč v božičnem času, "ko smo itak vsi nekoliko bolj dobri", malo premalo, da bi lahko zadovoljili prav vse potrebe. Število potrebnih narašča tudi v naših "bogatih" mestih, kot sta npr. Trst ali Gorica. Tudi tu lahko storimo veliko dobrega, pa čeprav nismo vključeni v razdeljevalno mrežo Banco alimentare. Dovolj je, da odpremo oči in pogledamo okoli sebe, pa bomo z lahkoto našli način, kako bomo sočloveku ustvarili bolj prijeten dan.

Mara Petaros

Pogovor

Časnikar Saša Rudolf, donedavni vodja informativnega oddelka Radia Trst A, se je upokojil

3

Olimpijske igre

Na največjem športnem dogodku leta se bo v Grčiji kmalu pomeril cvet svetovnih športnikov

15

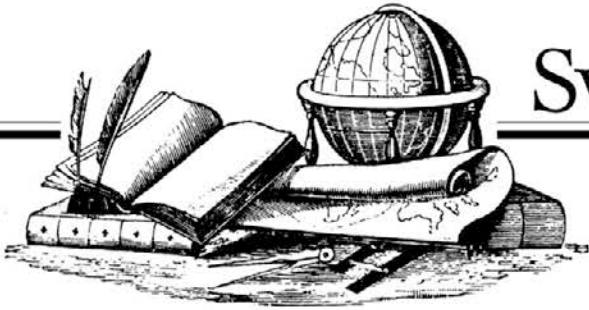
Pogovor

Javni delavec in publicist Remo Devetak o svojem dolgoletnem zbiranju narodnega blaga

16

Italijanska politika: nesoglasja in finančne težave

V vladi in njeni večini še ni zatišja

Čim bolj se oddaljujemo od junijskih evropskih in upravnih volitev, tem bolj se poglobljajo nesoglasja in spori tako v Berlusconijevemu Domu svoboščin kot v njegovi vladi. Prva žrtev je, kot vemo, postal minister za gospodarske zadeve Giulio Tremonti, ki je moral odstopiti, ker je tako zahteval voditelj Nacionalnega zavezništva in podpredsednik vlade Fini. Slednjemu je šlo močno na živce Tremontijevo politično zavezništvo z voditeljem Severne lige Bossijem, tako da je obema očital preveliko pozornost za italijanski Sever, kar naj bi škodovalo italijanskemu Jugu, s čimer bi se na daljši rok morda celo usodno zamajala celotna italijanska državna stavba. Berlusconi je to trenje na začetku podcenjeval, volilni izidi pa so jasno pokazali, da postaja zadeva zelo nevarna, in je naposled prisilil Tremontija k

odstopu. Na njegovo mesto je bil imenovan 50-letni ekonomist in Tremontijev ožji sodelavec Domenico Siniscalco. Poleg Finija pa je imel neporavnan računec z Berlusconiem tudi voditelj Krščanskih demokratov (UDC) Follini, čigar stranka je na junijskih volitvah na Jugu države, zlasti na Siciliji, podvojila glasove v primerjavi z zadnjimi državnoborskimi volitvami. Tudi Follini je odločno grajal Tremontijevo gospodarsko in socialno politiko, a je hkrati poskrbel, da je njegova parlamentarna skupina vložila v parlamentu vrsto spremenjvalnih predlogov, ki so zadevali Bossijevo "devolucijo", to je samo naravo federalne ureditve, kot jo je predvideval v prvem branju že odobreni ustavni zakon.

stran 14
DL

Podoba skupščine po prvem zasedanju

Novi evropski parlament

Od 20. do 23. julija je bilo v Strasbourgu prvo zasedanje evropskega parlamenta, izvoljenega preteklega junija. Po pristopu desetih novih držav v Evropo unijo se je ustrezno povečalo tudi število članov parlamenta od 626 na 732. Prva in najvažnejša točka dnevnega reda zasedanja je bila izvolitev novega predsednika. Ker sta se obe najmočnejši poslanski skupini, in sicer PES (Evropska socialistična stranka) in EPP (Evropska ljudska stranka) predhodno dogovorili glede delitve predsedniškega mandata, je bil že v prvem glasovanju z absolutno večino izvoljen španski socialistični poslanec Josep Borell. Zanj je namreč glasovalo 388 poslancev od 700 prisotnih. Njegova protikandidata sta bila poljski liberalni poslanec Branislav Geremek

(nekdanji voditelj Solidarnosti), ki je prejel 208 glasov, in francoski komunistični poslanec Francis Wurtz, ki je prejel 51 glasov. Novi predsednik evropskega parlamenta ima 57 let in je bil letos prvič izvoljen. Kot že omenjeno, izhaja iz vrst španske socialistične stranke, ki je pred kratkim zmagala na parlamentarnih volitvah. Predsedstvo bo vodil polovico petletnega mandata, to se pravi dve leti in pol, ko bi ga po dogovoru moral naslediti predstavnik EPP, verjetno nemški poslanec Hans Gert Poettering. Po izvolitvi je novi predsednik Borell poudaril, da bo sodeloval z vsemi političnimi skupinami. Posebej je tudi pozdravil poslanec desetih novih članic EU. Podoben program predsedovanja bo predstavil na prihodnjem jesenskem zasedanju.

stran 14
Alojz Tul

Kratke

Zasedanje paritetnega odbora: finančna sredstva za slovenščino v javnih upravah

Po nesklepnosti seje v začetku julija zaradi bojkota desničarskih italijanskih članov se je 23. julija spet sestel paritetni odbor. Tokrat je seja potekala brez težav. Na dnevnem redu je bila določitev kriterijev za porazdelitev sredstev, predvidenih v 8. členu zaščitnega zakona 38/2001. Ta člen namreč predvideva rabo slovenskega jezika v odnosu s krajevnimi upravami in sodnimi oblastmi ter podjetji, ki opravljajo storitve javne koristi in imajo svoj sedež v občinah, v katerih se izvaja zakon. Čeprav predsednik države, kot to predvideva zakon, še ni podpisal odloka o seznamu občin, ki so se odločile za zaščitni zakon, je paritetni odbor začel razpravo o kriterijih za dodelitev financ za slovensko poslovanje. Razprava se bo nadaljevala, ko bo delovna komisija, ki jo je odbor imenoval, izdelala okvirna stališča. V 6-člansko ožjo skupino so bili imenovani: Andrej Berdon, Maurizio Lenarduzzi, Stefano Pizzin, Rado Race, Adriano Rittossa in Stojan Spetič. Odv. Berdon je seznanil člane odbora s stališčem Državnega sveta v zvezi s seznamom 32 občin, ki ga je že pred časom odobril paritetni odbor in ga poslal v Rim v podpis predsedniku države. Ocena državnega zbora, na katerega se je obrnila italijanska vlada, nosi datum 5. maja 2004, bila pa je registrirana šele v juliju, kot je potrdil tudi prisotni dr. Sebastiano Piana, funkcionar pri ministrstvu za deželne zadeve. Mnenje Državnega sveta je dokaj nenavadno, saj poziva predsednika države, naj odloka ne podpiše, dokler paritetni odbor ne preveri realne prisotnosti slovenske manjšine v občinah Čedad, Milje in Trst. To pomeni, da bo moral paritetni odbor, ko bo uradno prejel stališče Državnega sveta, ponovno razpravljati o teh občinah in direktno preveriti prisotnost slovenskega prebivalstva. Gre očitno za zavlačevanje, za katerega se je odločila italijanska vlada.

Paritetni odbor je na zadnjem zasedanju spet razpravjal o vlogi Sindikata slovenske šole in potrdil že sprejeto stališče o značaju te ustanove, kateri gre v smislu 22. člena zaščitnega zakona priznana pravica do predstavnosti v organih javne uprave.

Pahor in Pavšič pri ministru Vajglu

Slovenski minister za zunanje zadeve Ivo Vajgl se je v petek, 23. julija, srečal s predsednikom Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudijem Pavšičem in predsednikom Sveta slovenskih organizacij Sergijem Pahorjem. Predsednika krovnih organizacij sta ministru predstavila najnovejši položaj slovenske manjšine v Italiji in pri tem posebej izpostavila zaplete v zvezi z neizvajanjem zaščitnega zakona 38/01. Pogovor je tekel tudi o delovanju nekaterih pomembnejših institucij v slovenskem zamejstvu, predvsem o sodelovanju in težavah Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Minister, ki bo v kratkem srečal italijanskega kolega Franca Frattinija, se je zanimal tudi za splošen položaj slovenske manjšine v Italiji in kako njeni predstavniki delujejo na različnih nivojih državne uprave. Zanimalo ga je tudi, kako manjšina doživlja sobivanje različnih kultur, sožitje in strpnost v vsakdanjem življenju.

Začetek uresničevanja dogovora

Drago Štoka na prvi seji evropskega parlamenta

Dogovor, ki sta ga pred evropskimi volitvami sklenili vodstvi Slovenske skupnosti ter južnotirolskega SVP, med drugim predvideva tudi stalno koordinacijo obeh strank pri evropskih pobudah. Damijan Terpin za SSK ter predsednik SVP Elmar Pihler Rolle sta namreč sklenila dati povezavi Slovenske skupnosti s SVP na evropskih volitvah novo vsebino, na podlagi katere bosta evropski poslanec Michl Ebner ter drugi kandidat na skupni listi Drago Štoka skušala v medsebojnem povezovanju sproti reševati skupna vprašanja na evropski ravni.

Dogovor se je začel uresničevati že na prvi seji novoizvoljenega evropskega parlamenta, saj je nanjo bil povabljen tudi kandidat Slovenske skupnosti, ki je prvi neizvoljen na skupni listi. Ebner in Štoka sta pred začetkom zasedanja imela v Strasbourgu daljši in poglobljen razgovor o perečih problemih, ki zadevajo stvarnost narodnih skupnosti v Evropi, še posebej pa sta se ustavila pri analiziranju sedanjega političnega in pravnega stanja narodnih sku-

pnosti pri nas v deželi Furlaniji-Juljski krajini in na Koroskem. Pri proučitvi odprtih vprašanj, ki zadevajo Slovence v Italiji, sta si bila Ebner in Štoka sogla-

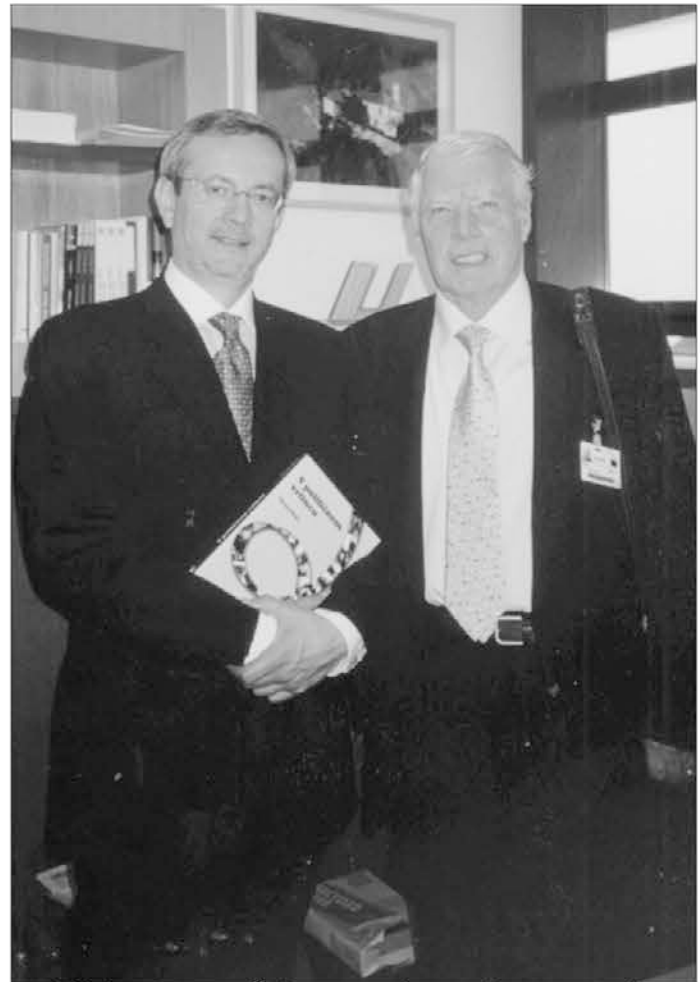
blasti z nevzdržnim stanjem, ki zadeva predvsem zaščitni zakon za Slovence v Italiji, ki je v glavnem še vedno mrtva črka in mu italijanske oblasti nikakor nočejo dati konkretnih norm in zadovoljivih uresničitev pravnih postavk, ki so predvidene v zakonu št. 38 iz leta 2001. Ebner in Štoka sta proučila vse možne pravne poti v zvezi z evropeizacijo tega vprašanja in sta poudarila, da se mora v novi evropski stvarnosti spoštovati identiteta ter morajo biti konkretno zajamčene pravice vseh narodov in jezikov.

Predsednik Slovenske skupnosti se je v Strasbourgu takoj po prvi seji novega parlamenta sestel tudi s slovenskim poslancem Lojzeto Peterleto, s katerim se je prav tako pogovarjal o perečih proble-

mih Slovencev v Italiji, na katere gleda Italija precej enostransko in sploh ne uresničuje že tako in tako pomanjkljivih postavk in norm zaščitnega zakona.

Lojze Peterle je Štoki zagotovil vso svojo podporo v odprtih vprašanjih, ki zadevajo Slovence v Italiji tudi v evropskem parlamentu, saj je ta silno občutljiv za probleme vseh narodnih manjšin v Evropi.

Lojze Peterle je Štoki zagotovil vso svojo podporo v odprtih vprašanjih, ki zadevajo Slovence v Italiji tudi v evropskem parlamentu, saj je ta silno občutljiv za probleme vseh narodnih manjšin v Evropi.

Michl Ebner in Drago Štoka v evropskem parlamentu, v sobi SVP

Povejmo na glas

Most v Mostarju in mi

Zgodil se je pomemben dogodek: slavni "stari most" v Mostarju je obnovljen in se spet boči nad Neretvo. Most, zgrajen pred skoraj 450 leti, simbol sožitja ali vsaj sobivanja med različnimi verami in kulturami, porušen pred dobrimi desetimi leti med vojno v Bosni in Hercegovini, ko je tako krvavo razpadala nekdanja Jugoslavija. Ta most je sedaj po želji mednarodne skupnosti ponovno postavljen z željo, ki jo vsi odobravamo in se z njo strinjamo, da bi se pač pričelo življenje na novo, da bi bile pozabljene stare rane in da bi dokazali, kako je vedno mogoče verjeti v popravo vsega, kar je bilo grozljivo in strašno, namreč vojna kot besnenje sovraštva in mržnje. Toda ali je zares mogoče obnoviti, kar je bilo porušeno in uničeno? Zelo težko, če že nemogoče je obnoviti vse, kar je bilo uničenega, ko je divjala vojna in je slavilo sovraštvo in je ta vojna kot toliko drugih vojn pustila za seboj žrtve, velikansko število žrtev. V človeškem smislu žrtev ni mogoče priklicati nazaj v življenje, kot je mogoče na novo zgraditi porušene stavbe, na novo postaviti razdrte železniške tise, na novo urediti razrta in poškodovana letališča. Mogoče je torej na novo - kot zdaj v Mostarju - zgraditi "stari most" nad Neretvo, toda mrtvih zagotovo ni mogoče oživiti. In ne gre samo za mostove, stavbe, železniške tise, letališča, gre tudi za porušene medčloveške odnose med tistimi, ki so ostali, in kjer se tudi postavlja vprašanje, kako jih obnoviti. Ko rečemo, kako bistveni so medčloveški odnosi, se lahko spomnimo na

nas same, ki živimo v miru in ne živimo v Mostarju, ne živimo v Bosni in Hercegovini in nas v zadnjih desetletjih ni prizadela prav nobena vojna.

Kaj torej ne obstaja tudi nevarnost in dejstvo rušenja medčloveških odnosov, dobesedno krvavo rušenje, zaradi katerega razpadajo družine in so otroci razdvojeni, ko prijatelj izda prijatelja, ko se usodno razdeli prej složna skupnost, ko prepogosto neusmiljeno tekmuje drug z drugim za boljši položaj, za večji ugled, za nadvlado na drugim? Nobena dvoma ne more biti, rušenje medčloveških odnosov obstaja, kot seveda obstaja graditeljstvo teh istih odnosov. Rušenje medčloveških odnosov se lahko dogaja vsak trenutek in to množično, kot se lahko vsak trenutek in to množično dogaja srečno graditeljstvo odnosov. In tudi tu se kot pri mostu v Mostarju postavlja vprašanje, ali je mogoče uničen medčloveški odnos zgraditi na novo, tudi tu se postavlja to bistveno vprašanje. In odgovor je več kot na dlani: če lahko stavbo postavimo na novo, mrtvega oziroma ubitega človeka ne moremo obuditi, razrušen medčloveški odnos pa je mogoče zgraditi na novo, ali pa je že dokončno umrl. Na vsak način ga je silno težko na novo zgraditi, zato velja že vnaprej storiti prav vse, kar je le mogoče, da ga sploh ne bi ogrozili in ga prepustili poginu. Bodimo torej graditelji in samo graditelji, ker človek ni stavba: ko enkrat v njem ubijemo vero v nas, je lahko za večno ubita.

Janez Povše

NOVI GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - Odgovorni urednik Jurij Poljak
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

Tisk Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l.,
Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD,
tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 65 evrov, prioriteta pošta 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

Cena oglasov po dogovoru

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI
in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakona št. 675/96 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

To številko smo poslali v tisk v torek, 27. julija, ob 14. uri.

Intervju Saša Rudolf

Bodimo zvesti svojemu prepričanju, bodimo svobodni in odprti vsem kritikam!

Znani slovenski javni delavec, publicist in časnikar, donedavni vodja informativnega oddelka Radia Trst A in seveda tudi slovenskega oddelka televizije Deželnega sedeža RAI v Trstu, Saša Rudolf, se je pred časom upokojil. Dolga leta je bil tudi naš vidnejši slovenski politični delavec, javni človek torej, med drugim je bil in, upamo, da bo še, naš sodelavec.

S kakšnimi občutki ste se upokojili? Tu ne mislimo samo na to, kakšno uredništvo ste pustili svojemu nasledniku, ampak predvsem na čisto človeške občutke.

Prenehali sem s službo, ne pa s časnikarstvom, naš poklic je pač take narave, da po eni strani ne pozna ne urnikov ne starostnih pregrad, po drugi strani pa nosi v sebi neko posebno vrsto odvisnosti, ki te po desetletjih povsem zasvoji. Prav zaradi tega slovo od delovnega mesta ni bilo travmatično, pač pa nekaj povsem naravnega, saj se mi je odprlo novo življenjsko obdobje, ko si izbereš končno lahko sam krojim. Čutil sem, kot da sem dopolnil profesionalno "puberteto", nakako tako mi je bilo pri srcu, seveda s skoraj polstoletnim razmahom, kot je verjetno židovskemu pobiču med obredom bar mitzawah ali azteškemu najstniku, ko so ga vpisali v tocamatl, anagrafski seznam polnoletnih, odraslih prebivalcev Cem-anahuaca, edinega sveta, kot so svojo deželo imenovali prebivalci prostrane mehiške planote. In res živim novo življenje, ki mi odpira neslutene poglede, ko se ni treba več ukvarjati z vsakodnevnim kronikom, spremembami urnikov, težavami, ki nastajajo, ko je domačih dogodkov preveč, kolegov, ki naj bi jih krili, pa premalo.

Kako ocenjujete vaše delo pri Radiu Trst A, koliko let ste bili tam zaposleni, kdaj in kako ste postali časnikar?

Oceno naj dajo poslušalci in gledalci. Prvič sem na Radiu Trst nastopil leta 1957, in sicer pri Radijskem odru. Strast za časnikarstvo sem podedoval po očetu, ki mi je na smrtni postelji dobesedno prepustil uredništvo 15-dnevnikarstva Demokracija. Urejeval sem ga in ga skoraj v celoti sam napisal - prispevke so pošiljali le inž. Boris Sancin, ki je skrbel za

uvodnike, dr. Avgust Sfiligoj, ki je pošiljal goriško politično kroniko, in Josip Terčon, tedanji devinsko-nabrežinski župan - dobro pol drugo leto, nakar je zaradi finančnih težav list prenehal izhajati. Leta 1966 sva skupno s Sergijem Pahorjem skrbela kot zunanja sodelavca za kulturne in športne oddaje na Radiu, redno pa sem bil nastavljen v uredništvu leta 1969, potem ko sem si med potresom v Banja Luki nalomil rebra.

Leta 1973 sem opravil natečaj za radiotelekomunisto, devet let kasneje sem bil imenovan za posebnega poročevalca, nato za vodjo izmen, leta 1990 pa sem nadomestil našega prvega slovenskega namestnika glavnega urednika dr. Draga Lejšo, ki se je tistega leta upokojil.

Prav pod vašim vodstvom je deželna hiša RAI končno tudi uvedla slovenske televizijske programe, ki pa so še vedno preslabo vidni v naši deželi. Povejte kaj več o tem.

Po 20 letih zavlačevanja - državni zakon o preureditvi radiotelevizijske službe iz leta 1975 je predvideval slovenske televizijske oddaje - smo 1. maja 1995 končno pričeli z rednim odvajanjem televizijskega dnevnika v slovensčini. V tem času se je zvrstila kopica vlad in deželnih odborov, tako ali drugače politično obarvanih, sledilo si je kar lepo število upravnih odborov RAI, ki so bili izraz vladajoče politične volje na vsedrjavni ravni. Pa tudi obljub ni manjkalo, in vendar je vlade, deželne odbore in uprave svete povezavale skupno načelo, da velja s pričetkom televizijskih oddaj za slovensko skupnost v Furlaniji-Juljski krajini še počakati. Tako po hierarhični kot sindikalni poti smo zaman pričevali politike in upravitelje v Trstu in Rimu, da je skrajni čas za izpolnitev obljub. Leta 1990 sem med svetovnim nogometnim prvenstvom obiskal v Rimu vidnejše funkcionarje in upravitelje podjetja - z

nekaterimi sem se spoznal in spoprijateljil na svetovnih športnih prireditvah - in jim predložil podroben načrt o uvedbi slovenskega TV dnevnika. Mnogi so mi pritrtili, obljubili pomoč, toda ko sem se vrnil v Trst, sem moral poslušati levite s strani glavnega

som Bergantom na čelu. Največje težave so bile pri italijanskem in deloma tudi slovenskem oddelku koprške RTV. Italijansko uredništvo se ni bilo pripravljeno odpovedati ni ti minuti lastnega programa v korist skupnih čezmejnih poslušati levite s strani glavnega

cem, nam žilica ne da miru, tudi v sobotah ali nedeljah ne, kakor tudi ne ponoči. Telefon, prenosni ali fiksni, mora biti stalno odprt. Zdaj, ko bi mi tega ne bilo treba več, kar redno pozabim izklopiti prenosni telefon.

Poznamo vas kot velikega bralca, a tudi pisca. Kaj sedaj berete? Ker vemo, da berete ogromno, nam lahko daste tudi kak nasvet za počitniške dni?

Res je: rad in veliko berem. Za poletno branje bi nekoliko zahtevnejšemu ljubitelju knjig priporočil povsem nenavadni teološki thriller mlade Eliette Abecassis, ki je doma iz Strasbourga, predava pa na univerzi v Caenu. Naslov romana je "Qumran", preveden pa je bil že v 18 jezikov. Govori pa seveda o arheoloških najdbah pri Mrtvem morju. Bralcem z dobrimi živci bi ponudil vojni potopis Anthonyja Loyda "My war gone by, I miss it so", ki je v originalu posvečen "Mojim drugovima". Gre za srhljivo pripoved mladega fotoreporterja, ki se je znašel sredi grozot vojne v Bosni. Iz knjige dobesedno bruhla smrad po preletih krvi, alkohol, cigaretnem dimu, drogah, razstrelivu, predvsem pa po grozodejstvih, ki jih zmorejmo le vojni zločinci in umazani plačanci. Naključni fotoreporter čez noč postane še bolj naključen vojni reporter, ki so ga pokoli v Sarajevu in Srebrenici, v hercegovskih in čečenskih vaseh povsem spremenili.

Za neobremenjujoče branje na plaži pa bi priporočil roman nemškega 55-letnega pisatelja Gisberta Haefsa "Troia". Na počitnice si vzemite tudi kakšnega slovenskega avtorja. Če vam je mesto ob morju vsaj tako všeč kot meni, vzemite na morje ali v hribe Tržaško knjigo prof. Marije Pirjevec, v kateri boste prebrali kar se za široki izbor avtorjev, ki so v svojih delih opisovali tudi Trst. Pa tudi na zbirke poezij ne pozabite. Misel za lahko noč je kaj lahko najti v poezijah Miroslava Košute, Jurija Paljka in Ivana Mirtattja. Te tri imam vedno na nočni omarici, da so takoj pri roki, ker je v poznih urah do knjižne police predač.

Vas pero "še srbi", da kaj napišete, morda pripravljate kakšen daljši tekst?

Za zdaj le zbiram material. Upam, da ga bo za daljši tekst. Nakazal bi le, da gre za domaćo zgodbo, ki je tesno povezana z mojimi predniki, obenem pa sega vse do Skalnatega gorovja, ameriškega jugozahoda in Mehike. Pripoved naj bi se pričela v Idriji sredi devetnajstega stoletja, nadaljevala pa v Škocjanskih jamah, ki jih je pomagal odkriti prastric mojega očeta in Janko Rudolf. Če bo Bog dal in sreča junaška, bom v letu dni končal zbirati material in se bom lahko posvetil pisanju.

Ste eden tistih danes vse redkejših časnikarjev, ki so delali v radijskem in televi-

zijskem mediju in so imeli za to gledališko pripravo za jezik. Povejte nam, zakaj je lepa govorica potrebna. Se vam ne zdi, da se danes daje premalo poudarka lepemu jeziku, tudi in še predvsem v medijih?

Naključje in sreča sta me pripeljala kot študenta do Radijskega odra, kjer nas je prof. Jože Peterlin naučil govoriti, nam izpilil vokale in vcepil poslušalca z melodijo stavka. Ob njem se s hvaležnostjo spominjam režiserke Baldine Baranovič Battelino in njenih napovorov, da bi nas naučila pravilno dihati in s pridom uporabljati prepono. Vse to pridobljeno bogastvo se je še kako obrestovalo v naslednjih desetletjih. Morda je res, da so mediji nekoč dajali mnogo več poudarka lepi besedi. Spominjam se, da je tudi Rai sredi sedemdesetih in na začetku osemdesetih let predredil več tečajev o dikciji. Enega od teh je vodil znani igralec Arnoldo Foa, ki je bil izredno natančen in oster pri ocenjevanju branja kandidatov. Tudi po desetkrat je bilo treba ponoviti isti tekst, dokler ni končno privolil, da gre v poslušanje glavnega urednika. Toda to so bili časi, ko je pred mikrofonom lahko stopil le časnikar, ki je uspešno opravil natečaj za radiotelekomuniste. S poplavo radijskih in televizijskih voditeljev je seveda nujno padla raven pravilnega govora, saj večini ni bilo dano, da bi si priučili vsaj osnovo. Marsikdaj me zbode, ko voditelj radijskih ali televizijskih poročil stisne široki "e" do take mere, da se spremeni v "i". In vendar bi se moral vsakdo, ki se odloči za ta poklic, zavdati, da je dikcija poleg slovnice njegovo najvažnejše vsakodnevno orodje. Saj imamo na voljo tečaje, ki jih v Trstu prirejajo že nekaj let. Nikakor ne bi bilo nikomur, ki sodeluje z elektronskimi mediji, na ta ali oni način, na tej ali oni strani nekdanje meje pod čast, če bi se jih udeležil in izboljšal svojo govorico. Pa ne, da bi kritizirali le radijske in televizijske voditelje. Tudi drugod ni boljše. Celo na profesionalnih odrih ne, potem ko so na akademiji stisnili učenje dikcije in kot.

Ob koncu samo še želja in morda tudi nasvet nam, ki smo še "obuti v škornje na bojnem polju", pri različnih sredstvih obveščanja, mi pri našem časopisu!

Izrekel bi rad željo vsem, ki smo si izbrali poklic, da skušamo kar najbolje posredovati novico bralcu ali poslušalcu, nasvet pa prepuščam kakemu bolj izkušenemu "starejšemu kolegu". Bodimo zvesti svojemu prepričanju, bodimo svobodni in ponosni, da nam je bilo dano izreči svoje mnenje v javnosti. Zato proč z omahovanjem, samopomilovanjem, češ nihče nas ne bere in poslušal. Prav to samopomilovanje nas potiska na rob; če ga bomo premagali, če bodo naši članki in prispevki dobri, zanimivi, potem bo zrasla tudi samozavest in naše delo bo dobro in cenjeno. Svoboda pri pisanju, odločanju in lomljenju strani si je treba priboriti vsak dan, vsako uro, vsako minuto. Ne dovolimo nikomur, tudi predstavniku lastnika ne, če ni kolega, da posega v našo pristojnost. Toda istočasno moramo biti odprti vsem kritikam, tako pozitivnim kot tudi namerno negativnim, kajti tudi iz negativne kritike se lahko marsikaj naučimo. Učiti pa se je treba vsak dan.

Hvala za pogovor, dragi Saša!

Jurij Paljak

Na dnu...

ŽE PRAV, DA SI TUDI TA TEDEN HITREJŠI OD POŠTARJA, TODA KAKO NAJ TI POVEM, DA JAZ NISEM ŠE NAROČEN NA NOVI GLAS!?

Čezmejna televizija: kje se je zataknilo, da ni prišlo do večjega zanimanja zanjo in zakaj je tako, saj ne more biti samo denar razlog!

Kljub velikim ambicijam se je čezmejna televizija rodila pod nesrečno zvezdo. Na videz so bili vsi partnerji navdušeni, toda že pri prvih pogovorih je postalo jasno, da si od vseh resno prizadeva za njeno uredništvo in slovenskega programskega oddelka RAI - ljubljansko vodstvo RTV z dr. Bori-

štvu pa sem imel občutek zaskrbljenosti, da bi z morebitnimi skupnimi čezmejnimi oddajami bili prikrajšani za državne prispevke, ki jim jih je Ljubljana namenjala za kritje zamejstva. Na težave, in ne majhne, smo naleteli tudi pri rimskem vodstvu RAI, saj na primer že dobri dve leti ni jasno, kdo naj bi konkretno odgovarjal za čezmejno televizijo, čeprav so dvostransko pogodbo podpisali najvišji predstavniki podjetja. Tako smo ostali zgolj pri izmenjavi TV dnevnikov in mesečniku Lynx. Pa še pri izmenjavi dnevnikov smo bili potisnjeni na rep. Medtem ko slovenski in italijanski koprski dnevnik redno neposredno prenašamo pri Tretji mreži bis, je naš Dnevnik na koprskih frekvencah na koncu programa, nekje med polnočjo in eno. Prav tako se nam godi pri izmenjavi v Ljubljano. Osrednji slovenski TV dnevnik oddajamo na Tretji mreži bis med 23.00 in 23.30, naš dnevnik pa najde mesto na ljubljanski televiziji v poznih nočnih urah, kdaj pa kdaj celo ob treh ponoči.

Za časnikarje velja podobna stvar kot za prave mornarje in voznike tovornjakov, namreč to, da se med delovnimi leti naučijo nemirnega življenja, da zbolijo za posebno boleznijo, ki jo najbolj poznajo naše soproge in bi jo lahko strnili v stavek: "Kaj zares ne moreš biti nikdar pri miru in doma?" Kako je sedaj, ko ste v pokolu, s tem?

Če bi se ta vzdih naših žena uresničil, bi pomenilo, da smo časnikarski poklic zamenjali za uradniškega. Na žalost ali na srečo vseh nas, ki smo se do kraja "pokvarili" s tem pokli-

950 let od ločitve v Cerkvi

"Kristjani verujemo v istega Boga!"

Pred natanko 950 leti, 16. julija 1054, je prišlo do dokončnega razkola krščanske Cerkve na katoliško in pravoslavno vejo. Ločitev Cerkva boleče deluje v svetu tudi danes in znani so napor svetega očeta Janeza Pavla II., ki si želi, da bi prišlo do sprave in dokončne združitve vseh kristjanov, a stvarnost govori drugače. V katoliški Cerkvi in tudi med samimi pravoslavni verniki deluje močno ekumensko gibanje, ki je doseglo veliko, a do dokončne združitve cerkva je pot še dolga. Maja Vižin in Andreja Seršen sta za Slovensko tiskovno agencijo pripravili lep pregled zgodovinskih dejstev, iz katerih bomo povzeli nekaj iztočnic o razkolu med Cerkvama.

Odposlanec papeža Leona IX., kardinal Humbert, je 16. julija leta 1054 po neuspešnih pogajanjih med Rimom in Konstantinopolom glede vrste verskih in političnih vprašanj na oltar v cerkvi Hagia Sofia v Konstantinopolu položil listino o izobčenju tedanjega patriarha Mihaela Kerularija. Slednji je na izobčenje odgovoril z enakim ukrepom - izobčil je papeževga odposlanca in s tem zapečatil še danes trajajočo ločitev med katoliško in pravoslavno Cerkvijo. Nasprotja med zahodno - latinsko - in vzhodno - bizantinsko - krščansko Cerkvijo so se začela že stoletja prej. Leta 330 je postal Konstantinopol - današnji Carigrad - nova prestolnica Rimskega cesarstva, zaradi česar je začel upadati vpliv Rima, kjer je bival papež. Po smrti vserrimskega cesarja Teodozija I. Velikega leta 395 je Rimsko cesarstvo razpadlo na dva dela - vzhodnega

in zahodnega. Glavno mesto Vzhodnega rimskega cesarstva je ostal Konstantinopol, medtem ko je pomen Rima še naprej upadal, saj je novo politično središče Zahodnega rimskega cesarstva postal Milan, kasneje pa Ravenna. Bizantinska cerkev je v 4. stoletju uvedla institucijo patriarhov, ki so bili hierarhično nad škofi in metropolitani. Patriarh je imel sedež v Konstantinopolu in njegov vpliv je z naraščanjem vpliva mesta postopno rasel. Ko je kalcedonski koncil leta 451 izenačil Konstantinopol kot sedež patriarha z Rimom, so se rimski pa-

peži zbal za svoj vpliv in začeli glasno prezirati patriarhe.

Večala so se tudi nasprotja med kristjani na vzhodu in zahodu. Vzhodni kristjani so imeli svoje verske nazore, z besedo "ortodoksen, pravoslaven" pa so označevali, da so v primerjavi z "odkloni" zahodne Cerkve pravoverni. Prepirali so se tako glede vprašanj bogoslužja in cerkvene pokorščine kot tudi glede kulture in politike. Napetost so še dodatno zaostrile Bizantinčev in rimsko-nemških cesarjev v južni Italiji.

Zaradi skupnega sovražnika - Normanov, ki so prodirali v južno Italijo - sta se papež Leon IX. (1049-1054) in bizantinski cesar Konstantin IX. Monomah (1042-1055) zblížala. Patriarh Mihael Kerularij (1043-1058) se je ustrašil, da bi ta politična zve-

vprašanja, ki so bila sporna, so bila izključno prvenstvo rimskega papeža v cerkvenih vprašanjih, ženitev duhovnikov in uporaba nekvašenega kruha za posvečeno hostijo.

Humbertu je prekipevalo in 16. julija je pred zbranimi verniki in duhovščino v cerkvi Hagia Sofia v Konstantinopolu položil na oltar papeško bulo z izobčenjem patriarha Kerularija in njegovih somišljenikov, ker naj bi ti širili krivo vero. Bulo je napisal Humbert sam in še danes ni pojasnjeno, ali je za ta korak dobil pooblastilo papeža. Papež Leon IX. je namreč 19. aprila umrl, njegov naslednik pa še ni bil izvoljen. Patriarh Kerularij je na bulo na sinodi 24. julija odgovoril z izobčenjem papeževga odposlanca. Čeprav so bile obsojbe uperjene proti posameznikom, se 16. julij 1054 obravnava kot prelomnica, s katero se je krščanska Cerkve dokončno razcepila na vzhodno - pravoslavno - in zahodno - katoliško

Cerkve. Številna kasnejša prizadevanja so skušala spraviti obe Cerkvi, vendar niso bila uspešna. Žarek resničnega upanja, da bi do združitve le lahko prišlo, je po sijal leta 1964, ko je prišlo do zgodovinskega objema papeža Pavla VI. in carigrajskega patriarha Atenagoras. To je bilo sploh prvo srečanje voditeljev pravoslavne in katoliške Cerkve po velikem razkolu leta 1054. Papež Pavel VI. in patriarh Atenagoras sta 7. decembra 1965 celo preklicala omenjena izobčenja. Katoličanov nas je po svetu oko-

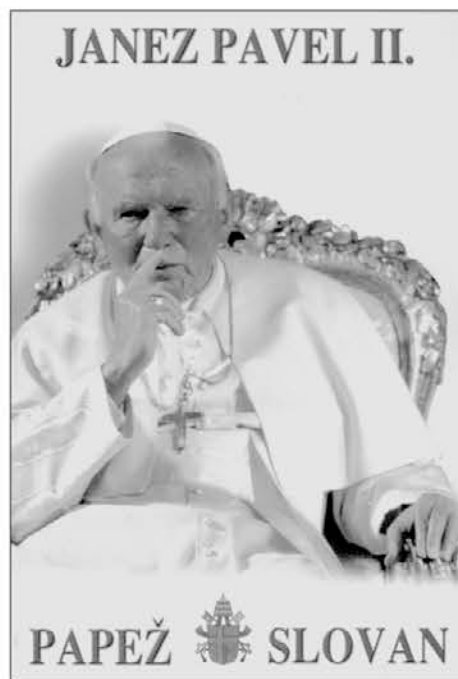
li 1,1 milijarde, medtem ko je pravoslavni vernikov 214 milijonov. Na čelu celotne rimskokatoliške Cerkve je papež, medtem ko v pravoslavni cerkvi ni osebe, ki bi imela podoben položaj; vsi patriarhi so enakovrni, vendar nekako častno mesto "enakega med enakimi" priznavajo carigrajskemu in moskovskemu patriarhu. Medtem ko katoličani verujemo, da Sveti duh izhaja iz Boga Očeta in Boga Sina, pravoslavci verujejo, da Sveti duh izhaja le iz Boga Očeta. Za razliko od pravoslavni vernikov katoličani verujemo v dogmo (versko resnico, ki se je ne sme postavljati pod vprašaj) o brezmadežnem spočetju sv. Marije, za pravoslavne vernike pa je za razliko od katoličanov značilno tudi posebno čaščenje svetnikov in svetih podob (ikon). Za vso duhovščino v rimskokatoliški Cerkvi je celibat obvezen, duhovniki se torej ne smejo poročiti, medtem ko je v pravoslavni Cerkvi celibat obvezen le za svečenike v samostanih, medtem ko so duhovniki lahko poročeni, vendar se smejo poročiti samo pred posvetitvijo. Temeljni simbol rimskokatoliške Cerkve je latinski križ, temeljni simbol pravoslavcev pa je grški križ z enako dolgimi kraki. Prav je, da se kristjani ob tej pomembni obletnici zamislimo in se vprašamo, kaj smo sami naredili, da bi prišlo med vsemi kristjani, tudi med protestanti in nami in ne samo med pravoslavni in nami, do večjega razumevanja in večje enotnosti, ki bi nas končno vodila pod streho istega Boga. Pot do edinosti med kristjani je še dolga, sveti oče Janez Pavel II. je že šestkrat dosegel poudaril, da verujemo in molimo istega Boga, kot je tudi pozval vse vernike, naj molimo za edinost med kristjani. Poslušajmo ga!

Ob 25-letnici papeževanja

Janez Pavel II. Papež Slovan

Ob obletnici srebrnega jubileja papeževanja sedanjega svetega očeta je izšla knjiga Janez Pavel II. papež Slovan. Petindvajset let pastoralnega poveljevanja, ki jih je Karel Wojtyła praznoval leta 2003 na krmilu vesoljne Cerkve, je na preprost način v treh povedih strnil Slavko Černigoj, avtor uvodne besede: "Dolgi dvajset let je bil 'prižnica', s katere je učil Rimsko Cerkve in ves svet; zadnja leta pa ostaja 'skala' - to, kar so vedno bili sveti Peter in vsi njegovi nasledniki. Papeža težijo leta, boleznini in svetovni problemi ter veliko trpi. S svojim trpljenjem soodrešuje svet, ki mu je tako zelo pri srcu."

Znani starosta slovenskih primorskih duhovnikov Jožko Kragelj, ki je doslej že izdal veliko knjig in publikacij, je pripravil tudi to knjigo. G. Jožko Kragelj je zbral dogodke iz življenja svetega očeta in bralca vodi skozi knjigo po kronološkem zaporedju, od rojstva preko prvih življenjskih preizkušanj, ko mu je že v tretjem razredu umrla mama, pa do dela v kamnolomu, nove maše in nazadnje do izvolitve za papeža leta 1978. Vse informacije so med seboj prepletene z zanimivimi anekdotami, dialogi in citati, ki omogočajo bralcu lažje branje ter dajejo zgodbi značilno strukturo. Druga polovica knjige je v celoti posvečena papeževim potovanjem, ki jih je od imenovanja pa do lanskega septembra zbral več kot sto, natančneje sto dve. Vsa so zbrana na koncu dela, opremljena tudi s točnimi da-

tumi obiskov. Papež Wojtyła je sledil Kristusovemu nasvetu, ki je svojim učencem rekel: "Pojdite po vsem svetu in učite vse narode." Že nekaj mesecev po proglasitvi se je odpravil v Dominikansko republiko, med svojimi obiski pa je leta 1996 prišel tudi v Slovenijo. Na nekaj straneh je opisan poseben odnos med svetim očetom in Slovenijo, dodan pa je tudi kratek dnevnik tridnevnega obiska Slovenije. Na koncu je zbranih nekaj najlepših slik papeževga življenja, med katerimi seveda ne manjkajo tudi posnetki obiska Slovenije. Fotografije so prispesovali Osservatore romano, Famiglia cristiana, Ognjišče in Avvenire d'Italia. Naslovnica je opremljena s podobo zamišljene Janeza Pavla II., na zadnji strani pa je poleg svetega očeta še tisti slavni napis, ki ga je izrekel pri nas: "Ne bojte se! Papež 'ma vas rad!'"

Knjigo Jožka Kraglja je lektoriral profesor Janez Zupet, natisnila pa jo je leta 2003 Grafica Goriziana v Gorici.

Marko Premrl

Papež poziva k miru

Nenehni spopadi, ki trajajo že dvajset let, so v Sudanu pripeljali do velikega števila žrtev. Prav zato je papež pozval mednarodno skupnost, naj v čim krajšem času posreduje v sudanski pokrajini Darfur, kjer je položaj najslabši. Arabske milice džandžavid leto in pol pustošijo omenjeno pokrajino, kjer je bilo v tem obdobju ubitih 30.000 ljudi, porušenih na stotine vasi, domove pa zapustilo skoraj milijon prebivalcev. S svetim očetom se strinjata nemški zunanji minister Fischer in ameriški državni sekretar Powell, ki sta enotnega mnenja, da se mora Sudan soočiti s situacijo, saj bo v nasprotnem primeru deležen mednarodnih sankcij. Drugačne razmišlja sudanski zunanji minister Mustafa Otman Ismail, ki trdi, da položaj ni tako kritičen in da vlada dela vse, kar je v njeni moči. Ob tem je vrhovni poglavar rimskokatoliške cerkve izrazil tudi zaskrbljenost nad dolgotrajnim konfliktom v Ugandi in dejal, da pogosto razmišlja o dramatičnih razmerah, ki vladajo v številnih delih sveta.

JUP

18. NAVADNA NEDELJA

Prd 1,2;2,21-23; Kol 3,1-5.9-11; Lk 12,13-21

Misel na večnost, na ponovni Gospodov prihod, na sodbo ter na vhod v kraljestvo, je polna slave, ki se bo razodela po izničenju dejanske nečimrnosti vsega.

Kajti ne rešuje sla po imetju, ne hlepenje po denarju in časti ter moči. Neuničljivo pa je neko drugo kraljestvo-bogastvo, t.j. bogastvo pred Bogom (Lk 12,12-21).

Prvo današnje berilo poudarja splošno nečimrnost vsega in vseh. Pesimizem berila nam slika dejstvo, ki vodi v smrt.

Toda iz tega žalostnega stanja nas rešuje modrost, ki je v odpovedi samemu sebi. Na pomoč nam pride Božja moč, njegova milost. Psalmist poje: "Gospod, daj nam spoznanje, kako dolgo je naše življenje, da pridemo do srčne modrosti" (Ps 90,12). Kot izhod iz pogina vsega nam nakaže torej modrost. Daje nam moč, da ne varamo ne sebe in ne dru-

gih.

V 1. knjigi kraljev beremo, kako lahko ošabnost vara človeka. Prinaša nam zgled Izraelovega kralja Ahaba, ki se da zapeljati v vojno, v kateri bo padel zato, ker ne posluša glasu vesti ne Judovega kralja in ne preroka Miheja, ki so mu govorili o miru in pri tem svirili pred vojno. Tu se slika nebeški prestol, na katerem sedi sam Gospod, okoli njega pa vsa nebeška vojska. Gospod je vprašal: "Kdo bo premotil Ahaba, da bo šel in padel pri Ramotu v Galaadu?" "In eden je odgovoril tako, drugi je odgovoril drugače. Tedaj je prišel duh, se ustopil pred Gospoda in dejal: 'Jaz ga bom premotil'. Gospod ga je vprašal: 'S čim?' Odgovoril je: 'Pojdem in bom lažniv duh v ustih vseh njegovih prerokov'. In rekel je: 'Ti ga boš premotil, saj ti ga boš mogel. Pojdi in stori tako!' Zdej torej glej, Gospod je dal lažnivega duha v usta vseh teh tvojih prerokov in Gospod je izrekel hudo za tebe" (1 Kr 22,20-23).

Kako so te besede sodobne! Saj so verna podoba tudi vseh zadnjih nadutih in kvoločnih diktatorjev. Lažna slava, lažno moderno

orožje, vsa pretkana propaganda, vse varanje ljudi je pripeljalo cele narode v propast. Njihovi voditelji so znali lajati in prevpiti vse borce za svobodo, ki so si zaradi tega počasi utirali pot do splošne srčne modrosti (Ps 90,12). A so hiteli "za vonjem tvojih oblek, da bi zaduhali vonj vstajenja" (Ambrož, o sv. skrivn., 29-42).

Saj za to gre, za vstajenje namreč iz te uničujoče nečimrnosti. Nečimrnost je slepa za Kristusovo vstajenje, ki ga je posadilo na Božjo desnico. In samo to ima obstanek, ne pa to, kar je na zemlji. Hudemu smo resnično duhovno umrli. Naše življenje je skrito s Kristusom v Bogu. Razodetje v slavi bo šele ob koncu vsega grešnega. Videz lažne svobode pa bo še nadalje poveličeval razuzdanost, lakomnost in nevero. To vse spada k staremu človeku, ki smo ga slekli kakor umazano obleko. Zato moramo težiti k prenavljanju po podobi našega Stvarnika in po spoznanju Boga.

V sredini tega sveta naj ne sedi nečimrnost, ampak samo v vsem in v vseh Kristus (Kol 3,1-11).

Zaradi nečimrnosti vsega in vseh je naša skupnost verujočih, Cerkve, hkrati "črna ali lepa (Vp 1,5). Črna zaradi krhkosti človeške narave, lepa zaradi milosti. Črna ... ker sem sestavljena iz grešnikov, lepa zaradi zakramentalne vere". "Kristus je zanjo vzel nase umazano obleko" (Ambrož-istotam).

Bog nikjer in nikoli ne odvrača ljudi od sreče že na tem svetu. Sviri pa pred lažnimi bogovi, kot sta lakomnost in nehvaležnost. Blagruje tiste, ki znajo uporabljati vse svoje bogastvo za napredek in blaginjo vseh. Znajo in hočejo namreč pravično plačati delavca in njegovo družino. V vsej nečimrnosti gledajo nevidnega (Heb 11,27), ki trpi v sočloveku. Križani (1 Kor 2,2) jim je v vsem in v vseh slava (gl. npr. sv. Franciška As., sv. Ignacija Loj.).

Odpoved svetnim dobrinam, ki so v srcu Stvarnika dobre in zelo dobre (1 Mz 1,25.31), a smo jih že v začetku pokvarili, prinaša osvoboditev. Postavlja na prvo mesto hvaležnost in pravičnost do Boga zato, ker so njegove, za nas pa dar. Osvobodi nas ujetosti v samo vidno in odpre za svet Duha.

Ljubljana Srečanje Karitas iz F-Jk in iz Slovenije

Kakšno Evropo si želimo

Izhodišče srečanja predstavnikov Karitas Furlanije-Juljske krajine in Slovenije, ki je potekalo v slovenski prestolnici 14. julija, je slonelo na skupnem premisleku glede stvarnosti, v kateri Evropa kroji svojo bodočnost. Kakšno skupnost pa si želimo? Tisto, ki teži le h gospodarskemu blagostanju in trgovskim izmenjavam, ali tako, ki dosledno neguje socialno tkivo in ki načrtuje smotrne socialne in politične smernice tako na meddržavnem nivoju kot tudi na širšem komunitarnem prizorišču, da bi učinkovitejše podpirala zapostavljene sloje?

Kot je povedal ravnatelj tržaške Karitas Mario Ravalico (na sliki), je sestanek pomenil v prvi vrsti trenutek iskrenega spoznanja oziroma ponovnega srečanja med predstavniki sestrskih Cerkva, ki složno izoblikujejo iste načrte in težijo k istim rešitvam: "Šlo pa je

predvsem za srečanje ljudi, ki jih veže globoko prijateljstvo; obenem pa smo si postavili kot cilj, da se bomo v prihodnje redno sestajali, tudi zato, ker je iz ljubljanskega srečanja prišlo na dan kar nekaj predlogov, ki jih moramo udeležiti na podlagi skupno izdelanih smernic."

Za delovno mizo so sedeli ravnatelj deželnih Karitas, ravnatelj državne Karitas iz Slovenije Lojze Štefan ter ravnatelj ustanov iz Kopra, Maribora in Ljubljane. Vsak udeleženec je najprej izpostavil dejavnosti posamezne škofije. Nato pa je beseda stekla o načrtih in tematikah, ki so vezane na skupna delovna področja. Ta zadevajo ustanovitve župnijskih Karitas, izobraževanje operaterjev in prostovoljnih delavcev, spodbujanje dela z mladimi, probleme humanitarnih posegov predvsem v zvezi s priseljenci in begunci ter tistimi, ki ob prihodu v Slovenijo zaprosijo za zatočišče. "Glede slednjega problema je sloven-

ska državna Karitas povprašala naše škofijske ustanove za skupno sodelovanje, predvsem na podlagi izkušenj Karitas iz Trsta in Gorice, ki sta v zadnjih letih reševale številne proble-

Foto IG

me v zvezi z begunci bivše Jugoslavije", je pojasnil Ravalico. Kar pa je ravnatelj tržaške škofijske ustanove še posebno izpostavil, je "prijateljsko ozračje, ki je prežemalo ljubljansko srečanje, tako vzdruže, ki ga ni več obremenjevala preteklost, sozvočje, ki je bilo uprto v od-

prto prihodnost. Nihče ni hotel učiti druge, kaj je in kako se 'Caritas dela', saj je bil posamezen sogovornik vešč, da je vsaka ustanova, ki jo predstavljamo, nositeljica vrlin, izkušenj in predlogov, ki jih je treba upoštevati."

V pričakovanju rednejših sestankov na tovrstni ravni so se prisotni v Ljubljani domenili, da bi bilo nujno večje sodelovanje obmejnih Karitas. "Prav zato smo s prijatelji koprške Karitas določili novo srečanje septembra meseca. Tematik, o katerih bomo razpravljali, je kar veliko...", je pojasnil Ravalico in še dodal, da so na ljubljanskem zasedanju po predlogu italijanske Karitas ponudili slovenski sestrski organizaciji pomoč za prizadeto potresno posoško področje.

Začetno vprašanje, kakšno Evropo si želimo, je torej za tako ustanovo, kot je Karitas, retorično, v upanju, da bi tako razmišljanje postalo retorično za vsakega prebivalca stare celine. Če bo Evropa rastla na takih temeljih, bo njena prihodnost dolga in rožnata.

IG

In memoriam

Msgr. Franc Rupnik

V turek, 20. julija, je v duhovniškem domu v Šempetru umrl msgr. Franc Rupnik, župnik in dekan v pokoju, zaslužen prosvetni delavec, ki je med drugim sodeloval z beneškim tednikom Dom.

Pokojsnik se je rodil 24. novembra 1924 v Črnem Vrhu nad Idrijo, krščen je bil že naslednji dan. Kot dijak in študent teologije se je oblikoval v Gorici, Vidmu (1936-1944) in Ljubljani (1944-48). Z mašniškim posvečenjem 4. julija 1948 v Ljubljani je nase prevzel nalogo, da bo oznanjal Kristusovo velikonočno skrivnost. To je delal 24 let v Spodnji Idriji, od tod je eno leto soupravljal tudi Idrijo in kar 30 let v Kobaridu in na Livku. Seme Božje besede je sejal v različni zemljo. Vsa semena, ki jih je posejal, niso obrodila sadov. Padla so na dobra in manj dobra tla. Najbolj kamnita in trda so bila tla tistih, ki so ga l. 1954 obsodili na mesec dni zapor.

Rajni monsijor je sejal seme tudi na kulturnem področju. Pregledal je vse starejše matične knjige v Kobaridu in uredil ABC seznam; prav tako je pregledal nadškofijski arhiv. O svojih doganjanjih je napisal na desetine člankov in razprav v beneški časopis Dom pa tudi v Družino. Rad je prihajal tudi v Gorico, na naše uredništvo in tajništvo Goriske Mohorjeve družbe, saj je z njo redno sodeloval.

Bil je pobudnik študijskih srečanj duhovnikov s Kobariskega in Tolminskega z beneškimi in furlanskimi duhovniki. Duhovnikom je kot kolavator svetovni pri nakupu zvonov. Poskrbel

je za več kot 100 zvonov in mnoge je sam tudi blagoslovil. Na Kobariskem je doživel prva dva huda potresa 1976 in 1998. Poleg materialne obnove poškodovanih cerkva in župnišč je sejal v srca ljudi besede tolažbe, vere in upanja v življenje. Občina Kobarid ga je imenovala za svojega častnega člana.

Slovo od pokojnega je bilo v četrtek, 22. julija, v Črnem Vrhu nad Idrijo. Pogreb je bil veličasten. Skupaj s škofom msgr. Metodom Pirihom je sodelovalo preko sto duhovnikov. Duhovnikom iz koprške škofije se je pridružil še nekaj iz ljubljanske, videmske in gorisške nadškofije. Škof se mu je zahvalil za vse delo, ki ga je kot župnik in dekan ter v drugih službah opravil za blagor koprške škofije in obmejnih nadškofij. Od njega so se še poslovili dekan Ivan Gregorc v imenu duhovnikov kobariske dekanije, predstavnik iz Kobarida, Spodnje Idrije in Črne Vrha, kobariski župan, videmski duhovnik in imenu prijatelj ter duhovnik v imenu Furlanov.

Kratke

Romanje treh Slovenij na Svete Višarje

Rafaelova družba in Zveza evropskih izseljenjskih duhovnikov vabita na letošnje Romanje treh Slovenij na Sv. Višarje, ki bo v nedeljo, 1. avgusta. Spored: ob 8. uri začetek križev-

ga pota za tiste, ki bodo šli peš od vznožja nad Žabnicami; ob 10.30 predavanje dr. Jerneja Zupančiča na temo Slovenska identiteta v evropski multikulturni družbi; ob 12. uri bo mašo vodil koprski škof Metod Pirih; ob 13. uri odkritje in blagoslov spominske plošče prof. Lambertu Ehrlichu, ki so jo pripravili nekdanji člani akademskega kluba Straža; ob 13.30 družabno srečanje na ploščadi za cerkvijo. Višarska Gospa, Kraljica Evrope - prosil za nas!

Koncert za obnovo piranske cerkve sv. Jurija

Društvo Prijatelji zakladov sv. Jurija Piran vabi na dobrodelni koncert za obnovo župnijske cerkve sv. Jurija v Piranu. Naslov koncerta je Piranski angel, koncert bo v Avditoriju v Portorožu v petek, 13. avgusta, ob 21. uri. Nastopili bodo: Big Band Braca Doblekarja, Anika Horvat, Janez Bončina Benč, Tulio Furlanič, pesnik Tone Pavček in slikar Zmago Modic - slikanje podobe koncerta v živo. Ob koncertu nastalo likovno delo bo ob koncu koncerta prodano na dražbi. Koordinator koncerta je Dušan Mrdaković, režiser pa Gregor Tozon. Pridružite se nam z dobro voljo in s poslanstvom, da bomo našemu angelu vrnilo princoso - cerkev sv. Jurija - v novi preobleki, dostojno nam in obiskovalcem našega mesta. Vstopnica je zidak, ki obnavlja in krepi našo ljubezen do Pirana. Prodaja vstopnic: Avditorij Portorož, Maona Piran in Portorož.

Izmi, naša usojenost in molitev

Obisk na sredo popoldan

Drugo tisočletje se ponša tudi s tem, da so padle takšne in drugačne katedrale.

Niso bile zidane s kamnom, ampak in predvsem z ideologijo, ki je bila ves čas tuja evropski duši pa tudi evropskemu poštenemu človeku. Te ideološke katedrale so razpadle mnogo hitreje, kot meljejo mlinci zgodovine. Kaj vse sta sanjerala Marx in Kardelj in kakšna ruševina ostaja za obema? Kardelj je pokopan v Ljubljani. Spremljal sem pogreb po televiziji. Rad se zaustavim prav pred grobnico, kjer je pokopan, in jo imenujejo grobnico narodnih herojev na Trgu narodnih herojev v Ljubljani. Moj postanek ni zaradi ideologije ali takšnega in drugačnega izma, ampak v spomin na človeka, ki ima svoj zadnji dom tudi tam, to je Janko Premrl-Vojko. Primorec, doma iz Šembida v Vipavski dolini. Kraj je ta izem prekrstil v Podnanos. Za čudo, ko so pred leti hoteli kraju vrniti staro ime, so se krajanji uprli, češ, koliko stroškov bodo imeli, če bi zopet postali prebivalci Šembida, kot

so bili njihovi predniki! Tudi tu je lepo viden ostanek nekega izma, ki ga naš slovenski človek nosi s seboj kot polž svojo hišo. To je tudi znamenje prevaranih častilcev neke človeške epohe, ki se je, pronicaje v uganko časa, znala predstavljati kot edina odrešilna za naš narod pa tudi za Evropo in celo za svet. Odrasla oseba novodobnega Mojzesa, oplemenitenega z izmom, je oplajala čredo. Čreda je sledila čredniku in diktator ji je bil vedno bolj dopadljiv...

Smrad po trohnbni mi je bil vedno odvrten, četudi je del naše duhovne biti. S tem nam vsem prebujava vest, ki jo je nekdanji in tudi sodobni izem tako sistematično spodjedal in jo še s prefinjeno izbranimi humanističnimi parolami, in to v imenu tiste resnice, ki gnije. Ta izem je tudi nas same pa tudi naš prostor in čas prepričeval in napolnjeval s trohnbno... Vsaj kdaj se je zaustavil korak pred to grobnico narodnih he-

rojev v Ljubljani tudi starejšemu gospodu. Bil je dolgoletni profesor na akademiji za glasbo v Ljubljani. Iz akademije so ga izključili, ker je bil duhovnik. To je bil profesor, komponist in glasbenik dr. Stanko Premrl. S paličico je v tistem času, ko je kraljeval slovenski izem, počasi pridrsal izpod ljubljanskega gradu, kjer je stanoval, se pred spomenikom na rahlo poklonil in odstopical dalje. Budni Titov mličnik, ki je v tistem času večkrat na sredo popoldan stražil pred skupščino in tudi nadziral grobnico, ga je dobro poznal. Čeprav niso bili zadovoljni, da bi se pred grobnico zaustavljali, je mličnik običajno naredil kratek sprehod proti zgradbi skupščine, da se je lahko sivolasi gospod profesor nemoteno za hip zaustavil in opravil svoj poklon z obredom. Njegova obleka in postava sta ga izdajali, da je duhovnik, čeprav na sebi ni imel nobenih vidnih duhovniških znamenj. Ozrl se je in pogledal,

kje se nahaja mož postavje. Ko je videl, da ta odhaja proti skupščinski zgradbi, je iz desnice preložil

palico v levo in z desnico naredil rahlo nerodno kretnjo proti grobnici. Budni opazovalec bi lahko videl, da je bil to križ. Bežno se mu je pogled zaustavil na nečakovem imenu. To je bil Janko Premrl-Vojko, ki je pokopan v tej grobnici. Nato je spet preložil palico v desnico in odrsal dalje.

Prepričan sem, da je med potjo redno molil. Njegova molitev pa je bila vedno oplemenitena s kdo ve katero skladbo, ki se je v tistem trenutku pozibavala v profesorjevi notranjosti. Bilo mu je usojeno, da je z glasbo živel in jo podarjal drugim.

Naša usojenost je spravljena v shrambah duha. Svetost naše usojenosti je velikokrat prepoznavna po naših slabostih in padcih. Tudi nam postaja marsikaj znosnejše, če nam je dano zaustaviti korak, se zamisliti, pomoliti, pa naj bo to tudi ob grobnici narodnih herojev v slovenski prestolnici...

Ambrož Kodolja

Izkoriščanje otrok po svetu

Ni izbire: ali delaš ali umreš od lakote

246 milijonov otrok po svetu dela, od teh jih je 120 milijonov zaposlenih celodnevno. 179 otrok je izpostavljenih najslabšim razmeram mladostniškega dela, in sicer tistim, ki predstavljajo hudo nevarnost tako s fizičnega, mentalnega kot moralnega vidika.

V Aziji je odstotek otrok, ki delajo, grozljiv (60%). Sledijo ji Afrika (32%) in Južna Amerika (7%). Suženjstvo, poljedelstvo, nasa-di, kamnolomi, rudniki, peči,

steklarne, industrija, pobiranje smeti; in če vam ni dovolj, lahko omenimo še zločin prostitucije: to je še

vedno delovna usoda enega otroka na štiri v tako imenovanih revnih deželah. Revščina družin, skupnosti,

držav in nepismenost sta glavna krivca te tragedije, ki povzroča lakoto, slabo prehrano in bolezn. Osnovne pravice otrok bi morale biti izobrazba, prehrana in zdravje, ne pa vse zgoraj naštete grozote, pa čeprav bi vsemu temu ustrezala beseda svinjarje. Kljub temu da Konvencija OZN

o pravicah otroštva štiti mladostnike pred finančnim izkoriščanjem in pred kateremkoli delom, ki bi otrokom lahko škodilo, se vse to potem izgubi v velikem morju črnega dela, nad katerim nimamo nikakršne kontrole.

Se da te probleme na katerikoli način rešiti ali pa je samo utopija?

Če je utopija, ne bodo odpravljani. Utopija pa se lahko včasih spremeni v sanje in sanje so uresničljive.

Naš svet pa se žal vrti zgolj okoli ekonomije in podlega denarja. In glej, čudo čudes: v vsem svetu znaša dohodek, ki izhaja iz mladostniškega dela, 246.8 milijonov dolarjev. Koliko pa bi stalo odpraviti izkoriščanje dela otrok do leta 2020? 760 milijard dolarjev. Mislim, da je katerikoli odvečni komentar nesmiseln.

Pustimo zdaj cinizem. Hvala Bogu, da obstajajo na svetu še dobri ljudje, saj se že marsikatera svetovna dobrodelna organizacija trudi, da bi se ta problem rešil. Otrok mora pač biti otrok, nič drugega.

Metka Kuret

Kratke

Dva važna sklepa goriškega občinskega sveta

V zadnjem tednu se je goriški občinski svet sestel štirikrat in odločil o dveh pomembnih zadevah.

Predvsem je treba poudariti pozitiven premik v zvezi z Jeremitiščem. Potem ko je Brancatjeva uprava že na začetku svojega delovanja ustavila postopke za prisilno razlaščenje, ki jih je zahtevala prejšnja desna uprava, je nastopila dolga faza dogovaranja in iskanja rešitev. Šele po dveh letih je lahko prišlo do sklepa, ki rešuje zaselek Jeremitišče, zadovoljuje prebivalce, ker jim za odvzeto zemljo daje enakovredne površine in v nekaterih primerih denarno odškodnino. Vedeti je treba, da so se z leti nakopili sklepi, ugovori, pritožbe na sodišče itd. Vse to je zdaj rešeno s tem, da bo nova hala zgrajena in da bo prebivalcem odvzetih zelo malo zemljišč. Dokončna rešitev zaselka pa je vezana na spremembo regulacijskega načrta, za katero se je goriška občinska uprava obvezala, da jo bo izvedla letos jeseni. Desna opozicija je do konca zagovarjala prejšnji načrt in trdila, da so Slovenci vso zadevo brez potrebe napihovali v propagandne namene. V umirjenih tonih so jim odgovorili razni predstavniki večine in jih spomnili, da bi bila sedanja rešitev možna že pred leti, da se je prejšnja Valentijeva uprava nalašč zagnala proti slovenski zemlji na Jeremitišču in da je prišlo do nepotrebnih sporov in tožb. Zdaj ostaja odprto vprašanje, ali je postajališče še aktualno, saj je v zadnjem času promet zelo upadel zaradi odprave carine s Slovenijo. Novi upravni odbor, ki mu predseduje Vladimir Nanut, mora zato poiskati nova tržišča in možnosti za uporabo površin. Poleg tega bodo v kratkem na razpolago tudi vse stavbe prejšnje carine.

Drugi važen sklep je mestni načrt za promet. Gre za odločitev, ki se vleče že vsaj 15 let in ki je nobena uprava doslej ni uspela sprejeti zaradi nasprotovanja raznih kategorij, predvsem trgovcev. V resnici gre za to, da postane središče mesta polagoma področje za pešce in kolesarje (kot v vseh mestih po Evropi) in da se zagotovijo parkirišča v neposredni bližini središča. Gre za ambiciozen načrt, ki je zdaj na ogled občanom, ki lahko izrazijo svoje opombe in pomisleke.

BS

Pokrajinsko tajništvo SSK zadovoljno z rešitvijo

Goriško pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti se veseli rešitve problema Jeremitišča, ki je bila dosežena s sklepom goriškega občinskega sveta o zamenjavi zemljišča z družino Zavadlav. Kot piše v tiskovnem sporočilu, bo to omogočilo nadaljnji razvoj postajališča (če ga bodo goriški upravitelji znali izkoristiti), obenem pa obvarovalo zemljišča in stavbe Jeremitarjev pred nadaljnjimi razlastitvami. Župan Brancati tako nadaljuje v izpolnjevanju obveze, ki jo je sklenil s slovensko narodno skupnostjo, še posebej pa s prebivalci Štandreža, da bo ustavil raznarodovalno in razlaščevalno politiko prejšnje Valentijeve uprave, ki je hotela tudi na ta način onesposobiti gospodarsko in bivanjsko moč Slovencev v Gorici. Ne pozabimo, da je bil takrat šele možni kandidat leve sredine Vittorio Brancati med prvimi podpisniki za referendum o ohranitvi Jeremitišča, ki ga je sprožila prav SSK, in si s tem dejanjem zagotovil podporo in simpatijo vsega slovenskega narodnega občestva.

Občinski odbornik SSK Damijan Terpin je v vsem tem času v prvi osebi sledil in opominjal goriško upravo, da je zadeva šla naprej in da je danes bil odobren prvi formalni akt, ki zagotavlja obstoj Jeremitišča.

Ob koncu pa ugotovitev, da je PDK kar čez noč prekrstil svetnika Natašo Paulin in Aleša Waltritscha v predstavnika Združene leve v občinskem svetu, kar ne odgovarja resnici, saj sta oba bila izvoljena na povsem drugi listi.

Trgovski dom: korak naprej?

Deželna uprava Furlanije-Juljske krajine podpira projekt goriške občinske uprave, da postane Trgovski dom v Gorici središče goriških kultur. To je, kot poroča Primorski dnevnik, zagotovil pokrajinskemu predsedniku SKGZ Liviu Semoliču direktor deželne uprave za zaščito in promocijo jezikovnih manjšin Marco Stolfo, ki ga je deželni odbornik za kulturo Antonaz poveril, naj spremlja vprašanje Fabianijeve palače na Korzu Verdi. Ker poteka stoletnica njene postavitve, je Stolfo pritril Semoliču, ki je zahteval, naj se do konca leta vseli v pritlične prostore, ki so prosti, vsaj Narodna in študijska knjižnica, ki jo zaščitni zakon v 19. členu posebej omenja. Gre za tehnično vprašanje, je še potrdil direktor omenjenega deželne uprave, ki pričakuje dokumentacijo državnega urada za javno premoženje. Sledil bo sestanek, na katerem bi se predstavniki vseh zainteresiranih institucij in organizacij domenili o nadaljnjih korakih. Odprto vprašanje namreč ostaja določitev prostorov, kamor naj se vselijo uradi dveh ministrstev, ki so še vedno v Trgovskem domu.

Foto DPD

Poslovilni obred v oglejski baziliki in goriški stolnici za pokojnega nadškofa

“Goriško mesto in škofija sta s smrtjo p. Bommarca izgubila očeta”

Slovesna pogrebna maša v prelepi oglejski baziliki je bila dogodek, ki si ga bomo tisti, ki smo se je udeležili, gotovo zapomnili, saj je po eni strani pomenila slovo od pokojnega goriškega nadškofa msgr. Antona Vitala Bommarca, po drugi strani pa je izjemno število zbranih škofov, duhovnikov in vernikov iz naše dežele, Veneta, Avstrije, Hrvaške, kjer se je pokojni na Cresu rodil, ter seveda iz Slovenije, pričalo o tem, da se poslavljamo od nekdanjega prvega moža goriške Cerkve, o katerem se je in se seveda še bo govorilo, eno pa je gotovo: vse, kar je delal, je delal v krščanskem duhu in pri tem ni nikdar ničesar napravil v lastno korist.

Prišel je vrh slovenske Cerkve, saj so bili prisotni odpravnik poslovljubljanske nadškofije msgr. Andrej Glavan, mariborski škof msgr. Franc Kramberger in koprski škof msgr. Metod Pirih, ki je pokojnega gotovo najbolj poznal, saj sta dolga leta tesno sodelovala; med drugim sta si zamislila skupno romanje vernikov treh narodov na Sveto Goro. Pogrebna maša v Ogleju za pokojnega msgr. Bommarca je bila večjezična, kar je dalo še slovesnejši ton sicer v neznosni vročini zelo dolgemu bogoslužju, ki mu je prisostvovalo veliko političnih predstavnikov naše dežele in vernikov od vsepovsod. Še najbolj ganljivo je bilo, da je s Cresu prišel cel avtobus vernikov in sivojcev; s seboj so prinesli dvojezično zastavo otoka in občine, predvsem pa so pono-

Foto JMP

sno potrdili pripadnost velikega sinu Cresa. “Prišlo bi nas še več, a je ravno danes na Cresu pogreb uglednega moža in smo se zato razdelili!” nam je zaupal vernik, ko je odhajal iz bazilike na avtobus. Morda smo na pogrebu pogrešali večje število slovenskih vernikov iz naše srede. Tega smo sicer redni obiskovalci bogoslužij v Ogleju vajeni, a je vseeno škoda, da se nas ni zbralo več, ker je pokojni nadškof veliko naredil tudi za nas; ne smemo namreč pozabiti, da je bila sinoda naše škofije tudi v slovenskem jeziku, kar je njegova zasluga! Ganljiv je bil prizor slovesa po maši, ko so se ljudje zbrali okrog krste, med njimi prvi naslednik pokojnega msgr. Dino De Antoni, ki je vidno ganjen sedel v avtomobil za mrtvaškim avtomobilom.

Kolona je krenila proti Gorici, kjer je pokojni doživel

zadnje slovo od goriških vernikov. V stolni cerkvi so bili ob 20. uri zbrani tudi nekateri predstavniki javnih uprav, med njimi župan Brancati, svojci, številni redovniki in redovnice, med temi predstojniki mi-

noritov. Nadškof msgr. Dino De Antoni je pred polno cerkvijo povedal, da bi moral pred pokopom prebrati za pokojnika zadnjo molitev, a tega ne more storiti, če prej ne pove še nekaj misli. P. Bommarco se je v ponedeljek, 19. julija, simbolično dotaknil glavnih etap svojega življenja: zjutraj je odpotoval od samostana S. Pietro di Barbozza, ustavil se je v baziliki sv. Antona v Padovi, kjer je bil posvečen, nato v oglejski baziliki, kamor je prišel, ko je bil imenovan za goriškega nadškofa in na katero je bil posebno nave-

zan, naposled pa je dospel do goriške stolnice, kjer bo počival v kripti, ki jo je sam hotel za svoje predhodnike, zase in naslednike. “Gorica je izgubila očeta; mesto in nadškofija sta izgubila očeta,” je poudaril De

Antoni. Njegovo krsto bi lahko položili v škofovsko kripto tudi za zaprtimi vrati, je še rekel, “kot je veljalo doslej, a ne bi bilo prav.” Zdelo se mu je prav, da pokojnega nadškofa pospremito do grobnice vernikov, za katere je toliko naredil.

Po sklepnih molitvi, da bi Gospodar življenja bogato obdaril p. Bommarca “za njegove apostolske napore,” so prostovoljci združenja Borgo castello ponesli krsto v kripto pod oltarjem in jo položili v votlino nad msgr. Cocolina, kjer počiva skupno z drugimi goriškimi nadškofi od polovice 18. stoletja do danes.

Foto DPD

Tiskovno poročilo pokrajinskega tajništva SSK

Ocena evropskih in občinskih volitev

Ob koncu junija se je na goriškem sedežu sestel pokrajinski svet Slovenske skupnosti za oceno evropskih in občinskih volitev. Po uvodnem pozdravu pokrajinskega predsednika prof. Ivana Černica je deželni svetovalec dr. Mirko Spazzapan z zadovoljstvom ugotovil, da je pri evropskih volitvah kandidat SSK dr. Drago Štoka dosegel približno 2500 preferenc, stranka pa skoraj 5000 glasov v navezi z Južnotirolsko ljudsko stranko po vsej deželi F-Jk, kar je celih 1000 glasov več kot ob prejšnji evropski volilni preizkušnji. V primerjavi z ostalima dvema kandidatom slovenskega jezika na obeh komunističnih strankah je zgovern podatek, da je Štoka - razen v Trstu in Miljah, kjer je volilno telo dalo večjo težo komunističnima kandidatom slovenskega jezika (z italijanskimi glasovi) -, v krajih, kjer so Slovenci, v večini povsod dosegel boljši rezultat v preferenčnih glasovih od ostalih dveh. Po oceni SSK je to dokaz, da manjšina vedno bolj zaupa slovenski narodni stranki kot avtentični zagovornici nje-

nih zahtev in pravic, pa tudi si od nje največ pričakuje. Poleg tega je slovenski volivec doumel, da bo kandidat SSK edini resen zagovornik naše manjšine in sploh dežele F-Jk v evropskem parlamentu, saj poleg tega, da je zasedel drugo mesto na lestvici kandidatov SVP, ima v žepu tudi dogovor z izvoljenim poslanecem SVP Ebnerjem, da bo med mandatom njegov predstavnik za zadeve, ki se tičejo naše dežele.

Glede občinskih volitev je Spazzapan pozitivno ocenil dogovor v Dolini, ki je pripeljal Fulvio Premolin do izvolitve za županjo, ter izkušnjo v Repnu, kjer sta si obe strani bili edini, da v primeru prevlade ene slednja odstopi podžupansko mestu drugi. Popolnoma negativno za SSK se je izteklo v Zgoniku, kjer je SSK morala sprejeti nevhvaležno mesto garancije slovenske opozicije, medtem ko so vsi ostali partnerji Demokratičnega zavezištva dobili mesto v koaliciji Združeni-Uniti (vključno z Marjetico). Na koncu so zmanjkali glasovi za stranko lipove večje in zasedbo šele tretjega

mesta ji dejansko pripadata samo dve mesti v opoziciji, tri pa italijanski navezi.

Na Goriškem se je v odkritem nasprotovanju Slovenski skupnosti osnovalo gibanje Združena leviča, ki je že od svojega nastanka napovedalo boj “hegemoniji in nadvladi” stranke lipove večje ter si za svojega liderja izbralo dosedanega doberdobskega župana. Z doprinosom slovenskega dnevnika, SKGZ ter vseh slovensko govorečih izvoljenih na raznih levičarskih listah se je ta pisana družina postavila proti “nevarnosti”, da bi Slovenci iz vrst SSK zmagali na volitvah in tako zasedli odgovorna mesta v občinskih upravah v Sovodnjah, Doberdobo in Števerjanu. Spodletelo jim je v Števerjanu, kjer se je ponovil uspeh Hadrijana Corsija in lipove večje, tokrat še bolj prepričljivo kot kdajkoli, uspeli pa so v Sovodnjah in Doberdobo, pa čeprav z majhno večino. Predvsem pa so se uštelevili v oceni, da so po naših občinah Slovenci še vedno pod vplivom enih in istih kulturno-političnih sredin in da lahko kdorkoli z vrha ukaže, kdo lahko kandidira in koga smemo voliti. V Doberdobo in Sovodnjah je prav malo manjkalo, da bi se zrušile te stare in oguljene mreže, saj se je prav najbolj aktivna in delavna komponenta obča-

nov oddaljila od take logike in se povezala s SSK za izključno slovenske interese v vaseh.

Za Doberdob Ivan Černic, Dario Bertnazzi in Aldo Jarc, za Sovodnje Peter Černic, Julijan Čaudek in Julijan Ožbot so na seji pokrajinskega sveta nato z raznih vidikov osvetlili potek volilne preizkušnje v lastnih občinah in znova s praktičnimi primeri poudarili, v kakšnem ozračju so potekali predvolilni podvigi, kako je nomenklatura kontinuitete psihološko in dejansko vplivala in pogojevala posameznike in družine, kako kljub vabilu SKGZ ni imela za umestno, da sodeluje pri uradni predstavitvi liste Uniti-Združeni v Sovodnjah, s kakšnimi obrabljenimi in žaljivimi izrazi so bili imenovani in opisani posamezniki, ki so se odločili, da nastopijo proti dosedanji večini, koliko denarja je bilo potrebno za hrupa in brezpredmetna praznovanja, koliko člankov in slik je bila deležna v slovenskem dnevniku ena ali druga stran itd.

Ob koncu je pokrajinski svet SSK dal nalogo svojim novim izvoljenim upraviteljem, v večini ali opoziciji, naj delajo v izključnem interesu občanov ob spoštovanju predvolilnih obvez in zavezištva, ki so se osnovala in ki morajo skupno in složno delovati tudi naprej.

BAR
PRINCIPE

GORICA, Corso Verdi 1

OD 10. JULIJA DO 15. AVGUSTA
TRGOVINA IL BOTTONE
SOŠOL NADJA
GORICA - TRAVNIK 26
prireja SEZONSKO ZNIŽANJE
ženskega in moškega perila, pižom in nogavic
Z 10-50% POPUSTOM
Izredni 20% popust
na vseh artiklih OBIŠČITE
NASI

tiskarna

grafica goriziana s.a.s.

ul. a. gregorčič 18 - 34170 gorica
tel. 0481.22116 - fax 0481.22079
info@graficagoriziana.com
www.grficagoriziana.com

SCGV Emil Komel in Arsateljeje | Koncert ob koncu poletnega tečaja za solopce, ki ga je vodil Victor Srugo

Argentinski mojster utrjuje in razvija kakovost goriških solopcev

Victor Srugo, docent na Visoki šoli slovitnega gledališča Colon v Buenos Airesu, ki je v argentinski prestolnici mojstrsko izučil v petju nekaj odličnih in uveljavljenih Slovencev, je v Gorici že star znanec, saj od leta 1999 dalje redno prihaja med nas vsaj enkrat letno in vodi kakovostne tečaje solopetja. Tudi letos poleti je na pobudo Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel in Arsateljeja v prostorih glasbene šole na Drevoledu 20. septembra vežbalo svoj "naravni instrument" od 12. do 25. julija kar 13 glasbenikov iz vse Goriške, s to stran in z onstran meje. V vseh teh letih se je okoli prof. Sruga ustvarila skupina solopcev, ki vsakokrat veliko odnesejo in na tej podlagi dograjujejo svoje znanje. Po teh letih pa se čuti potreba po nekaki spremembi oblike samega tečaja, iščejo se nove poti v smeri bolj strokovnega pristopa. "Prav bi bilo, če bi se tečaj bolj razširil tudi na osrednjo Slovenijo," nam je namreč povedal ravnatelj SCGV Emil Komel prof. Silvan Kerševan; zlasti bi za tak projekt lahko bile zainteresirane osrednje slovenske glasbene ustanove. Vsekakor je priložnost že za dosedanje tečajnike prava injekcija. Nekateri izmed tokratnih udeležencev so - ob klavirski

Nastopajoči po koncertu ob prof. Victorju Srugu (tretji z leve), foto DPD

spremljavi Mihe Nagodeja - nastopili na zaključnem koncertu v soboto, 24. t.m., v dvorani Pokrajinskih muzejev v grajskem naselju. Večer je z dvema Mozartovima arijama iz opere Don Giovanni uvedel mladi in obetavni bas Manuel Pintar; za njim je tenor Dario Bertinazzi odpel znano Händlovo arijo Ombra mai fu iz opere Kserkses. Mezzosopran Polona Kante, tenor Martin Srebrnič, mezzosopran Sonja Makuc, Dario Bertinazzi in sopran Enza Pecorari so predstavili nekaj utrinkov iz opere Dido and Aeneas angleškega dvorne-

ga skladatelja Henryja Purcella. Sonja Makuc je s svojim krepkim glasom odpela tudi najbolj znani motiv Bizetove opere Carmen, ples španskega izvora Habanera, ki spominja na tango. Polona Kante je glasbo, ki jo nosi v sebi, izlila v temperamentno izpeto izpoved Non so piu' cosa son iz Mozartove Figarove svatbe, nato pa še v tankočutno Ario delle lacrime Julesa Masseneta. Brilljantna sopranistka Jerica Rudolf, profesorica petja, doma s Črnega Vrha, zvesta udeleženka Srugovih tečajev, je tokrat zablestela z Donizettije-

vo arijo Quel guardo il cavaliere iz opere Don Pasquale in Bellinijevo arijo iz opere La Sonnambula; prava "poslastica" za sladokusce so njene prefinjene kadence. Martin Srebrnič je s svojim zlahtnim tenorjem - ob klavirski spremljavi Borisa Stacula - podaril tri romantično sanjave Schumannove samospeve iz ciklusa Dichterliebe, Enza Pecorari pa je s svojim sopranom, ki more vzbujati vrsto občutij, sklenila lep koncertni večer s samospevi nemškega skladatelja Richarda Straussa.

Danijel Devetak

Ken Loach na festivalu Sergio Amidei Nagrada Loachevi družbeni freski

Prejšnji petek so na posebni slovesnosti podelili nagrado 23. filmskega festivala Sergio Amidei za življenjsko delo britanskemu režiserju Kenu Loachu. Popoldan se je gost srečal najprej s predstavniki medijev z obeh strani meje v prenovljenih prostorih nekdanjega mestnega kina Vittoria na Travniku, ki se odslej imenuje Hiša Vittoria; v njej so poleg več sodobnih kinodvoran tudi posebne učilnice za študij filma na fakulteti za film in likovno umetnost DAMS iz Bologne, oddelek Gorica.

Na duhovit način je angleški režiser Ken Loach, ki slovi po tem, da je zgradil obsežen filmski opus, ki je nemiren, samosvoji, a ga označuje tudi izrazit družbeni angažma, saj snema filme o odrinjenih in

socialno ogroženih ljudeh, spregovoril o sebi in dejstvu, da se še danes ima za socialist. "Vesel sem, da sem tu v Gorici in najbrž je tudi prvič v življenju, da sem za isto mizo s človekom, ki ima enako politično prepričanje, kot ga imam sam," je dejal Loach, ki se je obrnil na deželnega odbornika F-Jk za kulturo Roberta Antonaza; le-ta je namreč podčrtal socialni naboj Kena Loacha in njegovo socialistično idejno prepričanje, pa tudi naglasil, da je vesel Loachove družbe, saj se "kritični socialisti vedno dobro znajdejo v družbi, tudi današnji, ki nas ne mara." Sicer pa je režiser Loach orisal svoje delo in poudaril velik pomen pisca scenarija za dober film: "Še vedno sem trdno prepričan, da je scenarist kralj, da je izjemno pomemben za do-

ber film. Danes se snema veliko slabih filmov tudi zato, ker režiserji sami pišejo svoje scenarije in jih seveda ne znajo pisati!"

Organizatorjem festivala Sergio Amidei v Gorici, ki je poimenovan po italijanskem filmskem scenaristu, čigar stoletnico rojstva obhajajo letos, se je Loach zahvalil predvsem zato, ker je filmski festival v Gorici eden redkih na svetu, ki nagrajuje scenarije, ki so po njegovem mnenju bistvenega pomena za dober film. Žirija je v obrazložitev nagrade Amidei Kenu Loachu med drugim zapisala, da mu jo podeljujejo zato, "ker je znal narediti izjemno umetniško delo, ki se je iz filma v film spremenilo v velik kinematografski roman in veliko družbeno in kulturno fresko našega časa. Zato, ker je Ken Loach znal vrniti dostojanstvo tistim možem in ženam, ki so bili prevečkrat potisnjeni na rob družbe, a so

vseeno bili izjemni in on jih je postavil v središče svojega humanističnega in iskrenega sveta in se tako najlepše približal tudi duhovni zapuščini Sergia Amideija... Skratka: Kenu Loachu gre nagrada zato, ker je spremenil film, ki ga gledamo, in je obenem analiziral stvarnost, v kateri živimo, in to v štiridesetih letih plodnega dela." Kenu Loachu je nagrado podelila igralka Giovanna Ralli.

JUP

V goriškem Kulturnem domu Sonce miru 2004

Že deseto leto zapored so se v galeriji Kulturnega doma v Gorici zbrali najmlajši, da bi s svojimi neomadeževanimi, iskrenimi željami po miru in sožitju, predvsem pa v srčnem upanju, da bi se po vsem svetu otroci lepo imeli, da bi jih nihče ne izkoriščal, da bi se vsi lahko sproščeno igrali, da bi ne trpeli lakote in ne bi bili prisiljeni delati, namesto da bi obiskovali Solo in preživljali brezskrbno otroštvo. Te globoke misli so otroci, udeleženci Poletnega središča v Slovenskem dijaškem domu S. Gregorčič v Gorici, zabeležili pod

svoje risbice, ki so jih skupaj s torbicami, brisačkami, obeski, velikimi rumenimi cvetovi in smejočimi se, okrogličnimi sončeci razstavili v predhodnjem Kulturnega doma. Radostno odprtje pomenljive, pristne otroške razstave je bilo v sredo, 14. t.m., dopoldne, v okviru tradicionalne mirovne pobude z naslovom Sonce miru, ki so jo kot vsa prejšnja leta priredili goriška kulturna zadruga Maja v sodelovanju s Kulturnim domom Gorica, z ZSKD, s Slovenskim dijaškim domom S. Gregorčič in posoškim Združenjem darovalcev organov ADO. Pokro-

viteljstvo prireditve so tudi tokrat podpisali Fundacija goriške hranilnice, goriška občina in pokrajina. Prisotni predstavniki prirediteljev so podčrtali pomen večletne manifestacije, vključene v širši krog pobud v dneh "spomina in opomina" na tragične dogodke iz časa druge svetovne vojne, ko je smrtonosna atomska bomba pokončala japonski mesti Hirošima in Nagasaki in sejala bolest in žalost daleč naokrog. Da bi se nikdar več ne ponovilo tako strašno zlo, so s svojim radoživim nastopom ob Kekčevih pesmih in prizorčku zaželeli otroci, ki seveda vabijo vse radovedneže in prijatelje na ogled risbic, polnih občutenih vsebin, in ostalih živobarvnih ročnih izdelkov. Mali risarji

bodo s svojim klicem po miru spet opozorili odrasle na to nenaдомestljivo, dragoceno vrednoto, za katero se vse premalo zavzemamo, 6. avgusta, ko bodo na goriškem trgu brez mejnih pregrad pred "severno" železniško postajo narisali veliko žareče sonce miru, ki naj zabriše vse razprtije in naj svobodno zasveti nad vsemi ljudmi, ki verujejo, da je mir izredna dobrina in jo moramo budno varovati. Vsakoletna pobuda Sonce miru je dragocen obroček verige mirovni in solidarnostnih manifestacij, ki se vse leto pod geslom Vsi drugačni, vsi enakopravni prepletajo z drugimi prireditvami v goriškem Kulturnem domu.

IK

Obvestila

Poletno središče v Štandrežu bo od 17. avgusta do 3. septembra od ponedeljka do petka med 8. in 13. uro za otroke od 6. do 10. leta. Prijave sprejemata učiteljica Majda Zavadlav in župnik Karel Bolčina.

Darovi

Za Kulturni center Lojze Bratuž: ob 25. obletnici smrti predrage mame Angele Kacin roj. Tušar darujejo Marija, Janez in Metka 150,00 evrov.

Za potrese v Posočju: v spomin na Danila Čevdka Franca Žgavec 100,00 evrov.

Za Novi glas: Marjan Kožlin 2,00 evra.

Za lačne otroke: Mihaela, Vrh 48, 7,00 evrov.

Za cerkev v Gabrjah: v spomin na Jurija Mosettija sestrične Olga 50,00, Ida 50,00, Jolanda 10,00 in bratranec Ivan 30,00 (skupno 140,00); druž. Mauro in Slavko Gulin v spomin na Jurija Mosettija 50,00; Marija z Lovikovom ob 25-letnici smrti mame Matilde določen dar za obnovitev cerkve; novoporočenca Maximiliano in Romina 50,00; Anna z družino v spomin na moža Jurija 150,00; Otilija Florenin namesto cvetja na grob bratranca Jurija 70,00 evrov.

Za cerkev na Peči: družini Binik in Feresin v spomin na Danila 50,00; Metoda namesto cvetja na grob Danila Čevdka in Ivanke Peteani 100,00; Albin Kovč 30,00; (popravek) brat Romano z družino v spomin na Danila 100,00, soletnik Niko Zotti v spomin na Danila 20,00 evrov.

Za cerkev v Rupi: Ema Pelicon Maraž 40,00; (popravek) druž. Salamona Tomsiča v spomin na Danila 50,00 in za MePZ Rupa-Peč 50,00 evrov.

Za slovenske misijonarje: Marjanka Čevdek Quaggiato v spomin na starše Viktorijo in

Ludvika 30,00 ter namesto cvetja na grob Danila 20,00 evrov.

Za MePZ Rupa-Peč v spomin na Danila: družina Vitka Čevdka 50,00, druž. Marjana Devetaka 50,00 evrov.

Za MPZ Mirko Filej: namesto cvetja na grob Danila Čevdka žena Danila 50,00, brat Vitko z družino 50,00 evrov.

Za lačne otroke v misijonih: števterjanski strežniki 11,00; zlatoporočenca Vida in Slavko Klanjšček 50,00 evrov.

Za otroke misijonarja Danila Lisjaka: v spomin na Romino Silva, Silvana, Rozana, Eli, Agata in Ida 120,00 evrov.

Za cerkev na Jazbinah: N.N. 10,00 evrov.

Za sklad s. Mihelangele: N.N. v zahvalo 50,00 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 30. julija do 5. avgusta 2004)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 30. julija (v studiu Andrej Baucon): Iz domače skrinje: domače popevke, polke in valčki. Utrinki iz zgodovine narodno-zabavne in lahke glasbe.

Ponedeljek, 2. avgusta (v studiu Andrej Baucon): 103 TIME - poletje z Andrejem: pop glasba, zanimivosti.

Torek, 3. avgusta (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

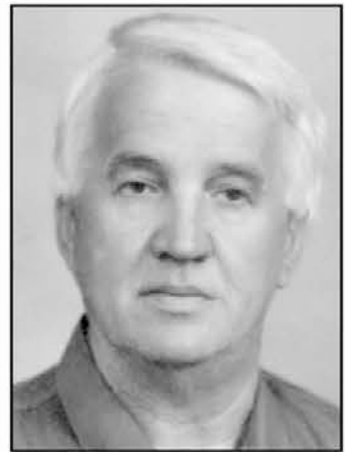
Sreda, 4. avgusta (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Šport ali norost? - izbor melodij.

Četrtek, 5. avgusta (v studiu Niko Klanjšček): Glasba iz studia 2.

In memoriam

Albin Šuligoj

Pokojni Albin se je rodil leta 1926 v Gorici. Oče, po rodu iz Pevme, je zgodaj umrl. Mati, doma iz Spodnjega Cerovega, je med vojnama in še po zadnji vojni vodila znano gostilno in še bolj znan "tabakin" na Drevoledu 20. septembra (nekaj sto metrov pred pevmskim mostom). Imel je brata duhovnika Srečka (ki je kaplanoval v Komnu, nato pa bil župnik v Medani, v Kanalu in nazadnje v Levpi, kjer je umrl).

Po končanem študiju na italijanskem strokovnem zavodu v Gorici je leta 1949 kot privatist (po tedanjem zakonu se je vsak državljan, star vsaj 23 let, mogel prijaviti k zrelostnemu izpitu) uspešno dovršil maturo na slovenskem učiteljskem v Gorici. Poročil se je z Majdo Stanič (leta 1952) iz znane družine s Ceste pod Vipavskim Sv. Križem. (Njena strica sta bila duhovnika Stanko, župnik v Podgori in v Štandrežu in urednik Kato-

liškega glasa, ter Viktorin, župnik v Devinu in v Kamnjah.) Rodila sta se mu dva otroka: Nevenka in Marko.

Službovanje ga je zaneslo na vse strani. Začel je poučevati na Tržaškem (v občini Dolina), nato je več let služboval v pokrajini Sondrio. Vrnil se je na Goriško, učil najprej v Doberdolu, nato pa v Vermelegianu. Met tem je opravil usposobljenostni izpit za poučevanje slovenščine in nemščine in je učil na osnovnih šolah: nemščino na slovenskih, slovenščino na italijanskih. Da bi mogel pomagati pri zahtevnem zdravljenju hčerke Nevenke, ki je zbolela za levkemijo - večkrat in redno jo je bilo treba voziti v Pariz in imeti tam na opazovanju - se je predčasno upokojil. (Kljub uspešni operaciji presaditve mozga je Nevenka zaradi komplikacij srca umrla.)

V obdobju 1960-1975 je bil prijeten in politično delo v vrstah Slov. demokratske zveze. Skupaj s polbratom Jožefom (oče je bil dvakrat poročen z dvema sestrama) je bil večkrat med kandidati na listah "lipove vejice". Za eno mandatno dobo je bil izvoljen v občinski svet in član nekaterih komisij. Kot predstavnik Slov. demokratske zveze je bil nekaj let član upravnega odbora goriških občinskih podjetij (Aziende municipalizzate).

Po hčerkin smrti, ki ga je zelo potrla, ker se je toliko let prizadeval in žrtvoval za njeno ozdravitev, se je umaknil v zasebno življenje. Posvetil se je domu in dvema vnukinjama ter poletne mesece in zimske tedne preživljal v Žabnicah, kjer si je zgradil lepo in udobno hišo.

Naj v miru počiva na pevmskem pokopališču poleg hčerke in staršev.

VŠ

Galerija trgovine Sushi na Travniku v Gorici

Portreti Mirjam Marussig

Odlična umetnost!

Umetnost je povsod, povsod tam, kjer je človek. Izhaja iz želje po spoznanju resnice, v vseh obdobjih se ji je skušala približati. Zaobjeti jo je hotela na intuitiven način, kar loči umetnost od filozofije in znanosti, ki se trudita razlagati resnico z logičnim dokazovanjem. S temi idejami se je Mirjam Marussig ukvarjala v svoji diplom-

stanejo tako neujemljive, dobijo tisto nekaj, ki jih naredi za umetnine. V pogovoru citira nemškega umetnika Gerharda Richterja, ki je svojo razstavo naslovil "Moje slike so pametnejše od mene!" in s tem mislil ravno to, da svojih slik nikoli popolnoma ne dojame, drugače mu postanejo dolgočasne. Dela, ki jih Mirjam Marussig razstavlja, so nastala nenačrto-

umetnica poudariti pomen sodobne tehnologije, ki nam je odprla nov svet in vpliva na naše dojema-

rava, življenje in medsebojni odnosi. S svojim izostrenim čutom za ljudi, za njihov značaj, je Mirjam Marussig dosegla, da so njeni portreti živi in dihaajo skozi digitalno pregrado. Ujela je njihov značaj, njihovo človekost in lepoto. Mirjam Marussig je letošnja diplomantka slikarstva na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, živi in dela

ski nalogi, vendar jo vprašanja o smislu umetnosti spremljajo še dolgo. S svojimi slikami izraža misel, da smo sedaj v obdobju, ko smo spoznali, da ne moremo do resnice, do čistega bistva stvari. Sama se zaveda, da ne more s portretom ujeti celotne narave človeka, zato se je odločila, da ne bo slikala osebe, ampak njeno fotografijo. S tem postavi neko mejo med sabo in portretirancem, dovoli mu, da ostane v svojem svetu, da ohrani zase svoj najbolj skriti jaz. Slike po-

vano. Najprej je naredila en portret, ki jo je prevzel, in se nato odločila za serijo. Posvetila se je individualnosti, v njej nastopajo posamezniki, pravzaprav portreti njihovih fotografij. S to vmesno stopnjo je hotela

nje vsakdanjosti. Obkrožajo nas digitalni mediji, dosegljivi so nam vedno bolj sofisticirani aparati, ki nam olajšujejo življenje, za vsem tem pa stojijo še vedno človek, živa na-

v Novi Gorici. Vse njene slike že dolgo nastajajo iz fotografij, središče njenega zanimanja in dela pa predstavlja človek. Umetnica se najraje posveča iskanju individualnosti in univerzalnosti občutkov, raziskuje naravo posameznika in družbe. Razstava slik Mirjam Marussig, ki je vredna ogleda, je v galeriji trgovine Sushi na Travniku v Gorici na ogled do 30. julija letos po urniku obratovanja trgovine.

Katarina Brešan

Duhovniški jubilej slovenskega glasbenika

Dr. Mirko Cuderman

zlatomašnik

Znani muzikolog in dirigent dr. Mirko Cuderman je 18. julija obhajal zlatomašni jubilej. Slovesnost je bila v cerkvi sv. Petra v Ljubljani. Consortium musicum, Slovenski komorni zbor in Slovenski orkester so z orkestrom izvedli Beethovno mašo v C-duru. Jubilanu je govoril dr. Janez Kranjc, ob koncu pa je o svojem bogatem življenju spregovoril zlatomašnik sam in se zahvalil vsem, ki so mu na življenjski poti stali ob strani. Dr. Cuderman je po končanem študiju teologije v Ljubljani leta 1955 odšel na Dunaj, kjer je na Univerzi študiral muzikologijo in cerkveno glasbo ter leta 1960 doktoriral. Leta 1968 je ustanovil zbor Consortium musicum, s katerim je desetletja izvajal velika glasbena dela ter z njimi bogatil glasbeno življenje v domovini in izven nje. Izredne so njegove zasluge tudi za serijo posnetkov iz niza Musica sacra slovenica. Adventne in božične, postne in velikonočne, evharistične, Marijine in druge pesmi so se na ploščah in kasetah, pozneje pa

na zgoščenkah, širile med slovenskimi ljudmi in jih spremljale skozi vse cerkveno leto. Te hvalevredne pobude dr. Cudermana so se začele uresničevati in so se nadaljevale v času, ki ni bil naklonjen širjenju cerkvene glasbe. To velja tudi za številne nastope in koncerte odlično pripravljenega zbora in instrumentalne zasedbe. Ti koncerti in posnetki so odkrivali in ohranjali bogastvo naše cerkvene zborovske glasbe. Mojstrovine cerkvenih skladateljcev, nekatere dotlej manj znane, so tako prodrle v širše plasti poslušalcev in jih navdušile za tovrstno glasbo. Z izbiro del in z njihovo izvedbo je dr. Cuderman vselej dokazal fin in subtilen čut za glasbene umetnine. Kdor je imel srečo, da je kdaj poslušal njegove veličastne koncerte v nabitih polnih dvoranah Slovenske filharmonije ali Cankarjevega doma, teh doživetij ne bo nikoli pozabil in mu bo zanje vedno hvaležen. Od 1984 do 1991 je bil dr. Cuderman dirigent Komornega zbora RTV Slovenija, od 1991

je programski direktor in umetniški vodja Slovenskega komornega zbora, od leta 2000 pa umetniški vodja Slovenskega okteta. Dr. Cuderman je bil vseskozi pozoren na rojakov v zamejstvu. V Gorici je prvič nastopil leta 1969, in sicer v cerkvi sv. Ignacija, ko je Consortium musicum ob spremljavi orkestra in ob sodelovanju solistov izvedel Händlov oratorij Mesija. Pri organizaciji tega izrednega glasbenega dogodka je sodelovala mestna ustanova Ente manifestazioni artistico culturali. Z Mesijo je bil dr. Cuderman v Gorici ponovno leta 1993, prav tako v travniški cerkvi. Solisti so bili tokrat Veronika in Bernarda Fink, Janez Lotrič in Marko Fink. Izmed številnih drugih koncertov naj omenimo vsaj Mozartov Requiem v goriškem gradu, Haydneve Letne čase v te-

danjem Katoliškem domu, v praižvedbi Jakoncčeve Maše v stolni cerkvi in Vrabčevu opero Tolminski puntarji v Verdijevem gledališču. Slednjo so izvedli tudi v Trstu, kjer je dr. Cuderman večkrat nastopil. Najnovejši goriški koncert je bil leta 2002 v Kulturnem centru L. Bratuž. Slovenski komorni zbor in orkester sta izvajala Haydnovo glasbo, med drugim Te Deum laudamus. Delo dr. Mirka Cudermana je ogromno in neprecenljivo. Ob zlatomašnem jubileju mu želimo, da bi mu Bog naklonil še veliko zdravih in plodnih let.

Andrej Bratuž

Kratke

Drnovšek čestital pisatelju Alojzu Rebuli za 80. rojstni dan

Foto Kroma

gačna, so sporočili iz urada predsednika republike.

"Vaša dela so bila opozorilo pred ideološkimi bremeni in slepili. Vaše vrednote klasičnega humanista pa so nas in nas še vedno znova vračajo k narodovim koreninam. Kljub temu da ste živeli v zamejstvu, ste ostali vedno naši in tesno povezani s Slovenijo. Vaše misli in ustvarjanje so nas vedno znova opozarjali, da ne smemo biti le pragmatično prilagodljivi in površni, ko iščemo poti našega prihodnjega razvoja," je še zapisal Drnovšek.

Predsednik republike Janez Drnovšek je pisatelju Alojzu Rebuli čestital ob njegovi osemdesetletnici. Kot je zapisal Drnovšek v svoji čestitki, je bila Slovenija iz Rebulovih literarnih in dnevnških del vedno videti drugačna, so sporočili iz urada predsednika republike.

Umril je dirigent Carlos Kleiber

Svetovno znani dirigent Carlos Kleiber je 13. julija umrl po dolgotrajni bolezni. 74-letnega dirigenta so pokopali v Konjščici v Zasavju, kjer leži tudi njegova žena, balerina Stanka Brezovar, ki je preminila lani decembra.

Carlos Kleiber se je kot sin avstrijskega dirigenta Ericha Kleiberja rodil 3. julija 1930 v Berlinu. Družina je leta 1935 zapustila Nemčijo in odšla v Argentino. Carlos je tam leta 1950 začel glasbeno izobraževanje. Po drugi svetovni vojni se je vrnil v Evropo, kjer je najprej študiral kemijo v Zürichu, leta 1952 pa se je odločil, da bo življenje posvetil glasbi. Še istega leta je postal korepetitor v Münchnu. Dve leti pozneje je postal dirigent v Potsdamu, leta 1958 je dirigiral v düsseldorfski operi, 1966 je bil dirigent Württemberške državne opere v Stuttgartu in od leta 1968 dalje dirigent v Münchnu. Kot gostujoči dirigent je Carlos Kleiber dirigiral vsem najpomembnejšim orkestrom in opernim hišam v Bayreuthu, Dunaju, Münchnu, Stuttgartu, Salzburgu in Pragi. Leta 1988 je prvič dirigiral v Metropolitanski operi v New Yorku. Carlos Kleiber je veljal za senzualnega, a neizprosnega, muhastega in hkrati hladnokrvnega dirigenta, ki je bil po pisanju The New York Timesa najbolj spoštovan dirigent po Arturu Toscaniniju.

Slovenski zunanji minister Ivo Vaigl je minuli teden na posebni novinarski konferenci v Ljubljani predlagal, da bi se morala Slovenija na primeren način oddolžiti spominu umrlega dirigenta svetovnega slovesa Carlosa Kleiberja, ki so ga pokopali v Konjščici. Minister Vaigl je predlagal, da bi veliko dvorano Slovenske filharmonije poimenovali po Kleiberju. Lahko pa bi tudi pripravili komemorativen koncert, s katerim bi se poklonili temu velikemu umetniku, je še menil minister Vaigl.

Umrila je operna pevka in pedagoginja Ksenija Vidali-Zebre

V 91. letu starosti je v nedeljo, 18. julija, po daljši bolezni umrla sopranistka, operna pevka in pedagoginja Ksenija Vidali-Zebre. Vidalijeva je spadala med lirsko-mladodramske sopranistke z lepim glasom, njene interpretacije pa so izžarevale veliko čustvene toplino. Ksenija Vidali se je rodila v Trstu 29. aprila leta 1913. Solopetje je študirala v Trstu pri Ernstu Justu ter v Milanu. Debitirala je leta 1937 v ljubljanski Operi kot Mimi v Puccinijevi La Boheme in bila v Operi angažirana do leta 1946. Nato se je preselila v Milan, kjer je živela do leta 1957, ter gostovala tako v italijanskih kot v jugoslovanskih gledališčih, pa tudi v Španiji, na Portugalskem, v Avstriji in Tuniziji.

V svoji karieri je nastopala s tedaj najuglednejšimi pevci, odpela pa je 35 velikih vlog, in sicer od tistih iz Mozartovih oper do verističnih opernih del. Leta 1963 se je vrnila v Ljubljano in od tedaj poučevala petje.

Umetniki dveh manjšin še v Piranu

V Tartinijevi hiši v Piranu in v Mestni galeriji Piran so v četrtek, 22. t.m., odprli razstavo Umetniki dveh manjšin - Artisti di due Minoranze. Gre za skupno predstavitev sodobne likovne ustvarjalnosti italijanske in slovenske narodne manjšine, pripravila pa jo je Italijanska unija s sodelovanjem kulturnega doma Gorica, Skupnostjo Italijanov S. Santorio Koper, Obalnimi galerijami Piran in Skupnostjo Italijanov G. Tartini Piran.

Izbor likovnih umetnikov je delo treh kuratorjev, ki so med predstavniki italijanske manjšine v Sloveniji in na Hrvaškem ter predstavniki slovenske manjšine v Italiji izbrali uveljavljena imena likovne umetnosti. Sergio R. Moles in Erna Toncinich predstavljata likovnike italijanske skupnosti, in sicer Rajka Apollonia, Fulvio Zudič, Quintina Bassania, Fulvia Juričiča, Bruna Paladina, Maura Stipanova ter Claudia Ugussa. Joško Vetrh pa je povabil Demetrija Ceja, Hijacinta Jusso, Claudio Razo, Vladimirja Klanjščka, Klavdija Palčiča, Deziderija Švaro in Franka Vecchieta.

Niz čezmejnih razstav, za katere sta dali zamisel obe narodni manjšini, je dokumentiran z obsežnim dvojezičnim katalogom, ki sta ga uredila Nives Marvin in Mario Steffe, ter z zloženko in plakatom avtorice celostne podobe Darje Vuga. V katalogu je po abecednem redu vsak avtor predstavljen s krajšo biografijo, strokovnim tekstom in reprodukcijami del, v predgovorih organizatorjev so opredeljeni cilj, ideja in namera projekta, selektorji pa v uvodnih utemeljujejo izbor predstavljenih likovnikov in njihovih del.

Razstava je bila prvič na ogled v Kulturnem domu v Gorici, kasneje še v Špetru in Novi Gorici, ter je sodila med pomembnejše dogodke ob vključitvi Republike Slovenije v Evropsko unijo, v maju je gostovala tudi v koprski Skupnosti Italijanov S. Santorio in v Galeriji Meduza. Piranska predstavitev je zadnja razstava iz niza Umetniki dveh manjšin.

Bela Lendava je naslov lepe knjige našega dolgoletnega prijatelja in sodelavca, znanega slovenskega publicista in urednika Jožeta Horvata. Ta je izšla že leta 2002 pri Založbi Mladika v Ljubljani, toda šla je, kot jih gre vse preveč, neopazno mi-

lepo oblikoval Jurij Kocbek, krasi pa jo lepa fotografija Miška Krajncja, lepo prese-

mo nas, ne da bi njen izid niti za beležili.

Že navada je, da se o tistem, ki ti je najbolj blizu, najmanj piše, a tokrat smo našemu prijatelju Jožetu Horvatu naredili zares krivico, saj je drobna knjiga, ki jo je

nečenje za vse nas, ki Jožeta Horvata poznamo že dolga leta in smo se navadili na njegove tehtne in pronicljive zapise, poznamo pa ga tudi

Založba Mladika v Ljubljani: Bela Lendava

Lepa pripoved Jožeta Horvata o otroštvu in časih, ki jih ni več

kot odličnega avtorja intervjujev z uglednimi Slovenci, še največkrat so to pisatelji in pesniki, ugledni politiki, poznamo ga tudi kot pretanjenega zapisovalca in preučevalca slovenskega leposlovja; njegovo zadnje predavanje na Opčinah v okviru slavističnih dnevov, ki so bili posvečeni tudi Alojzu Rebuli, o katerem je tudi Horvat pisal, je bilo ponovno dokaz, da je Jože Horvat odličen poznavalec slovenskega slovstva.

Bela Lendava je torej lepo presenečenje in jo zares toplo priporočam vsem v branje, saj nam odkriva takega Jožeta Horvata, kakršnega še nismo poznali, predvsem pa nam odkriva odličnega pisatelja, ki je najbrž samo zaradi svoje-

ga tihega in blagega značaja ostal v samotni in se ni nikdar odločil za stalno pisanje dobre slovenske

književnosti, kar bela Lendava nedvomno je.

Na koncu knjige Bela Lendava sam avtor pove, kako je daljnega leta 1977 kot član kulturnega uredništva pri največjem slovenskem tedniku Delo obljubil, kako bo poskrbel za poletno feljtonsko branje ali slikanico v dnevniku, a je na svojo obljubo pozabil, česar pa seveda ni pozabil njegov šef, ki je nekega lepega dne, tik pred prazniki, prišel, da bi od Horvata izterjal obljubljeni...

"Tedaj me je obšlo, da se tega lahko rešim le, če sam domislim in predložim kaj svojega - navsezadnje mi je nekaj zgodbic 'največji slovenski dnevnik na svetu', kot sem mu pravil, že objavil. In hitro je stopila predme nekakšna snov, v njej tri mame, ki so se med sabo razlikovale samo po letih, oče, ki je bil njih center, otroci, ki so se sli resne igre, odrasli, katerih ravnanja nisem razumel, in seveda vojna, ki kot da ni potekala kontinuirano, ampak vsak drug ali treji dan, le redko več dni zaporedoma.... Bi se iz tega dalo

kaj splesti? Na odgovor nisem čakal; 1. maja jutraj sem mizo oskrbel s papirjem, v pisalni stol vtaknil prazne liste, sedel za tipkovnico, zamižal in se zagnal po njej. Končeval se je drugi in zadnji dan praznika dela, ko sem prišel na konec," piše sam Jože Horvat in že samo ta košček spremnega zapisa Beli Lendavi na pot je vreden branja cele knjige, saj v njem avtor, iskreno, kot le on zna, o sebi pove, kako je knjigo pisal, tako jo je pisal, kot nas je že veliko pisalo knjige po naročilu. V tem ni nič slabega, morda prav v stiski s časom najdemo nekateri tisti drobci moči in navdiha več, ki je potreben, da nas prisili k pisanju...

Ilustracije za slikanico v Delu je takrat pripravila Cita Potokar, šef in bralci so bili z Jožetom Horvatom takrat zadovoljni, avtor sam je pisanje neke doma založil, kot se to rado počne, šele v novem tisočletju je med brskanjem spet našel nanj in ugotovil, da bi lahko iz njega nekaj naredil, "da je v njej še kaj branja vredne-

ga." Avtor še pove, da je samo prestiliziral besedilo, da je lahko zaživelo brez ilustracij, in takrat ga je obšlo, da bi lahko "vse svoje prispevke v Delu spremenil v zgodbe ali mladinske pripovedi..."

Hvala Bogu, da je Jože Horvat to storil, saj imamo pred seboj eno tistih knjig, ki so lepo odkrite prav zaradi svoje nevsiljivosti in so lepa pripoved o otroštvu v Prekmurju, kjer se je avtor rodil in odraščal v času vojne.

Marek in drugi otroci iz Horvatove Bele Lendave bodo nagovorili tudi danes vsakogar, še najbolj seveda otroke, saj avtorju uspe slikovito pričarati svet, ki ga je za vedno zabrisal čas; jezik je klen, kristalno čist, odličen, slog nevsiljivo, a iskreno, prijazno moderen; tudi izjemno tekoč slog odlikuje knjižno delo, a ta nikdar ni žurlanističen, bogat je z izvirnostjo in tudi s krajevnimi značilnostmi. Prijetno, lepo, hitro branje.

Bela Lendava je knjiga, ki jo lahko podarite otrokom in takrat, ko jo bodo oni prebrali, jo preberite še vi, v njej boste našli kanček svojega otroštva, a tudi lep, iskreno lep svet in veliko poezije in zato prav nobene osladnosti in ne uga-jajoče umetelnosti, ki je danes tako v modi.

Toplo priporočam v branje!

Bravo, Jože!

Jurij Paljč

Pokrajinski muzej Palača Attems - Muzej mode na goriškem gradu

Razkošje barv in elegance - Capuccijeve obleke-kipi

"Roberto Capucci: umetnost in ustvarjalnost onstran mode" je naslov nevsakdanje, a izjemno lepe razstave, ki jo prireja Pokrajinski muzej iz Gorice in bo na ogled vse do 2. oktobra letos, in to na dveh

Pokrajinskega muzeja s stvarnostjo.

Človek bi najraje zapisal, da je goriška razstava Capuccijevih vrhunskih ženskih oblek razstava o modi, a to ni res, vsaj v celoti ni res, ker razstava ni samo to. Najbrž bi bil že sam Ro-

označil: "Če bi mogel, bi prepovedal izraz moda iz slovarja in rabe. Ko rečeš, da nosiš modno oblačilo, v bistvu pomeni, da nisi več moderno oblečen, ker je tisto oblačilo že postalo del masovne kulture oblačenja, je del mase. Obleka pa je nekaj drugega, je resnični habit, narejen iz blaga, izdelana forma, votlina, v kateri živiš, taka, ki se navdihuje pri velikih kipih, se navdihuje pri rimskem baroku, pri svetlobi in sencih določenih pročelij, pri določenih arhitektonskih obokih, se navdihuje pri naravi kot tudi pri bungalovskem naselju znamenite Certose na Capriju." Jasno je, da take mode danes v našem vsak-

taorje, današnjih dni seveda nima nobene zveze... O njem ne veste dosti, ker niste rojeni v rimski plemiški družini, ker niste filmska zvezda, ker niste še dobili Nobelove nagrade za medicino, kot jo je Rita Levi Montalcini, ki je na slovesnosti ob podelitvi nagrade naravnost mogočno in istočasno tudi elegantno nosila Capuccijevo obleko-kip... Eleganca, fantazija, barve in spet barve, svila, ročno izdelana in obarvana svila, baržun, mikado, gaza, reps, taft, drago blago in čipke vseh vrst, vse ročno izdelano, manično natančno, slikovito lepo, ubrano in drzno, vedno fantastično, to je Capucci. Dejstvo, da sam kretaor rad dodaja, da izdeluje

skovalčevo oko lahko takoj uzre, da vse Capuccijeve modne kreacije zdržijo patino časa, da so brezčasne in zato jih lahko upravičeno imamo za umetnine, ki so že bile in bodo še razstavljene po svetu.

Da, za resnične kipe gre in seveda za skice, risbe, prave pe-

Capuccijevih skicirk, ki so razstavljene na goriškem gradu v Muzeju mode, govori o tem, da je Roberto Capucci zares dober likovni umetnik, ki ima za seboj tudi nekaj let študija na akademiji za likovno umetnost v Rimu, pa vam obleke-kipi, ki so na ogled v palači Attems, govorijo o tem, da ima sam kreator prav, ko pravi, da ne izdeluje mode, ampak ustvarja umetnost.

Vsaka čast in priznanje postavljalcem razstave, priredili so izjemno razstavo, ki jo velja videti, tudi če niste ljubitelji mode in ne oblek, saj boste skozi kronološki pregled razstave videli umetniško pot človeka, ki se je zapisal ženskam in oblekam, pravzaprav kipom.

Pri razstavi Capuccijevih modnih stvaritev namreč ne moremo govoriti samo o oblekah, gre za resnične stvaritve, ki jemljejo dih in se obiskovalec pred njimi nehoti vpraša, ali se take in tiste obleke sploh lahko nevsiljivo nosijo.

Jasno je, da gre za obleke, s katerimi bogate dame ne hodijo v ribarnico po sardele in niti ne na tržnico po solato, kot tudi ne v tovarno za tekoči trak... Capucci ustvarja za elito, Capucci je elita!

Kot sem skeptičen šel na ogled, tako sem z lepim barvnim katalogom goriške Capuccijeve razstave vesel odhajal...

To je razstava, ki jo morate videti!

JUP

Foto JMP

razstavnih mestih, in sicer v lepo obnovljeni palači Attems in v Muzeju mode na goriškem gradu.

Tudi ta razstava je, kot je zadnje čase za goriški Pokrajinski muzej že običaj, dvojezično podnaslovljena, kar daje čezmejno razsežnost razstavi o enem največjih umetniških kreatorjev italijanske in svetovne mode. Mimogrede povejmo še to, da so Capuccijevo razstavo predstavili na posebni tiskovni konferenci v Ljubljani, kjer sta direktorica Pokrajinskega muzeja Raffaella Sgubin in kustos Saša Quinzi spregovorila tudi o zavzemanju Pokrajinskega muzeja za take razstave, ki bi nagovarjale tudi slovensko občinstvo. Brez dvoma po izjemno odmevni in naravnost fantastično dobro obiskani Mušičevi razstavi v Pokrajinskem muzeju razumejo, da je kulturni prostor Goriške daleč vse bolj odprt in se temu prilagajajo, kar je več kot le pozitivno. Slovenski napisi na razstavi in tudi slovenski plakati za razstavo kažejo na tesen stik

berto Capucci z našo oznako nezadovoljen, ker sam ni pristajal na trditev, da soustvarja modo današnjih dni.

Roberto Capucci se je rodil leta 1930 v Rimu in je bil pri 26 letih že velika zvezda italijanske in evropske mode povabljen v Pariz, kjer ga je slaviti Dior imel za največji up svetovne mode, se je kasneje vrnil v Rim, kjer je imel in ima še danes modni atelje, tak atelje, kakršnega nima nihče drug, saj je Capucci ostal zvest obrtniškem, umetniškemu izdelovanju izjemno lepih in dragih oblek po naročilu. Za razliko od drugih italijanskih modnih kreatorjev, ki so šli v industrijske in polindustrijske izdelave svojih oblek, Capucci tega ni storil, ampak je svoje ime (blagovno znamko seveda!) prodal drugim, medtem ko je zase obdržal samo krojaški-umetniški modni atelje, v katerem izdeluje svoje obleke-kipe, po katerih je zaslovel in je še danes znan.

Svobodo svojega ustvarjanja je nekoč Roberto Capucci takole

Foto JMP

danjem življenju ni med nami, navadnimi ljudmi, ki si niti obleke drugih znanih modnih kreatorjev, ki so šli v t.i. "pret a porter", izdelave mode, ki je dostopnejša in zato cenejša, ne moremo privoščiti.

Capucci ne, Capucci ostaja nedosegljivi Capucci in tudi zato ne slišite ničesar ali skoraj ničesar več o njem, če se ne spoznate na zares visoko, ampak zares visoko modo, ki z raznimi pritlikavci, ki se imajo za kre-

obleke za ženske z močnim značajem, je čista floskula na meji s popularno folkloro, ker vemo, da to ni res, ker izdeluje obleke-resnične skulpture- iz izjemno lepega in dragega blaga in to samo za ženske, ki imajo denar, in zato, ker mu je to všeč, kar se vidi. Na razstavi se to lepo vidi, kot lepega vajeno obi-

saže lepih zasnutkov oblek, ki si jih boste ogledali v Muzeju mode na gradu, medtem ko boste v palači Attems očarani obstrmeli nad 110. Capuccijevimi oblekami-kipi, ki so imenitno postavljeni, tako imenitno, da vzamejo še moškemu dih, kaj šele nežnemu spolu. Če vam petdeset risb in deset

Foto JMP

Kratke

Razstava "Zgodbe izpod vulkanskega izbruha - Pompeji, Herkulanej, Oplontis" v gradu Miramar

Prejšnji teden so ob prisotnosti tržaškega župana Roberta Dipiaze in deželne odbornika Furlanije-Juljske krajine za kulturo Roberta Antonaza ter drugih vidnih predstavnikov političnega življenja na Tržaškem v nekdanjih konjušnicah Miramarskega gradu, ki so danes spremenjene v sodoben muzej, predstavili javnosti razstavo "Zgodbe izpod vulkanskega izbruha - Pompeji, Herkulanej, Oplontis", ki bo na ogled od 25. julija do 31. oktobra letos. Razstava, ki na sodoben in slikovit način prikazuje arheološke ostanke iz Pompejev, Herkulaneja in Oplontisa, treh rimskih mest, ki jih je leta 79 po Kristusu 24. in 25. avgusta z grozovitim vulkanskim izbruhom in lavo uničil vulkan Vezuv, je po besedah deželne odbornika za kulturo Antonaza "gotovo najboljša razstava v Trstu v letošnjem letu" in zato si organizatorji upravičeno obetajo tudi obisk turistov. Razstava seveda ni narejena nalašč za Miramarski grad v Trstu, ampak je potujoče narave in bo po Trstu odšla v Mannheim v Nemčijo, nato bo potovala v Chicago v ZDA, na Japonsko v Kioto ter nazadnje ponovno v ZDA v Houston, nakar bodo eksponati neprecenljive vrednosti ponovno našli svoje mesto v Pomejih in v okoliških muzejih v Kampaniji. JUP

Bonifikacija bivše rafinerije Aquila

Eno najmanj prijaznih področij miljske občine, to je predel bivše rafinerije Aquila, bo po predvideni bonifikaciji popolnoma menjalo podobo in postalo pomembno središče, ki bo nudilo številne dejavnosti, ki bodo industrijskega značaja, pa tudi pristaniškega in trgovskega. V dolini pri Orehu, kjer je delovala rafinerija Aquila, bodo do leta 2007 bonificirali celotno področje, ki skupno obsega 850 tisoč kvadratnih metrov, posajeno z nekdanjimi industrijskimi objekti: v treh letih bodo namreč odstranili petindvajset hranilnikov nafte. Dela bo opravilo florentinsko podjetje Teseco, ki je območje odkupilo od družbe Si.Lo.Ne. Kot so podčrtali predsednik tržaške industrijske cone Ezit Pierpaolo Ferrante, predsednik grupacije Teseco Gualtiero Masini in miljski župan Lorenzo Gasperini, bo za bonifikacijo področja potrebno odšteti od 45 do 50 milijonov evrov. 12 milijonov bo vložila italijanska vlada, medtem ko je dežela F-Jk posredovala že pol milijona evrov za preliminarni projekt. Sedanja bonifikacija pa je že začela pozitivno vplivati na zaposlovanje naše pokrajine, saj bo za sedanji načrt grupacija Teseco potrebovala okrog 150 novih delavcev. Po končani bonifikaciji pa se bo začela druga faza načrta, ki bo vsekakor potrebovala dodatno vsoto javnih prispevkov, a o tem bo govor komaj čez tri leta. Vsekakor pa načrtovalci menijo, da bo po končani bonifikaciji celotno območje razdeljeno na štiri dele. Območje bivše rafinerije bo namenjeno industrijskim dejavnostim, manjši del nekdanje rafinerije pa bo posvečen storitvam, kjer bodo zgradili poslopja z uradi, kongresne dvorane itd. Reзиденčna četrt, v kateri bodo prevladovali zelene površine, bo zagledala luč pri Žavljah. Trgovske dejavnosti in storitve pa bodo nameščene v dolini pri Orehu.

Trebenci proti regulacijskemu načrtu

Trebenci ostro nasprotujejo podrobnostnemu regulacijskemu načrtu za zgodovinsko jedro Trebč, ki sta ga po nalogu tržaške občinske uprave izdelali videmski arhitekti Mariagrazia Sartori in Grazia Cigalotto. Na zborovanju, ki je prejšnji teden potekalo v vašem Ljudskem domu, so domačini, ki jih zastopa domači rajonski svetnik Livio Collierig, povabili tudi predstavnike opozicije tržaškega občinskega sveta Petra Močnika, Silvano Moro, Fabia Omera in Marina Andolin. Da so krajanje nasprotni občinskemu načrtu, dokazuje tudi peticija, ki jo je v nekaj urah podpisalo 287 krajanov. Peticija je namreč izraz solidarnosti vaščanov, ki bi utrpeli razlastitve zemljišč za načrtovane avtobusne čakalnice, igrišča in parkirišča. Regulacijski načrt kaže, da je ta popolnoma odtujen od dejanskih potreb domačega prebivalstva, saj tako številna parkirišča ne bodo služila, saj domače prebivalstvo stalno pada; tudi načrtovana igrišča so nepotrebna, saj vas že itak razpolaga z zadostnimi zelenimi površinami. Tržaški občinski svetovalec si so pojasnili, da je zadevo že obravnavala pristojna komisija občinskega sveta. Občinski svet bi moral načrt odobriti čez nekaj mesecev. Ker pa je večina vaščanov načrtu nasprotna, so se občinski svetniki obvezali, da bodo predlagali, naj se zadeva vrne v komisijo za poglobitev. Svetniki pa so vsekakor izrazili mnenje, naj vaščani predlagajo tudi morebitne alternativne rešitve (npr. naj parkirišča prenesejo na rob vasi itd.).

Vlada ne more spremeniti imena zgoniške šole

Tržaški poslanec Nacionalnega zaveznikstva Roberto Menia je utrpel hudo razočaranje, ko mu je podtajnica na ministrstvu za šolstvo Valentina Aprea (FI) odvrnila, da vlada ne more spremeniti uradnega imena slovenske šole "1. maj 1945" v Zgoniku. Poimenovanje šol, kot tudi sprememba imena le-teh, zahteva dolg in zapleten postopek, ki je vezan na zakonodajo. Prvi se mora najprej izraziti pristojni zavodski svet, ki mora upoštevati tudi mnenje šolnikov. Nato je na vrsti ukrep deželne šolskega nadzornika, ki se mora še pred posvetovanji s investicijem in s pristojno občinsko upravo. Poleg tega je podtajnica podčrtala, da se je v zadnjih letih čedalje okrepila samostojna vloga krajevnih dejavnikov in institucij pri imenovanju posameznih šol: zato ministrstvo nima pravnih moči, da bi lahko poimenoval šole spremenila. Aprea je vendar posredovala možnost, da se v okviru novih prijateljstev med Slovenijo in Italijo ter v sklopu pristojnih oblasti vsekakor zadeva lahko preuči. Menia svojega razočaranja ni skrival. Odgovor podtajnice je ocenil kot zgolj tehničnega, birokratskega in pilatovskega. Postavil je v dvom sama stališča visoke uradnice in namignil na možnost, da vlada samovoljno lahko poseže pri zadevi in spremeni ime zgoniške šole, saj je tako poimenovanje javne ustanove žaljivo za večinski narod.

Mladi o Evropski uniji

V dijaškem domu Srečko Kosovel je v teh dneh navdse živo. Štirideset udeležencev iz vseh koncev stare celine se udeležuje mladinskega srečanja, ki nosi naslov Izzivi širitve Evropske unije 2004. Mladinski simpozij, pri katerem so mladi udeleženci razvrščeni v razne delavnice, prireja mednarodna organizacija Association for Community Colleges, oziroma njen krajevni odbor Dobra volja. Teme, o katerih mladi radoživo debatirajo, so vezane na širitev EU. Več o tem v prihodnji številki.

Tržaški občinski svet Odobren načrt za nove gradnje pri Sinhrotronu**Puščava sredi oaze!**

Poleg afere o padriškem begunskem taborišču razvema vroče zamejske poletne mesece še drugo vprašanje, ki čedalje izpričuje "nedoslednost" tržaške občine do pravičnih zahtev našega življa.

Področje Sinhrotrona pri Bazovici je predstavljalo že od samega začetka hud poseg v naravno kraško okolje in obenem tudi na ozemlje slovenske manjšine. Že v osemdesetih letih so se začele razprave glede namestitve Sinhrotrona. Aprila leta 1990 je končno prišlo do sporazuma, ki so ga podpisale Dežela F-Jk, Kraška gorska skupnost, večina občin v tržaški pokrajini in nekatere organizacije naše manjšine. Dogovor je predvideval vrsto protivrednosti za prizadeto vzhodno kraško skupnost, ki je nato leta 1992 privedel do deželne zakona št. 16 za razvoj Krasa, ki pa je bil le v majhni meri uresničen.

Zadnja dogajanja pa neizprosno izpričujejo, da je za tržaško občinsko upravo težko držati dano besedo tudi glede sporazuma iz leta 1990, ki med drugim ni predvideval nobenih drugih gradenj v okviru področja Sinhrotrona. Novi podrobnostni regulacijski načrt, ki ga je Občina Trst prejšnji teden odobrila, pa je prižgal zeleno luč za izgradnjo novih stavb za skupnih 170 tisoč kubnih metrov, s čimer bi se celotni kompleks raziskoval-

nega središča prostorninsko podvojil.

Čeprav je na srečanju med tržaškim županom Robertom Dipiazom in predstavniki krovnih organizacij bil govor o resoluciji in popravku k načrtu, ki bi preprečil gradnjo tistih

vinkulirana in bi lahko služila v znanstvene namene). Peter Močnik je nato svoj popravek predstavil in podčrtal predvsem nevarnost, da se po novem regulacijskem načrtu znanstveno področje zapre samo vase in da postane popol-

stavb, ki ne bi bile neposredno povezane z delovanjem Sinhrotrona, je potek dogodkov v občinskem svetu privedel do ravno nasprotnega stališča. Popravek je vložil svetnik stranke Slovenske skupnosti Peter Močnik in sprejel ga je tudi predsednik urbanistične komisije Franco Bandelli. Fulvio Camerini (načelnik svetniške skupine Oljke) je na začetku razprave podčrtal, da bi nove načrtovane gradnje lahko preusmerili na območje med Bani in Padričami (tamkajšnja zemljišča so namreč

noma tuj element v odnosu do tamkajšnjega vaškega območja.

Začetna zamisel je namreč slovela na vključevanju raziskovalnega središča v vzhodno kraško družbeno tkivo, kar bi pozitivno učinkovalo na tamkajšnje gospodarsko strukturo. Popravek odvetnika Močnika je tako zahteval črtanje tistih servisnih uslug (restavracije, bančne agencije, potovalni urad, tujske hiše za raziskovalce), s katerimi teritorij že itak dobro razpolaga.

Kazalo je, da je načelnik svet-

niške skupine Forza Italia Piero Camber želel Močnikovim zahtevam priti naproti s podamandmajem, s katerim bi iz načrta izločili le gradnjo hiše za raziskovalce; vsi ostali predlogi pa bi ostali nedotaknjeni. Ker pa je Močnik dalje vztrajal pri svojem stališču, je Camber zahteval glasovanje Močnikovega popravka po posameznih točkah: razen prve točke (gradnja tujske hiše) so bili vse ostale zavržene. Novo znanstveno raziskovalno središče pri Bazovici bo tako v prihodnjem imelo vse servisne usluge in razkol med središčem in bazovsko stvarnostjo se bo čedalje večal. Z glasovi desnorsredinske koalicije in večine levosredinskih svetovalcev je bil načrt za nove gradnje raziskovalnega središča odobren.

Močnik je pa mnenja, da so zahteve predsednice raziskovalnega središča Pedicchijske po gradnji restavracij, ambulanti in družabnih prostorov v popolnem protislovju z dogovor iz leta 1990. "Res ne razumem, ali predsednica Pedicchijske ne pozna zgodovine in zakonodaje. Ne vem, zakaj je župan Dipiazza šel v to igro, potem ko je obljubil predsednikoma krovnih organizacij, da bo drugače ravnal." S tem pa zadeve še ni konca. "Sedaj so na vrsti ugovori, ko bo ta sklep objavljen. Upam, da bo ugovorov v zadostnem številu s strani občanov in organizacij, nakar bo morala tudi dežela povedati svoje. Ko pa bo sklep ponovno prišel v občinski svet za dokončno potrditev, bomo videli, kako se bo ta stvar razpletla."

IG

Solske sestre pri Sv. Ivanu Po novo izvoljenem provincialnem vodstvu**Vedno zveste načelom sv. Frančiška**

V tržaškem rajonu Sv. Ivana, kjer je slovenska beseda še trdno zakoreninjena v tkivu njenih prebivalcev, je sedež kongregacije šolskih sester sv. Frančiška Kristusa Kralja Tržaške province, poimenovane po sv. Petru in Pavlu. Pred kratkim so šolske sestre imele svoj redni provincialni kapitelj, na katerem so izvolile novo provincialno vodstvo za naslednje šestletje. Novo izvoljena provincialna predstojnica Suzana Masten nam je v krajšem razgovoru orisala široko in pomenljivo zgodovino kongregacije šolskih sester ter začrtala dejavnosti, s katerimi se danes sestre ukvarjajo v provincialnem domu v ul. Docce.

Sestre so se iz Tomaja preselile v

Trst, ki je postal nov provincialni sedež leta 1949, ko so nove družbenopolitične razmere v novo nastali Jugoslaviji onemogočile suvereno delovanje redovnic. Najprej je provincialna predstojnica s. Urbana Gorup upravljala provinco v Gorici, a je bil Zavod sv. Družine premajhen, da bi lahko nemoteno deloval. Končno ji je uspelo najti majhno vilo z lepim vrtom in parkom ravno pri Sv. Ivanu pri Trstu in 16. julija 1949 so se sestre tja vselile. Kljub denarnim težavam je vztrajnim sestram uspelo leta 1956 doizdati novo hišo, saj je bila prejšnja vila preter začrtala dejavnosti, s katerimi se danes sestre ukvarjajo v provincialnem domu v ul. Docce.

mladenkah. Poleg tega je njihov delokrog obsegal internat za gojenke osnovnih, srednjih in višjih šol, občasne gospodinjske tečaje za dekleta in žene ter oskrbo bolnikov po domovih. "Danes pa se ukvarjamo s pošolskim poukom učencev osnovnih in srednjih šol, poučevanjem verouka na državnih šolah ter pripravo otrok na prejem zakramentov ter oskrbo starejših, za katere skrbijo sestre bolničarke", je povedala nova predstojnica s. Suzana Masten. Poleg dejavnosti osrednjega tržaškega provincialnega sedeža je dejavnost šolskih sester kapitalno prisotna tudi po tržaški in goriški pokrajini, v Žabnici pa greho slovenske skupine na odhidi in duhovna srečanja. Poleg tržaške province so v svet

Foto IG

šolske sestre ponese ljubezen do evanđeljskih svetih čistosti, ubožstva in pokorščine, zgled in vodilo ter nauk sv. Frančiška Asiškega in predvsem vzgojo mladine tudi v Egipt, Split, Mostar, Severno in Južno Ameriko, Avstrijo, saj so tam dejavne krajevne kongregacije šolskih sester.

Tržaška Karitas postaja čedalje stičišče, kjer se širokodušnost ljudi spaja z aktivnim delom, da bi ponese potrebno pomoč v kraje, ki so zaradi nesrečnih zgodovinskih usod utrpeli take posledice, ki jih njeni prebivalci še danes občutijo. Pri tem ni govora o Afriki ali kakšnih oddaljenih vasicah na južnoameriških Andih, temveč o Evropi, o tisti Evropi, ki je

Tržaška Karitas Združenje Boj za življenje**Pomoč neobhodno potrebna tudi v Evropi**

pred kratkim doživela svojo največjo širitev in ki se bo v naslednjih letih še naprej večala. Če smo pred kratkim spoznali na sedežu tržaške Karitas mostarskega duhovnika Kreša Puljića, ki je s pomočjo tržaških somišljenikov vzpostavil plodne stike med tamkajšnje in tukajšnje stvarnostjo, smo se prejšnji teden vedno na sedežu škofijske ustanove ustavili pri pogovoru z drugim dušnim pastirjem, ki je v svojem vsakdanu zatopljen v tako življenje, ki bo marsikateremu izmed nas izzvenelo kot težko dojemljivo, če ne drugače zato, ker smo vendar v

Evropi...

G. Roca Mihai je duhovnik vasi Saveni, ki se nahaja na severu Romunije, v deželi z imenom romunska Moldavija. V vasi živi 739 prebivalcev, v veliki večini katoličanov, razvrščenih v 231 družinah. Več kot polovica vaščanov ima manj kot 30 let. Brezposelnost je problem celotnega področja romunske Moldavije, ki je leta 2002 zabeležila kar 17,19 % brezposelnih. Prav zato se večina prebivalcev v Saveni ukvarja s poljedelstvom, da bi si zagotovili vsaj toliko za preživetje. Večina hiš je zgrajenih iz slamenih in glinastih opek. Do pr-

ve asfaltirane ceste je treba prehoditi sedem kilometrsko blatno pot, ki je predvsem v zimskih mesecih težko prehodna tudi s konjem in vozom, ki predstavlja še vedno najbolj običajen način prevoza. Vode in sanitarnih uslug v hišah ni. "Kar pa hvala Bogu obstaja, je trdna vez in občutek pripadnosti med prebivalci v Saveni. S časom in podporo tudi Tržaške Karitas in združenjem Lotta per la vita smo spodbudili sovaščane k delu in začeli 'tlakovanjem cest'. Tržaška škofijska ustanova se je zato že pred leti povezala z združenjem. Če so bili prvi stiki s prebivalci tega predela Romunije usmerjeni le v prvo osnovno pomoč (razdeljevanje hrane in oblačil), so se s časom spremenili v trajajoče projekte, ki slonijo ne le na golem dajanju, temveč na ideji delitve in izmenjavi izkušenj.

GOSTILNA
Sardoč

PREČNIK 1/B, tel. 040 200871

Trgovina jestvin

KUKANJA

Nabrežina 106/B
tel. - fax 040 200172

Sv. Jakob 150. obletnica posvetitve cerkve in praznovanje farnega zavetnika

Škof Ravignani: "Upoštevajte bolj druge kot sebe!"

Minulo nedeljo je bilo v rajonu Sv. Jakoba nad vse praznično. Šentjakobska verska skupnost je namreč doživela dvojno praznovanje, to je praznovanje župnijskega zavetnika sv. Jakoba Apostola in veselje ob stoptdeseti obletnici posvetitve cerkve.

Cerkev, ki je bila nekoč odmaknjena od neposrednega mestnega središča, je z leti postala, ko se je mesto večalo, živ del tržaške skupnosti in predvsem slovenske, saj je bilo nemalo slovenskih vernikov, ki so tudi v hudih časih fašističnega nasilja našli med zidovi šentjakobske cerkve uteho in obenem kraj, kjer so lahko še dalje gojili slovensko besedo. Cerkev so začeli graditi leta 1849 in jo dokončali leta 1854. Istega leta so jo tudi posvetili zavetniku mestne četrti. Cerkev sv. Jakoba Apostola meri 61 metrov v dolžino in dvajset metrov v širino. Slog cerkve lahko spominja na tistega, ki je značilen za bazilike. Zvonik je visok 36 metrov in v zgornji celici se oglašajo štirje zvonovi. Notranjost delijo tri ladje z dvanajstimi stebri in štirimi osmerokotnimi lizenami, ki podpirajo štirinajst obokov. Desna ladja ima dva marmornata ol-

tarja, delo Giovannija Antonija Dorija iz Benetk. Le-ta je izdelal še glavni oltar in oltarja v levi ladji šentjakobske cerkve. Ob izgradnji pred 150 leti je cerkev obdajala široka zelena površina. Župnija je takrat štela okrog 9.500 vernikov. Zajemala je zelo obširno predmestno ozemlje. Na jugovzhodu se

Foto IG

je raztezalo do morja, na severu pa do današnjih ulic Navali, Sv. Justa, Bramante in Madonina do "šrange"; od tod proti vzhodu po ul. Molino a Vento do potne Reške ceste in katinarske kaplanije in proti Škednju pa do morja. Na tem obsežnem ozemlju je bilo leta 1808 le 59

kmečkih hiš z 262 prebivalci, ki so bili izključno Slovenci. Ves ta prostor so pokrivali pašniki, njive in travniki. Leta 1840 so zgradili ob morju ladjedelnico sv. Marka, leta 1846 Tovarno strojev, leta 1860 je bil ustanovljen Lloyd, leta 1864 plinarna. Ti podatki pričajo, da se je začel jugozahodni predel tega okraja močno industrializirati, kar je

slo. Njive in travniki so izginjale, steze in poti so postajale ulice. Naj še omenimo bombni napad, ki je bil med drugo svetovno vojno za predel Sv. Jakoba še posebno usoden.

Vsega tega se je prejšnjo nedeljo spomnil tržaški škof Evgen Ravignani v svoji dvojezični homiliji, ob somaševanju tako slovenskih kot italijanskih duhovnikov. "Upoštevajte bolj druge kot sebe", je poudaril škof, "spoštujte kulturo, tradicijo, jezik: to zaznamuje dušo nekega naroda." Spoštovati lastno izročilo, a predvsem kulturo sosedov. "V tej cerkvi smo vedno skupno molili italijanski in slovenski verniki; skupno smo delili trenutke globoke vere; vedno smo se zbirali ob istem oltarju. Danes smo takemu dokazu skupnega sozvočja dolžniki. Naj sv. Jakob Apostol podpre vaše korake", je zaključil škof Ravignani, ki je takoj po bogoslužnem obredu pod baldahinom v rokah držal Najsvetejše in ga v procesiji, kateri je stala na čelu godba Giuseppe Verdi, nosil po ulicah rajona. Slovesni dan se je pri Sv. Jakobu začel že v jutranjih urah s slovensko mašo. Ubrano petje šentjakobskega cerkvenega zbora, ki ga vodi Dina Slama, je popoldanskemu obredu dodal še večji slovesni naboj.

Igor Gregori

GM in Kosovelov dom v Sežani

6. Mednarodni festival kitare in prvi masterclas

Tržaška Glasbena matica in sezanski Kulturni dom Srečka Kosovela sta ob podpori Kobilarne Lipica in v sodelovanju z Zvezo primorskih glasbenih šol priredila 6. Mednarodni festival kitare (12.-17. julij), ki je lani zapustil sežanski oder in se preselil v intimnejšo ter akustično bolj efektno poročno dvorano v Lipici. Organizatorji so letošnji program strnili v teden dni, tako so se od torka do petka zvrstili odlični koncerti, ki so jih oblikovali mojstri šestih strun Marco Battaglia, ki je igral na romantično kitaro iz 19. stoletja, perspektivna slo-

venska kitaristka Katja Porovne-Silič, Zagreb guitar trio, ki ga sestavljajo Goran Listeš, Darko Petrinjak in Istvan Römer ter duo Matteo Mela-Lorenzo Micheli.

V soboto, 17. t.m., se je predstavilo še 15 mladih kitaristov, udeležencev prvega mojstrskega tečaja kitare, ki je v okviru evropske pobude Interreg IIIA/Phare CBC potekal vzporedno s festivalom. Masterclass predstavlja zato skoraj obvezno nadaljevanje pedagoškega poslanstva kitarskega festivala, ki sta si ga zamislila Alexander Peršolja in umetniški vodja Marko Feri (na sliki), s katerim

sta želela ponuditi možnost prav gojencem kitare, da prisluhnejo mednarodno uveljavljenim izvajalcem. Individualne lekcije v poročni dvorani oz. v bližnji kapelici sta v jutranjih in popoldanskih urah vodila gosta festivala Goran Listeš in Matteo Mela. Idealna, naravna učilnica je bil

tudi park, kjer so mladi glasbeniki večkrat posedali in dalje vežbali. Med njimi velja posebej omeniti gojence GM, ki študirajo pri profesorju Marku Feriju in so bili minulo pomlad deležni številnih priznanj. Tanja Cibiz si je na italijanskih Državnih tekmovanjih Rospigliosi in Castelfidardo prislužila 1. mesto, na slovenskem Državnem tekmovanju v Ljubljani 2. mesto in 1. nagrado na tekmovanju Primorskih glasbenih šol. Na 1. Evropskem tekmovanju Enrico Mercatali v Gorici sta Tanja Cibiz in Uroš Barič prejela 1. nagrado, Janoš Jurinčič in Sara Munič pa sta se uvrstila na 4. mesto.

AL

Izlet Kluba prijateljstva v notranjost Istre

Po glagoljaški poti (3)

Mi pa se vrnimo v notranjost Istre, med Roč in Hum. Ob poti med njima stoji spomenik glagolici. Postavljen je bil leta 1977. To je "Aleja glagoljašev". Na obeh straneh 7 km dolge poti stojijo spomeniki, izklesani iz kamna. Mi smo jih opazovali kar iz avtobusa, medtem ko nam je vodič razlagal njihov pomen. Spomeniki so tile: **Glagolska črka S** (pomeni "slóvo"=črko, začetek vsega-pa tudi Stolp Čakavskega sabora); **Miza Cirila in Metoda** (okrogla plošča na treh debelih nogah, simbolih enotnosti. Okrog mize je napis v glagolici, cirilici in latinici: Miza Cirila in Metoda. Ob mizi rasteta dve cipresi v spomin na svetnika, priznana v katoliški in pravoslavni Cerkvi); **Sedež Klimenta Ohridskega** (ustanoviteljja visoke Šole); **Glagoljaški lapidarij** (ostanki

spomenikov in napisov, ki jih Benetani in Italijani niso utegnili popolnoma uničiti); **Klanec lucidarija** (lucidarij=enciklopedija. Na piramidi kamen v obliki oblaka nosi slavospev najvišji istrski gori Učki, Olimfosu...); **Obeležje Grgurja Ninskega** (dalmatinskega škofa, ki se je l. 925 na splitskem cerkvenem zboru boril, da bi obveljalo glagoljaštvo, pa je zmagalo latinsko bogoslužje in on je bil izgnan. Znani kipar Meštrovič mu je izklesal velikanski spomenik. Ta stoji v Dioklecijanovi palači v Splitu pred cerkvijo sv. Duje. Hrvatje priznavajo Grgura Ninskega za borca za glagolico in hrvatstvo.); **Istrska razmejitev** (Ta spomenik je zelo pomemben zato, ker je posvečen pravnemu dokumentu iz 13. stol., ki dokazuje, da je Istra slovenska. "Istrska razmejitev" je iz

srednjega veka, ko so si Istro delili Beneška republika, Oglejski patriarhat in nemški grofje ter so se uporabljali latinski, nemški in slovenski jezik. Prevladoval je slovenski jezik. Dokument so odkrili v 19. stol. Pisan je tudi v glagolici. S tem dokumentom so dokazovali slovenskost Istre tudi na mirovni konferenci po 2. svetovni vojni;

Zid heretikov in protestantov (Primož Trubar je bil v zvezi z istrskimi protestanti. Ustanovitelj Aleje mislijo, da se je tu protestantizem razvil iz glagoljaštva.); Spomenik Juriju Žaknu (ki je v prvi tiskani knjigi v glagolici l. 1483 v Izoli napisal nekaj navdušenih besed. Po pravici: Gutenberg je iznašel tisk le nekaj let prej.); **Spomenik odporu**

in svobodi (je simbol istrske zgodovine in nosi sporočilo miru. Sestavljen je iz 3 kock, simbolov treh vekov, starega, srednjega in novega.). Zadnja točka Aleje glagoljašev je mestec Hum. Na pokopališču stoji cerkev sv. Hieronima. V njej so lepe freske in precej napisov v glagolici. Mesto Hum velja za najmanjše mesto na svetu. Zdaj ima samo 17 prebivalcev. Obdano je s srednjeveškim obzidjem. Ustavili smo se na razgledni točki pod kostanj pred vodom v mesto. Vhod je zaprt z zanimivimi bronastimi vrati. Bila so izdelana istočasno kot kipi Aleje glagoljašev. Na njih so upodobljeni meseci glagolskega koledarja; kažejo delo in življenje v naravi. Na njih je tudi napis, da kdor ni pošten, ne sme v mesto. Nad vrati

sicer od ponedeljka, 16., do srede, 18. avgusta. Srečanja bo vodil p. Andrej Božič, frančiškan iz Vipavskega križa. Pojasnila in prijave na tel. št. 040 299409 (ga. Jež) in 040 43194 (Martelanc).

Darovi

NN iz Trsta daruje 50 evrov za mis. Ernesta Saksido iz Braziliije, 25 ev. za mis. Lojzeta Letonjo iz Sibiriije in 25 ev. za misijonarko Mirjan Praprotnik iz Albanije.

Na željo pok. Marte Požar 250 evrov za Marijin dom pri Sv. Ivanu v Trstu, 250 za sklad narodnih noš pri Sv. Ivanu, 250 za mis. Letonjo v Rusiji, 250 za mis. Lisjaka. Sestra.

Za Novi glas: NN 50 evrov.

JAZBEC

Pekarna - slaščičarna

NABREŽINA 98, tel 040200174

Duhovne vaje za žene in dekleta

Zakaj pa naj bi šla na duhovne vaje?

Zakaj pa ne? Celo leto garaš - ali se Ti ne zdi, da bi Ti koristilo, če bi za tri dni izpregla in pustila ves svet z vsemi nadlogami in težavami nekje daleč zunaj? Ali se Ti ne zdi, da bi Ti trije dnevi zbranosti in poglobitve vase vliili novih duhovnih in duševnih moči za nadaljnje življenje? P. Andrej Božič nam bo v nepredolgih govorih trosil duhovne dobrine. Z njim se bomo lahko pogovorile o splošnih in osebnih problemih. V kapeli bomo črpale Božjo milost z molit-

vijo, zlasti pri sv. maši. Za naše duše bo zares odlično poskrbljeno.

Prav tako odlično bodo redovnice v Domu blagrov nad Trstom skrbele za našo fizično udobnost. Še nobeni, ki se je udeležila takih duhovnih srečanj v prejšnjih letih, ni bilo žal. Nasprotno! Tudi Tebi ne bo žal. Pa še kako zananko povabi! Nasvidenje!

Pojasnila in prijave na tel. št. 040 299409 (Jež) ali 040 43194 (Martelanc).

Udeležena

/ dalje
Nada Martelanc

Ruska kapelica na Vršču odkriva veliko skupnega Ekumenski spomin na posledice nasilja

Tudi z letošnjo, že tradicionalno svečanostjo pri Ruski kapelici pod Vrščem so počastili umrle ruske vojsake, ki jih je med prvo svetovno vojno zasul snežni plaz. Predstavniki Ruske federacije so izrazili Republikli Sloveniji veliko hvaležnost zaradi pietete do njihovih umrlih vojakov in preseganja negativnega v zgodovinskem spomenu.

V organizaciji Društva Slovenija Rusija, Ambasade Ruske federacije v Sloveniji, Občine Kranjska Gora in Lek d.d. so se torej v nedeljo, 27. julija, spomnili čez sto žrtev naravne nesreče in posredno prve svetovne vojne, ko so ti avstrijski vojni ujetniki gradili na Vršču vojaško cesto. Ob prisotnosti in govorih političnih in verskih predstavnikov obeh držav so položili vence pred spomenik umrlim. Številni govorniki so poudarili, da je lepa gesta, katere pobudnik je bilo omenjeno društvo, postala v dobrih desetih letih tradicija in vse trdnejši dejavnik zблиževanja kulturnih, organizacijskih in ekumenskih stikov dveh geografsko najbolj oddaljenih slovanskih držav. In kako je prišlo do tega? Na pe-

pelnično sredo, marca 1916, je snežni plaz pokopal pod sabo nedolžne žrtve. Njihovi preživeli sotrpini so potem na tem mestu zgradili izjemno lepo, lesono pravoslavno spominsko kapelico, kamor so hodili prosit

Boga zanje in zase ter za svoje družine daleč v napadeni domovini. Po vojni so zanj iz pietete skrbeli - zlasti za streho - domačini, čeprav katoličani, in kranjskogorski župnik. Ni se je spomnila niti pravoslavna Cerkev v takratni Jugoslaviji; morda tudi zato, ker so jo vzdrževali domačini kot katoličani. Kapelica bi propadla, če bi ti srčni ljudje ne čutili, da je to svet kraj,

in ne bi ohranili ujetnikov, katerih govorico so razumeli dokaj dobro, v lepem spomenu. Zavedali so se tudi skupne tragične zgodovinske usode. Kapelica do leta 1999 dejansko ni imela uradnega oskrbnika.

Takrat so jo temeljito obnovili, prišla je pod državno spomeniško varstvo in ob otvoritvi so k otvoritvi povabili ruske verske in državne predstavnike. Tako se to ponavlja vsako leto in Rusi znajo to lepo gesto ceniti. Na neki način je to tudi priložnost za neformalna spoznanja nekaterih politikov, gospodarstvenikov, hkrati kulturnih in ekumenskih dogodek. Dan

pred to slovesnostjo pa darujejo v kranjskogorski župnijski cerkvi Device Marije mašo za vse pokojne žrtve, tudi tiste v gorah. Te se udeleži celotna (!) delegacija iz Rusije. Po maši je bila letos še L. Panihida, kar Rusi imenujejo bogoslužje oz. molitveni spomin na pokojne. Ob sodelovanju katoliških in pravoslavni duhovnikov in vernikov pa je bilo to tudi ekumensko bogoslužje.

Slovensko delegacijo je letos vodil predsednik vlade Anton Rop (na sliki pred mikrofonom), rusko pa vodja delegacije Dume Nikolaj Bezbarodov (na sliki desno), slovensko Cerkev nadškof Franc Perko, rusko pa Vladika (Kavkaški) Feofan. Predsednik slovenske vlade je med drugim naglasil, da tako pomembno rusko delegacijo gostijo prvič po vstopu Slovenije v EU in NATO. Vse dosedanje pobude

med državama se morajo še naprej krečiti ne glede na politično dogajanje v svetu. Tudi slovenska vzajemnost ni nikoli temeljila na politiki, ampak na jezikovnih in kulturnih temeljih. Po vstopu Slovenije v NATO in EU želi ta ostati stabilen sodelovnik in partner Ruske federacije še posebej glede potrebe po stabilnosti v odnosih v EU in svetu. Rusija je vsekakor po-

memben svetovni prostor. Posebej je razveseljiva rast gospodarske menjave. Slovenija želi, da bi ta v kar najkrajšem času dosegla milijardo dolarjev. Še naprej je pomembno krepiti vsestranski dialog v prostoru vzhodne Evrope, da ne izgubimo identitete. V korist vseh ljudi je pomembno z vsemi silami krepiti glas ljudi dobrih namenov.

Pri krajšem mašnem obredu je episkop Vladika Feofan pohvalil Slovence, ker v Rusih ne vidimo le grešne kozle bivšega političnega bloka, ki naj bi bil socialističen, kot oni to opažajo pri skoraj vseh drugih Slovcih, ampak smo uspeli to preseči in pokazati veliko voljo do spoštovanja njihovih umrlih bratov, nedolžnih žrtev nasilja in zla. To dejanje je naredilo med tema narodoma neko ču-

dežno zблиžanje. Vsi mi sedaj vidimo, da sta vera, čeprav nekoliko različna, in kultura močnejši od vse politike; to je dobra usmeritev in zgled tudi za naprej, za ti dve državi, EU in ves svet.

Drugo leto bo poteklo 60 let od zmage nad nacizmom in fašizmom. Ker leži ta mlada država na stičišču Slovanov, Germanov in Romanov, bodo predlagali, da bi bila osrednja simbolična proslavitev v Sloveniji, katere himna pravi "Žive naj vsi narodi, ki žele dočakat dan, da koder sonce hodi, prepri iz sveta bo pregnan!" Vsak Rus, ki sliši te besede in resnico o ruski kapelici, začuti to deželo v svojem srcu, začuti, da smo zelo blizu po jeziku, duhovnosti, kulturi, kar kot nič premaga geografsko razdaljo.

Miran Mihelič

Slovenska skupnost v Torontu Praznik slovenstva (2)

Kanada je s pomočjo slovenskih organizacij izdatno pripomogla k naglemu mednarodnemu priznanju Slovenije in potem pri vključevanju Slovenije v obrambno organizacijo NATO. Precejšnija je bila tudi finančna pomoč pri obnovi Slovenije. Zelo pregleden je bil predsednik Kanadskega Slovenskega zgodovinskega društva in koordinator Kanadske Slovenske skupnosti Stane Kranj tudi pri načrtovanju dejavnosti slovenske skupnosti v Kanadi za prihodnost. Po govoru je nastopila vokalna skupina PLAMEN, ki je odpela tri izbrane pesmi iz slovenske glasbene zakladnice. Njihovo izvedbo je občinstvo nagradilo z aplavzom. Na govorniški oder je nato stopila 20-letna svetovno znana vzhajajoča hokejska zvezda, Matthey Stajan. Mladi Stajan je izšel iz slovenske skupnosti pri župniji Brezmadežne, bil je član slovenskih skavtov, mašni strežnik, član slovenskih športnih društev, dovršil srednjo šolo in se nato ves profesionalno posvetil hokeju. Leta 2002 je v Halifaxu nastopil na svetovnem mladinskem prvenstvu, kjer je Kanada dosegla srebrno medaljo. Sedaj igra kot eden najmlajših v severno-ameriški Nacionalni ligi, pri Maple Leaf. Mladi Stajan je nagovoril predvsem mladino. Dejal je, da je ponosen, da je bil dejaven član slovenskih mladinskih organizacij, in nato poudaril, če hočete doseči uspehe v življenju, je treba vlagati veliko resnega in trdega dela. Več kot pravilen napotek! Slovenski denarni zavod Hranilnica Slovenija je letos nagradila Ludvika Stajana, znanega družbenega delavca v slovenski skupnosti. Dobitnik nagrade je v zahvali naglasil, da bo nagrado 2000 \$ izročil slovenskim karitativnim ustanovam.

Folklorna skupina Nagelj pod vodstvom g. Cirila Sorska je dovršeno odplesala slovenske folklorne plesse. Skupina Nagelj že preko 40 let zbira mladino in jo navdušuje za slovensko ljudsko izročilo. Mladinski pevski zbor

Novi Rod iz župnije Brezmadežne pod vodstvom Kristine Križan in Laurie Ulčar je nato občuteno zapel 3 slovenske mladinske pesmi. Plesna skupina Planika je kot zaključno točko sporeda odplesala 3 dobro naštudirane plesse pod vodstvom Nade Petrovič. Program je sklenil generalni častni konzul g. Jože Slobodnik in se v svojem nagovoru javno zahvalil organizatorjem letošnje proslave, hkrati pa je poudaril, da so slovenski dnevi za slovensko skupnost nenadomestljivi.

Ob Slovenskem dnevu je novo ustanovljeno Kanadsko slovensko zgodovinsko društvo ves dan nudilo v dvorani obiskovalcem bogato urejeno mizo z zgodovinskimi publikacijami in drugimi važnimi dokumenti. To je bil prikaz programske vsebine društva. Razstavo je uredila podpredsednica društva ga. dr. Anne Urbančič.

Kaj je mogel vsakdo opaziti na letošnjem srečanju? V veliki množici prisotnih pri popoldanski kulturni prireditvi je bilo opaziti izredno veliko mladih družin z otroki, zelo številna je bila odrasla mladina, saj so skoraj celoten kulturni program izvedle mladinske skupine. Velja poudariti, da danes po slovenskih organizacijah že prehaja vodstvo v mlajše roke in to dejstvo bo dalo slovenski skupnosti v Kanadi novega zagona in s tem tudi dejansko vodilno vlogo pri vodenju različnih društev in organizacij. Res pa je tudi, da je bilo opaziti nekaj manj predstavnikov starejše generacije, verjetno iz različnih razlogov: vreme, počitniški čas, pa morda še kakšen drug vzrok...?

Velja tudi poudariti, da je Slovenstvo letovišče v Boltonu pri Torontu sedaj versko, kulturno, športno in družabno stičišče in središče Slovencev v velikem Torontu v poletnih mesecih. Kanadsko Slovensko skupnost sestavljajo: Kanadski slovenski kongres, Vseslovenski kulturni odbor, Slovensko kanadski svet ter Slovensko letovišče.

F. Habjan

Društvo TIGR Spomin na pokojnega Bernarda Jazbeca

Zavestno za ohranitev samobitnosti slovenskega naroda pod fašizmom

Člani društva TIGR smo se v soboto, 10. julija, v Nabrežini, z globokim spoštovanjem, hvaležnostjo ter osebno prizadetostjo poslovlili od gospoda Bernarda Jazbeca. Zapustil nas je eden od poslednjih, ki so zavestno in organizirano delovali za ohranitev samobitnosti slovenskega naroda pod fašizmom. Osebnost glasnikov, da "hočemo kot narod živeti, zato ne priznamo zakonov, ki so nas obsodili na smrt", zaznamuje povednost junastvo in pogum, našega pokojnika pa predvsem dobrota in usmiljenje.

Njegovo, več kot devet desetletij dolgo življenje je bilo vpeto v najbolj krvavo stoletje slovenske zgodovine in tako je doživljal vse tisto gorje, ki ga je ta čas prinašal: prvo svetovno vojno, fašistični teror, podtalni narodni odpor, brezdomstvo, strahote 2. svetovne vojne in ujetost povojnega revolucionarnega duha. V tem času strahotnih krivic in stisk primorskega človeka je pomagal zatiranim in preganjanim.

G. Bernard se je rodil v Svetem pri Komnu v številni družini. Bil je deseti brat. Poštenosti in domoljubja si je pridobil že doma, poznal je narodnoobrambno delo ilegalnih primorskih organizacij, saj je bil njegov brat Ernest zagnan kulturni, narodni in politični delavec.

Leta 1930, v času, ko ni bilo doma zasluzka za slovenskega človeka in ko so se fašistični pritiski zaostriili do skrajnosti, je kot 19-letni mladenič ilegalno prestopil mejo in v Ljubljani na Rimski cesti opravil svoj krojaški poklic.

Z gospo Albino, sestro tigrovskega voditelja Jušta Godniča, si je ustvaril družino in njihov dom je postal zatočišče številnim primorskim rojakom, ki so si z ilegalno potjo čez mejo reševali življenje. To je bil čas,

ko so se ubežniki, brezdomci potikali po ljubljanskih ulicah in sestradani iskali dela in strehe nad glavo.

Ko se je zmrščilo in je naš spoštovani pokojnik odložil šivanko, se je natrlo v njegovi delavnici obupanih brezdomcev, da so prespali na toplem. Ko je zmanjkalo za vse prostora, sta jih zakonca sprejela še v svojo

posteljo, da niso ostali na mestnem pločniku.

Za nekatere mlade idealiste je bila dobrota teh ljudi edini svetel spomin in topla misel. S hvaležnostjo so se do konca življenja spominjali tudi mineštre, ki jo je ga. Albina iz velikega lonca delila lačnim.

Medsebojna pomoč je blažila bolečino ponižanja. Stiska jih je povezovala in rojevala ihtavo upornost za uresničevanje pravične, človeka vredne narodne skupnosti, ki jo je načrtovala narodnoobrambna organizacija TIGR.

S to organizacijo je g. Bernard tesno sodeloval. Ni se vključeval v tigrovske dejavnosti, bil pa je njen zaupnik, zaščitnik in podpornik ter veliki osebni prijatelj vojaškega vodje Danila

Zelena, ki je bil tudi krstni boter sina Dušana.

Njegova krojaška delavnica sredi Ljubljane je bila skrivna javka članov ilegalne trojke: Danila Zelena, Jušta Godniča in Toneta Črnača, kasneje pa Ferda Kravanja. Praviloma so se tu, zadnjo noč pred odhodom na Primorsko kot kurirji, gverilci in organizatorji odpora pripravili in odpočili.

Kot božja previdnost pošlje svojega angela tja, kjer je potrebno, se je Bernard Jazbec s svojo družino preselil l. 1939 v Novo mesto. Tja se je vedno bolj pomikalo jedro primorskih političnih emigrantov, ki so se resno pripravljali na množični oborožen upor ob pričakanju napada fašističnih sil na Jugoslavijo. Bernard je tu prevzel novo nalogo.

Primorski domoljubi so v začetku 2. svetovne vojne postali žrtve zamegljene politike kraljevine. Po nalogu gestapa jih je preganjala in zapirala tista oblast, ki so ji služili. Tako je naš pokojnik sprejel v zaščito nekatere najbolj udarne člane TIGR-a.

Julija 1940, po odkritju storilcev sabotaž na Koroškem, sta se zatekla pod njegovo varstvo Danilo Zelen in Janez Knez, član tigrovske gverilske skupine, ki ga kasneje srečamo med padalci, ki so jih zavezniki spustili na slovenska tla poleti 1943. Ta dva, z zlatim denarjem iskana, narodna bojovnika je Bernard skrival tri tedne nekje pod Gorjanci in jima ponoči prinašal hrano.

Ko se je aprila 1941 kraljevina Jugoslavija sesula in so del osrednjega slovenskega ozemlja zasedli Italijani, so se uničujoči udarci na primorske emigrante še okrepili. Danilo Zelen se je s

svojima sodelavcema Ferdom Kravanja in Antonom Majnikom zatekel v skrivališče na Mali gori pri Ribnici. Tam jih je obiskal naš pokojnik zaradi varnosti s celo družino in jim prinesel nekaj denarja in obleke. To je bilo le nekaj dni pred 13. majem 1941, ko je v prvem spopadu z okupatorjem padel vojaški vodja TIGR-a Danilo Zelen. V teh strašnih dneh se je k Bernardu zatekel tudi tigrovski junak, svak Just Godnič, in se od tod srečno rešil v gozd, kjer je bil soustanovitelj 1. partizanske čete, že pred proglasom OF o oboroženem upor.

V tem času je trdo roko okupatorja občutil tudi g. Bernard, saj je bil na seznamu ilegalnih pripadnikov in vojaških dezerterjev. Postavili so ga pred sodišče in ga kasneje poslali v specialni bataljon na italijansko ozemlje. Po propadu Italije se je vrnil domov v Sveto in sodeloval v partizanskem gibanju.

Maja 1945 se je družina združila in se istega leta preselila v Nabrežino, kjer je kot pošten, delaven in odličan krojač preživel skoraj 60 let.

Po vojni je doživel razočaranje zaradi izgube slovenske zemlje ob zahodni meji, zapostavljanje zaradi zamolčanega prvega narodnoobrambena boja in grenkobo zaradi preganjanja nekaterih domoljubov. Dobrohotno je sprejel tudi to. Dal je vse, dobil ni nič, le srčno zadovoljenje za dobra dela.

Hudo bi bilo narodu, če bi ne imel takih ljudi, ker spomin nanje ogreje dušo, ko je v njem mrz in hlad. Hudo se piše narodu, ki pozablja na take ljudi. Njihova imena bi morala biti zapisana v slovenski zgodovini z zlatimi črkami. Življenjska zgodba našega pokojnika in številne druge podobne bi morale živeti v zavesti mlade generacije, ker le nanje lahko naslonimo svoj hrbet, da se zravnamo. Ne smemo pozabiti na ta čas! Ne smemo pozabiti teh ljudi! Ostati nam morajo zgled požrtvovalnosti, človečnosti, sožitja in zvestobe, obdane z žarom globoke in zgledne domovinske ljubezni.

Mira Cencič

Borut Pahor predlaga v svojih intervjujih kompromise na raznih področjih slovenske politike

V državnem zboru novega mandata bo najbrž večina sedanjih poslancev

Skoraj ni nobenega dogodka v Sloveniji, ki ne bi bil povezan z državnoborskiimi volitvami, 3. oktobra. Tudi če ni prave in neposredne povezave, jo ustvarijo in utemeljijo sredstva javnega obveščanja. Javnost je glede volitev pretežno ravnodušna, ljudje pa se vendarle zanimajo za nekatere podrobnosti in vidike nastopanja znanih političnih osebnosti. V počitniškem obdobju, v tej fazi predvolilne kampanje, so najbolj dejavni nekdanji predsednik države Milan Kučan, premier Anton Rop in Janez Janša, predsednik največje opozicijske stranke SDS, in skupaj z dr. Andrejem Bajukom tudi predstavnik koalicije Slovenska pomlad.

Milan Kučan je 11. julija na srečanju nekdanjih partizanov v Baški grapi, ko je presojal stanje in razmere v Sloveniji pred parlamentarnimi volitvami, kritično obravnaval tudi tisti del naše politike, "ki izničuje partizanstvo, opravičuje pa kolaboracijo in poudarja domoljubnost slovenskega domobranstva. Zato bodo letošnje volitve pomembne, odločale bodo tudi o resnici in neresnici. Na neresnici pa ne more biti zgrajena prihodnost. Zaradi tega se je teh volitev potrebno udeležiti in se opredeliti. Kateremu obrazu bomo verjeli, ko govori o viziji prihodnosti? Jaz sem se odločil in izbral."

Opredelitve Milana Kučana so vzbudile podporo in odobravanje med njegovimi političnimi privrženci, vendar tudi veliko pomislekov in kritik, ki jih je nemara najbolj neposredno izrekla dr. Spomenka Hribar, ki je bila v preteklosti zelo blizu nekdanjemu predsed-

niku države. Njegov govor naj bi pomenil deliti Slovence na prave in nepravne, skladno z ideologijo, s čimer se poskuša odpirati še ne povsem zaceljene rane iz slovenske preteklosti. Zavrnila je tudi trditve, da se bo na jesenskih volitvah odločalo o resnici in neresnici. "Na volitvah se bo odločalo le o moči in razširjenosti političnih interesov, in torej o tem, kakšna bo politična podoba Slovenije v prihodnje", je bila dr. Spomenka Hribar odločna v intervjuju, ki je bil objavljen v časniku Delo.

Anton Ropu, predsedniku vlade in LDS, je uspelo v kratkem času strniti in disciplinirati tudi ministre in člane vodstva te stranke. V zahvalo za lojalnost bo LDS večino svojih ministrov in tudi sedanjih poslancev

Danijel Krivec

v parlamentu ponovno kandidirala za njihov novi mandat. Anton Rop se bo na volitvah predstavil tudi kot mandatari za sestavo nove vlade. Med kandidati za novega poslanca bo tudi primarij, zdrav-

nik kirurg in ljubiteljski zgodovinar dr. Vasja Klavora iz Solkana.

Marjan Podobnik

Nedavno je bil proglašen za častnega občana občine Bovec. Dr. Vasja Klavora je za naš časnik povedal, da bo kandidiral na listi Desusa (Demokratske stranke upokoencev Slovenije), za kar so ga zaprosila občinska vodstva te stranke v Tolminu, Kobaridu in Bovcu. Ivo Hvalica, nekdanji poslanec SDS, ki se je sprl z Janezom Janšo, pa je za Novi glas povedal, da na bližnjih volitvah ne bo kandidiral, hkrati pa je obžaloval, da Nova Gorica tudi v sedanjem mandatu nima uspešnega poslanca v državnem zboru.

Zaskrblja gonja zoper časnikarja Mira Petka, ki bo kandidiral za poslanca na listi SDS. V nekaterih časnikih se "zaskrbljeno" sprašujejo, kako bo odločitev našega kolega iz Koroške vplivala na razmere v slovenskem novinarstvu. Dvoletnost in politična špekulacija primera sta očitni. Mira Petka bi pustili na miru, če bi

sprejel vabilo LDS, da kandidira na njeni listi. Tudi ni bilo nobenega pridržka ali kritike v primeru časnikarke Mojce Drčar-Murko, ki je na nedavnih volitvah v evropski parlament kandidirala na listi LDS in bila tudi izvoljena.

Marjan Podobnik naj bi s pomočjo SLS v predvolilni kampanji to stranko vodil v propad

Na javni sceni v Sloveniji je znanih več osebnosti, ki jih podpirajo politične stranke, in posameznikov, ki so se povzpeli z različnimi zaslugami v svojih domačih okoljih. Med temi slednjimi je na prvem mestu župan Bovca Danijel Krivec, ki uspešno in neumorno brani in zastopa prizadete zaradi nedavnega potresa v Posočju. V politiki pa ima očitno veliko možnosti in podpore Borut Pahor, predsednik ZLSD, bivši predsednik parlamenta in novi poslanec v evropskem parlamentu. Pogovore z njim so v zadnjem času objavili skoraj vsi slovenski časniki. Pahor ne predlaga in ponuja skoraj ničesar novega, pač pa razmišlja predvsem o kompromisih med vlado in političnimi strankami in o sebi. Skoraj v vsakem pogovoru za javnost je povedal, da bi bil pripravljen v novi vladi, oblikovani po volitvah, prevzeti položaj zunanjega ministra, ker je za to funkcijo usposobljen.

V SLS so sporočili, da bo Marjan Podobnik, nekdanji predsednik stranke, slednji pomagal v predvolilni kampanji. Mnogi so kritični do te poteze, češ da ima SLS s svojim bivšim predsednikom (bil je tudi podpredsednik slovenske vlade) slabe izkušnje, zaradi česar bi s svojim delovanjem v predvolilni kampanji stranko lahko vodil celo v propad.

Marjan Drobež

Revija Svobodna misel / Pogled Slovencev z druge strani meje

Optimizem predsednice SKGZ za videmsko pokrajino Jole Namor

Svobodna misel, nestrankska revija za socialna, gospodarska, politična, zgodovinska in kulturna vprašanja v Sloveniji in po svetu, ki izhaja v Ljubljani, je nedavno del vsebine namenila temi z naslovom Slovenci brez meja? Objavljeni so članki in pogovori o tem, kakšne so razmere in vzdušje med Slovenci, ki živijo v Avstriji in Italiji ob zgodovinskem dogodku, ko je bila njihova matična domovina, Slovenija, sprejeta v EU. Posamezna mnenja izražajo optimizem in prepričanje v uspešno prihodnost t.i. zamejskih Slovencev, veliko pa je tudi kritičnih razmišljanj, češ da se položaj pripadnikov našega naroda v sosednjih državah ne bo izboljšal, pač pa se utegne še poslabšati. Časnikarka Zdenka Varga-Novljan iz Celovca je v svojem prispevku zapisala, "da imajo v nasprotju z obmejnimi prebivalci vzhodnega in severnega dela Avstrije Korošci o svoji sosedni Sloveniji presenetljivo dobro mnenje, česar pred nekaj leti absolutno ne bi mogli trditi. Prek 60% Korošcev je prepričanih, da bo imel vstop Slovenije v evropsko povezavo pozitivne učinke, čeprav jih 32% tudi meni, da bo prišlo do priliva slovenskih delavcev na Koroško. Zgodovinar, novinar in publicist Franc Wakounig takole razmišlja: "Vstop Slovenije je bil tisti mejnik, ki bo začel brisati

predsodke in ki bo poskrbel, da Karavanke ne bodo več krvava pregrada, o kateri poje četrta kitica koroške himne. Da ljudje vstop največkrat povezujejo z gospodarskimi učinki, je razumljivo, saj je Avstrija po eni strani ena od najpomembnejših vlagateljic v Sloveniji, po drugi strani pa je južnokoroški prostor dolgo živel večina od slovenskih kupcev." Jole Namor, predsednica SKGZ za videmsko pokrajino in urednica tednika in prepričanje v uspešno prihodnost t.i. zamejskih Slovencev, veliko pa je tudi kritičnih razmišljanj, češ da se položaj pripadnikov našega naroda v sosednjih državah ne bo izboljšal, pač pa se utegne še poslabšati. Časnikarka Zdenka Varga-Novljan iz Celovca je v svojem prispevku zapisala, "da imajo v nasprotju z obmejnimi prebivalci vzhodnega in severnega dela Avstrije Korošci o svoji sosedni Sloveniji presenetljivo dobro mnenje, česar pred nekaj leti absolutno ne bi mogli trditi. Prek 60% Korošcev je prepričanih, da bo imel vstop Slovenije v evropsko povezavo pozitivne učinke, čeprav jih 32% tudi meni, da bo prišlo do priliva slovenskih delavcev na Koroško. Zgodovinar, novinar in publicist Franc Wakounig takole razmišlja: "Vstop Slovenije je bil tisti mejnik, ki bo začel brisati

za Slovence in Furlane pri nas je značilno stalno izpostavljanje zgodovinskega pomena oglejskega patriarhata, ki je povezoval romansko, germansko in slovensko prebivalstvo. Zasedli pa smo tudi težnje drugače mislečih. V osrednjem videmskem dnevniku smo zasledili sporočila, češ da bo z vstopom

Foto DPD

Slovenije v EU Furlanija oškodovana za evropske denarne spodbude, kar pa ne drži." Revija Svobodna misel prof. Alda Rupla predstavlja kot akterja vseh dogodkov, ki se nanašajo na Slovence, "bodisi da pri njih sodeluje, jih organizira ali pa jih samo opazuje." Zanj je najpomembnejše, "da je oral ledino v čezmejnem sodelovanju v le-

tih, ko je bilo o tem še prepovedano govoriti, kaj šele kaj početi." V pogovoru s časnikarko Natašo Uršič je opozoril, da so "predmeji" (s tem izrazom je očitno nadomestil že preživeli izraz "zamejci") mejno črto brisali že vsaj trideset let, tako da se s 1. majem (sprejemom Slovenije v EU) ni zgodilo nič novega.

Glede vloge, ki jo imajo Slovenci v Italiji po sprejemu matične države v evropsko povezavo, je prof. Aldo Rupel zatrdil, "da je vloga vselej ena in ista: povezovalna, biti most. Tu ne gre za nikakršno folkloro narodne manjšine, temveč za podatkovne baze in znanje, ki jih slovenska narodna skupnost v Italiji premore in lahko ponuja. Sicer pa se ni nič spremenilo: italijanska država še vedno ne udejanja zaščitnega zakona v veliki večini osnovnih postavk, denarna sredstva so spet blokirana. Italija je oblikovala dan spomina, s katerim bo odsljed spominjala svoje državljane in tudi Evropo, da smo Slovenci genociden narod in ozemeljski ekspanzionisti. Slovenija pa nič. Kot minister Gregor v Levstikovi povesti. Prof. Aldo Rupel je obravnaval tudi pomen in vlogo jezika. "Če se bodo Slovenci v matični državi tako hitro klečeplazniško podrejali italijanščini ali če bodo svoj jezik spakedrili s tujkami, kot so v borih desetih letih izbrisali srbohrvaščino, potem bomo v zamejstvu videti kot nergači, ker zahtevamo uporabo neke jezikovne kode, ki je ne uporabljata niti osrednji slovenski prostor."

M.

Kratke

Mercatorjev trgovski center v Tolminu in igralniško-zabavišni center v Starem selu pri Kobaridu

V Posočju so v teh dneh pridobili dva velika in pomembna objekta, ki naj bi prispevala k razvoju turizma in sploh gospodarstva. V Tolminu (v nekdanji vojašnici) so odprli nov velik trgovski center poslovnega sistema Mercator, ki so ga zgradili tudi s sodelovanjem poslovnega partnerja, podjetja Alpkomerc v Tolminu. Kupcem je na voljo okoli pet tisoč prehrabnih (živilskih) in industrijskih izdelkov za gospodinjstva, po cenah, ki so enake kot v drugih supermarketih Mercatorja. Površina novega trgovskega podjetja znaša 2324 kvadratnih metrov, na voljo pa je tudi 98 parkirnih mest za avtomobile. V novem objektu bodo tudi lokalni štirih drugih podjetij. Med slednjimi je tudi knjigarna in papirnica podjetja Grafika Soča iz Nove Gorice.

Končana pa je tudi druga velika naložba, ki jo je izvedla družba HIT iz Nove Gorice, s sodelovanjem tolminskega trgovskega podjetja Alpkomerc. Gre za igralniško-zabavišni center Aurora, ki ga bodo v petek, 30. t.m., odprli v Starem selu pri Kobaridu. Novi pomemben objekt slovenskega igralništva je stal kar okoli 1,6 milijarde tolarjev. V njem bodo imeli od 120 do 150 igralnih avtomatov, 10 igralnih miz, zagotavljali pripravo jedil vpriči gostov in seveda prirejali najrazličnejše glasbene in druge zabavne nastope posameznikov in skupin iz Slovenije in tujine. Investitorja sta za potrebe igralniško-zabavišnega centra zgradila vodohram s potrebno zmogljivostjo, ki bo namenjen tudi potrebam vasi Staro selo, Kred in Robiči.

Na razpis za zaposlitev v omenjenem centru se je prijavilo več kot 400 kandidatov iz celotnega Posočja, za sedaj pa je delo dobilo približno 50 oseb. Po večini gre za domačine z območja Kobarida in okolice. Med gosti igralniško-zabavišnega centra Aurora (s tem poimenovanjem so počastili boginjo jutranje zarje) naj bi bilo največ tistih iz sosednjih območij v Furlaniji.

V Črni gori in Srbiji prepovedali prodajo sadnih sokov iz borovnic iz živilske industrije Fructal v Ajdovščini

V živilski industriji Fructal v Ajdovščini se od 9. julija soočajo s pojavi in težnjami, ki hočejo preprečiti prodajo njihovih sadnih sokov in drugih izdelkov na tržiščih v Črni gori, Srbiji in če je mogoče, tudi drugod na območju nekdanje Jugoslavije. Afera, kot v Fructalu imenujejo blokado njihovih sokov, je v nekaj dneh dobila velike razsežnosti, tudi zato, ker ajdovsko podjetje uživa velik ugled v vseh evropskih državah, posebej še v novih državah, nastalih na območju prejšnje skupne države.

Začelo se je s sporocilom Inštituta za zdravje Črne gore, da Fructalov borovničev nektar vsebuje preveč cezija, to je zdravju škodljive snovi, zaradi česar so prepovedali prodajo omenjenega izdelka in drugih sokov v Črni gori. Podobno utemeljitev za prepoved prodaje v Srbiji so objavili v Beogradu, pridružile pa so se še oblasti v Republiki srbski, v BiH. Na Kosovo pa so zapečatili skladišče Fructalovih izdelkov, kar naj bi naročilo poveljstvo tamkajšnjih mednarodnih sil, UNMIK. V resnici pa so skladišče zapečatili na osnovi ponarejenega dokumenta neznanih avtorjev. Potem ko sta se v zadevo vključila slovensko zunanje ministrstvo in Gospodarska zbornica Slovenije, je skladišče spet odprto in prodaja sadnih sokov iz Fructala na Kosovu ponovno skoraj normalno poteka.

Predstavniki Fructala na dejanja in ukrepe, sprejete v Črni gori in v Srbiji, odgovarjajo z dejstvi. Objavili so analize vsebnosti cezija kot radioaktivne snovi v borovničevem nektarju, ki so jih opravili v slovenskih in tujih laboratorijih in so potrdile, da so stopnje omenjene vsebnosti celo nižje od meril, ki so določene v različnih evropskih predpisih. O tem je bil govor tudi na novinarski konferenci, ki jo vodilni delavci iz ajdovskega podjetja 21. t.m. pripravili v Podgorici, glavnem mestu Črne gore.

Kako bodo zadevo in spore razpletli, za zdaj še ni videti. Oblasti v Podgorici in Beogradu vztrajajo pri svojih predpisih o vsebnosti cezija, ki mora biti kar za šestinštridesetkrat manjša od tiste, ki je določena v državah EU. Hkrati poteka prava medijska kampanja zoper izdelke iz Slovenije, češ da le-ti prevladujejo na srbskem tržišču. Gre za akcijo z naslovom Kupuj domače, to je srbsko blago. Pri tem oblasti molče o dejstvu, da Fructal velik delež surovin za sadne sokove oz. polizdelke iz višnje, marelic, hrušk in jabolok, uvaža prav iz Srbije. Živilska industrija Fructal je v pričakovanju razpleta z blokado tržišča, iz Črne gore in Srbije umaknila vse sokove in druge izdelke iz borovnic. Zatrjevanje ajdovskega podjetja, da so njihov borovničev nektar in drugi izdelki varni za potrošnike in skladni z evropskimi predpisi, so v zadnjih dneh potrdila tudi ministrstva za zdravje in inšpekcijske službe v Sloveniji, Hrvaški, Bosni in Hercegovini, Makedoniji in tudi na Kosovu. Fructal je doslej v Črno goro in Srbijo izvozil okoli šest tisoč ton sadnih sokov in drugih izdelkov na leto, kar je pomenilo deset odstotkov od celotnega izvoza v tujino. Prodaja sokov iz ajdovskega podjetja normalno poteka na Hrvaškem, v Makedoniji in v bošnjaškem delu BiH. Na območju t.i. Republike Srbske s centrom v Banja Luki pa so prodajo prepovedali.

Morda je zanimivo, da so se na afero o primernosti sadnih sokov iz borovnic Fructala v Sloveniji odzvali tako, da se je prodaja teh sokov, ponujajo jih v znanih modrih stekleničkah, naglo povečala.

Ministrstvo za zdravje in socialno varstvo Republike srbske pa je v četrtek, 22. julija, preklicalo veljavnost uredbe o začasni prepovedi uvoza in prometa z borovničevim nektarjem proizvajalcev Fructal Ajdovščina in makedonskega Fructal Maka, je poročala bosanska tiskovna agencija Fena. Uvoz in prodajo so prepovedali zaradi domnevno prevelikih vsebnosti radioaktivnih snovi v tem nektarju, rezultati analiz vzorcev, ki jih je opravil beograjski inštitut, pa kažejo, da je vsebnost teh snovi daleč pod najvišjimi dovoljenimi mejami in v skladu s predpisi o varnosti živil Evropske unije.

V četrtek, 22. julija, so v Fructalu prejeli uradno obvestilo Misije ZN na Kosovu (UNMIK), da je prodaja Fructalovih izdelkov sproščena tudi na Kosovu, saj so skladišče v Prištini odpečatili.

Da so Fructalovi proizvodi skladni s predpisi in popolnoma varni za potrošnike, so pokazale tudi analize vzorcev na Hrvaškem, v Makedoniji, Italiji in na Kosovu. Za zagotovitev varnosti izdelkov so vzorci s Kosova trenutno testirani tudi v švicarskem laboratoriju za testiranje kakovosti v Dieticonu.

Trst Smrtna nesreča v Tovarni testenin Pasta Zara

Mlado delavko je tekoči trak ponesel v smrt

Tržaško je prejšnji teden pretresla boleča vest o smrti pri delu. Bila je sedma ura jutraj, ko je šestindvajsetletna Marianna Di Domenico skušala ponovno spraviti v pogon stroj za proizvodnjo testenin, v katerega se je bil zagostil zaboj škattel: ženska se je približala in tekoči trak jo je zagrabil za oblačilo in jo ponesel vse do stroja, ki zapira škatle testenin: stiskalnik ji je onemogočil dihanje, nakar je bila delavka takoj mrtva.

Nemudoma so do tovarne Pasta Zara v industrijski coni pri Orehu prihiteli reševalci, takoj so na kraj smrtno nesreče prispele tudi karabinjerji z bližnje miljske postaje; še drugi del tragedije: maršal Marco Mazzotta, ki je vojaško izvidnico vodil, je v trupu Di Domenicove pre-

poznal svojo ženo; orožnika je nato obšla slabost.

Takoj po smrtni nesreči se je proizvodnja v tovarni Pasta Zara prekinila, nakar so se pričele upravičene in razumljive polemike tako v sindikalnih krogih kot tudi med kolegi ponesrečene. Pod vprašajem so namreč varnostne naprave, ki niso delovale, čeprav je vsak stroj tako opremljen, da se v primeru okvare ali prisotnosti nepredvidenih predmetov na tekočem traku pri priči stroj zaustavi.

V popoldanskih urah je iz Veneta, kjer je glavni sedež tovarne testenin Pasta Zara, prispel predsednik podjetja Furio Bragnolo in se znašel pred zahtevami delavcev, ki so zadevale seveda vprašanje varnosti delovne sile v tovarni pa tudi ti-

stih delavcev (to je bil primer Di Domenicove), ki so v "najemu" in prav zato nimajo zadostne izkušnje; ti niso primerno usposobljeni in tudi nimajo zadostnega zavarovanja. Sindikat CGIL je v tiskovnem sporočilu ostro ocenil tragični dogodek. "To je še toliko bolj nesprejemljivo v državi, ki je med najbolj razvitimi na svetu, kjer pa vsako leto zabeležimo več kot milijon nesreč in 1300 mrtvih pri delu", piše v sporočilu, kjer si CGIL tudi prizadeva, da bi javne ustanove posegle s pobudami za preprečevanje nesreč in s kaznovanjem odgovornih "še zlasti, ko ne spoštujejo najosnovnejših pravil za varnost pri delu". Obenem pa sindikat želi tudi aktivno in konstruktivno sodelovanje z delodajalci, da bi skupno posvetili potrebno pozornost za preprečevanje nesreč pri delu.

IG

Obisk v Mestni občini Nova Gorica

Minister Pavliha o prometni problematiki na Goriškem

jih bodo kljub nasprotovanjem zgradili.

V nadaljevanju je kritiziral obstoječi način cestninjenja, ki ga je označil za katastrofalnega, in dodal, da si na ministrstvu prizadevajo za to, da bi leta 2008 uvedli elektronski sistem cestninjenja, ki naj bi poskrbel za to, da bo vsak plačal le za toliko kilometrov, kolikor

Minister za promet Marko Pavliha je skupaj s sodelavci pred dnevi (19.7.) obiskal Mestno občino Nova Gorica, kjer ga je novogoriški župan Mirko Brulc seznanil z nekaterimi ključnimi problemi na področju prometa v novogoriški občini in Vipavski dolini. Pavliha pa je ob tej priložnosti Brulcu predstavil resolucijo prometne politike v Sloveniji, ki naj bi jo državni zbor sprejel po parlamentarnih počitnicah oziroma na novembrski seji. Na sestanku, ki so se ga udeležili tudi predstavniki občinske uprave in generalni direktor Primorja Dušan Črnigoj, so govorili o tem, kdaj bosta zaključeni hitra cesta skozi Vipavsko dolino in solkanska obvoznica. Spregovorili pa so tudi o nujni rekonstrukciji odseka magistralne ceste Vogrsko-Volčja Draga, o gradnji cestninske postaje Vogrsko, o začetku gradnje obvoznice Renče in o problematiki vzdrževanja železniških prehodov.

Slovenski minister za promet Marko Pavliha je na novinarski konferenci, ki je sledila sestanku, povedal, da s svojim obiskom dokazuje, da prometa ni mogoče načrtovati iz kabine, in dodal, da se lahko z dialogom marsikaj reši. V nadaljevanju je zagotovil, da bosta hitra cesta skozi Vipavsko dolino in solkanska obvoznica zgrajeni najkasneje do leta 2007, morda pa že celo v letu 2006. Pri izgradnji solkanske obvoznice se bodo še toliko

bolj potrudili, ker bo v Solkanu leta 2006 Svetovno mladinsko prvenstvo v veslanju na divjih vodah, zato bodo, tako ministar, napeli vse sile, da gradnjo zaključijo že pred začetkom prvenstva, ki bo v Solkan in Novo Gorico pritegnilo mlade športnike in njihove trenerje ter navijače z vseh koncev sveta.

Brulc je ministra dopolnil s podatkom, da je Mestna občina Nova Gorica porabila že vsa sredstva, namenjena za gradnjo solkanske obvoznice, in da je zdaj na potezi država. Pavliha je to potrdil in povedal, da bo ministrstvo do leta 2007 za dokončanje obvoznice, katere skupna vrednost je ocenjena na dobre 3,5 milijarde tolarjev, namenilo nekaj več kot 2,7 milijarde tolarjev (52 milijonov tolarjev že letos, 489 milijonov tolarjev leta 2005, 700 milijonov v letu 2006 in 1,5 milijarde tolarjev v letu 2007).

Glede postavitve cestninske postaje Vogrsko, ki ji nasprotuje velika večina tistih, ki se dnevno vozijo iz krajev v Vipavski dolini na delo v Novo Gorico, je Pavliha povedal, da se kljub nasprotovanju lokalne skupnosti gradnji ne bo mogoče izogniti. Kot glavni razlog za to je navedel dejstvo, da država samo s cestninami letno zasluži okrog 30 milijard tolarjev. Povedal je tudi, da je cestninska postaja Vogrsko ena od petih v Sloveniji, ki jim prebivalci nasprotujejo, ker pa naj bi v državnem proračunu letno prispevale okrog sedem milijard tolarjev,

jih bo res prevozil. Nov elektronski sistem naj bi odpravil tudi neljube zastoje v prometu. Pavliha je na sestanku povedal še, da naj bi bil projekt rekonstrukcije dotrajanega odseka magistralne ceste Vogrsko - Volčja Draga zaključen do pomladi 2005. Glede ureditve plačil vzdrževanja železniških prehodov, na kar ga je opozoril Brulc, ki je povedal, da se mu zdi nedopustno, da bi celotno breme vzdrževanja padlo na rame lokalne skupnosti, pa je povedal le, da je v Sloveniji 150 podobnih nivojskih križanj med cesto in železnico in da bo treba v prihodnje več pozornosti nameniti razvoju železniškega prometa, kamor bi bilo treba preusmeriti čimveč tovarnega prometa. Takšno usmeritev je argumentiral s tem, da je prometna politika v minulih letih skrbela predvsem za razvoj cest in hitrih cest, železnica pa je bila zapostavljena.

Brulc je bil zelo vesel obljube, da bo že prihodnje leto semaforizirano nepregledno križišče pred železniškim prehodom v Volčji Dragi, za kar bo potrebnih trideset milijonov tolarjev. Ministra pa je seznanil tudi z začetkom izgradnje obvoznice Renče. Povedal je, da je v letošnjem občinskem proračunu že zagotovljenih sto milijonov tolarjev za začetek gradnje novega mosta čez Vipavo, temeljni kamen za začetek gradnje pa nameravajo postaviti že ob letošnjem občinskem prazniku.

Nace Novak

Z 2. strani

V vladi še ni zatišja

Severna liga, katere nesporni voditelj Umberto Bossi je že več mesecev hudo bolan, je od Follinija zahtevala, naj poskrbi, da se bodo umaknili njeni spreminjalni predlogi, saj bi v nasprotnem primeru stranka izstopila iz vlade. Nič ni seveda pomagalo Berlusconijevo trepljanje po ramenih, ker je Severna liga trmasto vztrajala pri svojih stališčih. Naposled se je zgodilo, da je sam Bossi zapustil italijanski politični oder in se raje odločil za mesto evropskega poslanca. Novi minister za ustavne reforme je tako postal njegov strankin prištaš, senator Calderoli.

S tem pa se zgodba še nikakor ni zaključila, saj so

Krščanski demokrati vztrajali na svojih stališčih o devoluciji, pri čemer je bil še najbolj odločen njihov glavni tajnik Follini, saj se je celo zgodilo, da mu je Berlusconi zagrozil, da mu bo "razbil stranko". In je res začel "obdelovati" nekatere njene vidnejše predstavnike ter jim ponujal pomembne "stolčke", kar se mu je naposled obrestovalo. Tako je dosednji minister za evropske zadeve Rocco Buttiglione postal evropski komisar, pri čemer je zamenjal znanega ekonomista Maria Montija, ki ga je Berlusconi na začetku snubil za mesto Tremontijevega naslednika, kar pa je prizadet odklonil. Novi minister za evropske zadeve pa naj bi postal Mario Baccini, ki je krščanski demokrat. Po "kadrovskih" spremembah

je morala vlada seveda nadaljevati z rednim delom, pri čemer v tem času prihajajo v poštev predvsem finančni problemi. Letošnji poračunski deficit znaša 4,4% BDP, kar pomeni, da je daleč od meje 3%, o čemer jasno govori določilo Pakta o stabilnosti in rasti. Zato je vlada poskrbela, da je s poseb-

nim odlokom "sklestila" izdatke za 5,6 milijarde evrov, s čimer bi razmerje proračunski deficit-BDP znašalo 2,9%. V zvezi s tem odlokom je vlada hkrati zahtevala glasovanje o zaupnici. V naslednjih dneh bosta prišla na vrsto Listina o ekonomskem in finančnem programiranju (Dpef) za leti 2005-2006 in nato še finančni zakon za leto 2005. Slednjega naj bi odobrili v letošnjem septembru. O obeh ukrepih vlada napoveduje pogovore tako s sindikati kot z Zvezo industrijcev. Minister Siniscalco je medtem baje že pripravil načrt, po katerem bi parlament odobril finančni maneuver v obsegu 24 milijard evrov, kar bi omogočilo, da bi razmerje proračunski deficit-BDP prihodnje leto znašalo 2,7%. Nov vir do-

hodkov naj bi država imela od zvišanja registrskega, hipotekarnega in katastrskega davka (od dosedanjih 10 na 20%. Sedemkrat pa na bi se zvišal davek na posojila za nakup nepremičnin (od dosedanjih 0,25 na 2%). Pri tem pa prihajajo v poštev le posojila, ki jih najameš za nakup tako imenovanega "drugega stanovanja" ali za garažo in bližnjega zemljišča ali podobne nepremičnine. Pri zmanjšanju proračunskega deficita naj bi vlada segla po

t.i. "strukturnih" ukrepih, kar pomeni, da ne bi bilo več nepovratnih prispevkov, temveč le posojila pod ugodnimi pogoji. Minister Siniscalco se je lotil tudi kočljivega vprašanja javnega dolga, ki zdaj znaša kar 112% BNP, medtem ko Pakt o stabilnosti in rasti dopušča le razmerje v višini 60%. Gre za zelo kočljivo vprašanje, ki hudo bre-

meni finančno stanje z ustreznimi posledicami na vseh področjih. Berlusconi še vedno trdi, da bo njegova vlada izpolnila obljubo oziroma pogodbo, ki jo je bila sklenila z Italijani pred državnozborskimi volitvami leta 2001. Srž te obljube je predvsem znižanje davčnih dajatev. Glede na pravkar prikazano stanje državne blagajne pa ne bi smelo biti nobenega upanja, da se bodo davki znižali, s čimer se strinjajo predvsem občinski, pokrajinski in deželni upravitelji, ki so pred dnevi v lepem številu javno protestirali v samem Rimu, saj grozi resna nevarnost, da posamezne občinske, pokrajinske in deželne uprave ne bodo mogle že letos redno izpolnjevati svojih institucionalnih dolžnosti in nalog.

Z 2. strani

Novi evropski...

Kot že povedano, v novem evropskem parlamentu sedi 732 poslancev (na prvem zasedanju jih je bilo prisotnih 700). Na razpolago jim je 60 prevajalcev oziroma tolmačev za dvajset uradno priznanih jezikov v EU. Z vstopom desetih novih članic se je povečalo tudi število funkcionarjev za kakih

800, tako da znaša njihovo celotno število okrog 5000. Poslanci evropskega parlamenta prejema tudi primerne denarne odškodnine za svoje delo, bivanje in potovanja. Njihovo višino določajo predpisi držav, iz katerih prihajajo. Značilno je, da najvišje honorarje prejema italijanski poslanci, in sicer 12 tisoč evrov

mesečno, najnižje pa madžarski poslanci, in sicer 761 evrov. Srednja mesečna "plača" evropskih poslancev znaša 3700 evrov. Zanimiv bi bil nadalje podatek, koliko in katere jezike obvladajo posamezni poslanci. Res je, da v svojih uradnih nastopih lahko govorijo v maternem jeziku, vendar je za vsakdanje družabno komuniciranje nujno potrebno obvladati vsaj enega ali več najbolj razširjenih jezikov.

Za Slovence v Italiji se nam zdi vsekakor nad vse pomembno, da je zasedanju novega evropskega parlamenta v Strasbourg pristostvoval predsednik Slovenske skupnosti Drago Štoka, ki je skupaj z južnotirolskim poslancem Ebnerjem kandidiral na nedavnih evropskih volitvah in je prvi neizvoljeni kandidat na listi planike. Ob tej priložnosti je imel z Ebnerjem poglobljen razgovor o perečih vprašanjih manjšinskih narodnih skupnosti v Evropi s posebnim oziranjem na nezadovoljivo stanje slovenske manjšine zaradi neizvajanja zaščitnega zakona s strani italijanskih oblasti.

V novem evropskem parlamentu imajo posamezne države članice naslednje število poslancev: Nemčija 99, Velika Britanija 78, Italija 78, Francija 78, Španija 54, Holandska 27, Portugalska 24, Belgija 24, Grčija 24, Češka 24, Madžarska 24, Švedska 19, Avstrija 18, Danska 14, Finska 14, Litva 13, Irska 13, Latvija 9, Slovenija 7, Luksemburg 6, Estonija 6, Ciper in Malta 7.

Pred začetkom olimpijskih iger v Grčiji

Jazon in argonavti se bodo podili po stadionu

Do začetka letošnjih poletnih olimpijskih iger manjkata še nekaj več

Pierre de Coubertin

največji športni dogodek leta 2004. Grčija bo tako po prvih olimpijskih igrah nove dobe leta 1896 ponovno gostila najboljše športnike, ki se bodo borili za žlahtna odličja, med njimi je na spisku tudi 75 Slovencev.

Po stoosmih letih ponovno doma

Prve antične olimpiade so bile že leta 776 pr. Kr. oziroma po nekaterih podatkih še prej, vendar so bili najstarejši rezultati odkriti prav tega leta. Temeljile so na osnovi veroizpovedi, ravno to je bil tudi razlog, da jih je cesar Teodozij I. leta 391 ukinil, ker naj bi bila vrsta poganskega gibanja. Za ponovno ožvitev se je šele konec

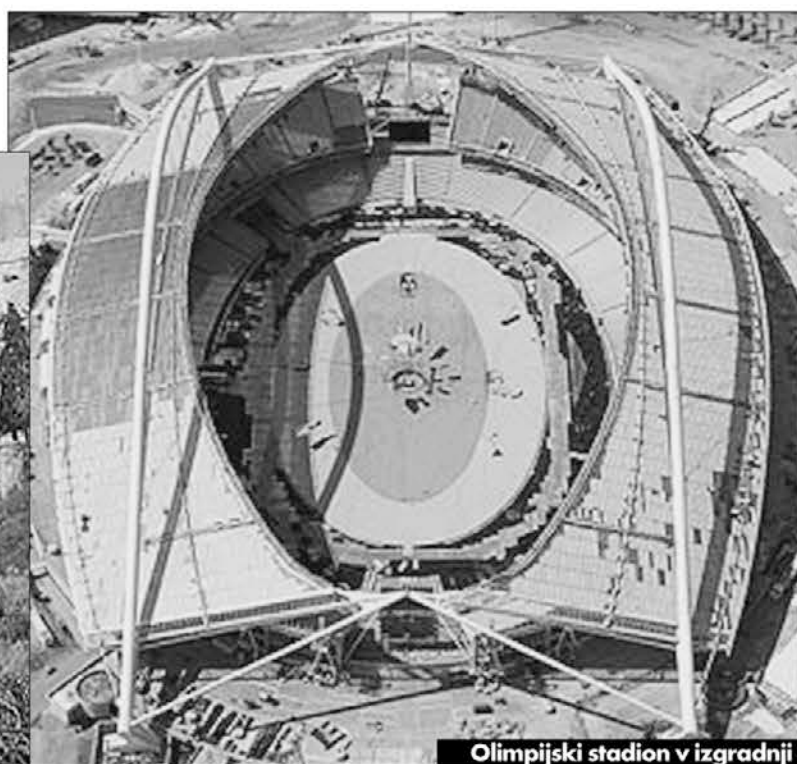
kot dva tedna. To bo poleg evropskega nogometnega prvenstva

zadnjih mesecih. Prvotni izračuni stroškov so se iz dneva v dan višali, dvakrat, trikrat in tako naprej. Kdo bo pa plačal? Za dobro

19. stoletja domislil Francoz Pierre de Coubertin, ki je svojo idejo o olimpijski "renesansi" izvedel ravno v Grčiji leta 1896. Tekmovalo je 241 športnikov, vsi so bili moški, saj ženske niso smele nastopati. Leta 1924 so prvič izvedli zimsko različico, ki je tako kot poletna redno prišla na vrsto vsaka štiri leta, razen med obema svetovnjima vojnama.

Denar, denar, denar
Dogodek podobnih dimenzij, kot ga bodo letos gostili Grki, zahteva ogromno pripravljenosti, dela, naporov in ne nazadnje tudi denarja. Že z nominacijo zibelke olimpijskega kot naslednjega prizorišča so na dan prihajali dvomi o kakovostni realizaciji. Grki so si sicer zavihali rokave,

Olimpijski stadion v izgradnji

na nekoliko balkanski način sicer, saj so s polno paro začeli delati šele v

Grčije bodo to verjetno storili kar davkoplačevalci, ki naj bi kar nekaj let plačevali višje "račune"

državi. Povrh vsega jim nagaja tudi tehnologija. Nedavno so otvorili novo šestindvajset kilometrov dolgo tramvajsko progo. Sodobni tramvaj naj bi vsak dan prepeljal približno 80.000 potnikov, pod enim pogojem, in sicer, da bo deloval, saj je že dvajset ur po otvoritvi nove proge prišlo do prometne nesreče. Slavje se bo začelo 13. avgusta na čisto novem stadionu v Atenah, ki ga je projektiral Španec Santiago Calatrava. Za infrastrukturo so odšteli kar 280

lahko pohvalimo z ducatom potnikov oziroma enim več, saj v Grčijo potuje tudi Claudia Coslovich

Foto Kroma

Claudia Coslovich

milijonov evrov, kot po pravilu pa bo tudi ta dokončana prav v zadnjih dneh, saj bodo sedišča uredili tik pred datumom pričetka. Vse skupaj naj bi bilo dokaj pompozno. Grki sicer informacije o scenografiji skrivajo, vendar vse kaže na to, da bodo del tega istega stadion napolnili z vodo, Jazon in argonavti pa posadili na kopijo antične grške ladje. Le-ta verjetno ne bo odplula na Kolhido po zlato runo, ko pa smo že pri zlatu velja omeniti, da bo Olimpijski komite Slovenije dobitniku žlahtne kolajne nakazal slabih devet milijonov tolarjev, za srebro nekaj več kot šest, za bron pa dobre štiri.

Med potniki tudi dvajset Primorcev
Skupno bo barve Slovenije branilo petinsedemdeset športnikov in športnic. Primorci se

vich, metalka kopija slovenskega rodu, ki bo zastopala barve italijanske reprezentance. Najstvilčnejša je zasedba pri jadralcih, kjer imajo naši tudi lepe možnosti za stopničke. Tu sta svetovni podprvakinja Vesna Dekleva in Klara Maučec, pri fantih pa se največ pričakuje od Vasilija Žbogarja. Med ostalimi ima gotovo visoke cilje Jolanda Čeplak; Iztok Čop in Luka Špič lahko ponovno pokažeta, da sta veslača svetovnega kova, kakšna kolajna pa bi lahko padla tudi pri plavalcih.

Olimpijski duh
Že od samega začetka so bile olimpijske igre eden pomembnejših dogodkov vsakega športnika. Zmaga je imela veliko večji pomen kot danes. Prvaki so bili pravi bogovi, poraženci pa potisnjeni v sramoto. Av bistvu je tudi dandanes nekaj podobnega, le da gre za moderno različico razmišljanja. Velika razlika je le ena in ta je, da je bilo v času priprav na igre in med dogodkom samim razglašeno vsesplošno vojno premirje. Kaj takega si je v tem času zelo težko zamisliti.

Marko Premrl

Matija Sirk se je za stotico zelo potrudil

"Optimizem je gonilo življenja"

fakulteto se boš vpisal?

Kar se tega tiče, sem še nekoliko v dvomu. Šel bom v Novo Gorico študirat varstvo okolja ali pa bom izbral kako drugo univerzo v Italiji.

Se misliš kmalu osamosvojitvi od družine?

Ne, ne. Zelo sem navezan na svojo družino, zato bom od njih odvisen še dolgo.

Kaj ti bo najbolj ostalo v spominu, ko boš mislil na višješolska leta?

Gotovo sošolci, pa čeprav bi v tem primeru podčrtal sošolke. (Smeh...)

Kako bi opisal zamejski slovenski učni kader v primerjavi z italijanskim?

Mislim, da so naše šole nedvomno boljše od italijanskih. V naših razredih je manj dijakov, tako da je jim profesorji lahko boljše posvečajo. Poleg tega pa imamo to prednost, da obvladamo dva jezika.

Nazadnje pa še vprašanje, ki ne manjka nikoli. Kje in s kom boš preživel počitnice?

Resnici na ljubo še ne vem. Oziroma, gotovo s prijatelji, samo da nimamo še jasnih idej. Pa kaj za to, se bomo že zmenili.

Hvala za lep pogovor, Matija. Iskreno ti voščim, da bi tvoj življenjski moto "Optimizem je gonilo življenja" ostal za vedno nespremenjen in da bi se ti lahko uresničile vse želje.

Meti

Že iz tega njegovega stavka lahko povzamemo, da je Matija izredno pozitiven fant, ki ima poleg študija dosti drugih interesov. Všeč mu je atletika, in sicer tek na 400 metrov, zelo rad pa tudi sodeluje pri kulturnem društvu Vesna iz Križa pri Trstu. Najvažnejši so zanj prijatelji, družina in izobrazba.

Odlično si zaključil družboslovni licej. Kaj ti pomeni ta stotica?

Jasno, da mi je v veliko zadoščenje, predvsem zato, ker so mi bili vsi predmeti zelo všeč. Zaradi tega sem se tudi lažje učil in tako prišel do stotice.

Si že pomislil, na katero

Boljunčan Aljoša Ota dosegel stotico

"Uživaj vsak dan, ki ti je dan"

To je življenjsko načelo odličnjaka Aljoše, ki je komaj sklenil svoj študij na trgovskem tehničnem zavodu Žiga Zois v Trstu. Igral je nogomet pri Bregu, zdaj pa se kot odbojnik kulturnega društva F. Prešeren ukvarja z organizacijo raznih predstav in šagre. Spoznajmo ga bolje.

Si zadovoljen s svojo izbiro višje šole ali pa bi, če bi se vrnil nazaj v čas, izbral drugače?

Ne, ne. Izbral bi isto šolo, saj me je absolutno zadovoljila.

In kaj ti zdaj kot zdaj pomeni ta stotica?

Všeč mi je, ker mi vsi čestitajo, poleg tega pa že nekaj tednov neprestano praznujem.

Si že kaj pomislil na bodoči študij?

Gotovo se bom vpisal na univerzo, kaj in kam, pa bom odločal šele septembra. Poletje hočem preživeti brez katerihkoli misli in nameravam se zabavati, več kot morem.

Boš še dolgo živel pod družinskimi okriljem ali se misliš na kak način osamosvojitvi?

Sploh. Doma se počutim čudovito, zakaj naj bi odšel? Poleg tega smo komaj naredili novo klet ("tavernetta")...

Kateri bodo najlepši spomini na višjo šolo?

Klapa, brez dvoma. In še to, da smo imeli trikrat na teden na

razpolago računalnike.

Kako bi ocenil slovenski zamejski učni kader v primerjavi z italijanskim?

Brezdvomno je za nas težje, ker imamo več učnih ur in več jezikov.

No, Aljoša, povej mi zdaj tri stvari, ki so ti v življenju najdražje.

Hm... Na prvo mesto bi dal prijatelje in ljubezen, na drugo izobrazbo in na zadnje šport.

Še zadnje in neizogibno vprašanje: kam in s kom greš na počitnice?

S prijatelji gremo dva tedna na grški otok Ios.

Zagotavljam ti, da se boš na Iosu zelo zabaval, zato nima smisla, da ti voščim lepe počitnice.

Meti

Enrico Chendi se veseli svoje stotice

Samo en nasvet: ne razjezite ga!

Spraševali se boste, kaj pomeni ta naslov, in vaši radovednosti bo takoj zadoščeno. Enrico se namreč pripravlja na izpit, tako da bo namesto plavega dobil rjavi pas. Poleg karateja pa ima še polno drugih interesov: igra klavir, kitara, bobne in povrh vsega je še odličnjak v šoli. Zaključil je namreč tržaški klasični licej F. Prešeren z najvišjo oceno.

Kaj ti pravzaprav pomeni ta stotica?

Krasen uspeh in veliko zadoščenje, saj sem se za to trudil vseh pet let.

Zdaj pa verjetno nameravaš na univerzo. Si se že odločil ali pa boš o tem še premišljeval?

Nimam kaj premišljevat, saj sem se že kot otrok odločil, da postanem zdravnik. Vpisal se bom na medicino v Trst; če pa ne bom opravil vstopnega izpita, bom poskusil v Ljubljani.

Se misliš kmalu osamosvojitvi ali pa boš še odvisen od svojih staršev?

Finančno bom gotovo še odvisen, fizično pa ne, saj se bom iz Mačkovej preselil v mesto.

Kakšni pa bodo tvoji spomini na leta višje šole?

Lepi, kar se tiče izletov in nekaterih profesorjev, grdi pa zaradi neenotnosti v razredu.

Katero so najvažnejše stvari v tvojem življenju?

Na prvo mesto bi dal dobro počutje, na drugo prijatelje in družino, na tretje pa uspeh. Moje življenjsko geslo pa je grški izrek "Spoznaj samega sebe!"

Zdaj pa še zadnje in neizogibno vprašanje. Kam in s kom nameravaš na počitnice?

Najprej bom šel en teden v Bibione, kjer me čaka staž karateja. Potem bom odpotoval s prijatelji na Hrvaško in, če mi bo uspelo, bi rad obiskal tudi kakšen grški otok.

Čestitam ti za stotico in upam, da boš postal priden in resen zdravnik. Poleg tega pa ti še voščim lepe in zabavne počitnice.

Meti

Pogovor / Remo Devetak

"Zbiram, da se ohrani spomin"

Včasih se zgodi, da morajo preteči leta in leta, da končno le opraviš obisk, ki si ga načrtoval dolgo časa. Tako je bilo tudi z našim starim znancem in dolgoletnim sodelavcem Remom Devetekom, s katerim smo se zares leta dogovarjali, kdaj bomo prišli na obisk.

V začetku tedna nas je Remo Devetak obiskal na uredništvu, ker nas je pred časom prosil za fotografije z letošnjega sprejema stranke Slovenska skupnost, pri kateri je od same ustanovitve dejaven mož. Dogovorili smo se za obisk in tako sva minuli četrtek s kolegom Danijelom le odšla na lepo domačijo v Sovodnje ob Soči, kjer Remo Devetak živi z gospo Maro.

Domov k njemu sva dobesedno morala iz preprostega razloga, ker samo pri njem doma lahko razumeš, kaj vse je v več desetletjih zbral, koliko fotografij, knjig in avdiokaset ima, koliko letnikov časopisov in revij, člankov in drugega narodnega blaga je zbral v desetletjih zvestega spremljanja naše kulture, predvsem pa političnega življenja SSK.

Velikokrat se dela krivica možem, kakršen je Remo Devetak, predvsem jo delajo navadno t.i. strokovnjaki, ki imajo svoja merila in pravila za zbiranje narodnega blaga in dokumentov, fotografij in nasploh dokumentacije, taka merila in pravila, kakršnih navadno ljubiteljski zbiralci ne poznajo.

Pa vendar po obisku njegove domačije lahko zapišemo, da je gospod Remo v letih in letih skrbnega zbiranja člankov, fotografij, zvočnih zapisov, revij in časnikov, dokumentov in drugega narodnega blaga opravi-

vil velikansko delo in tako pripravil velik izbor, da si ga lahko vsaka javna ustanova samo želi.

"Poglejta, tu je pet debelih notesov, beležk, ki sem jih pripravil po radijskih oddajah pokojnega Marka Waltritscha, ki je bil velik narodnjak in me je večkrat tudi obiskal," je dejal gospod Remo, ko sva z Danijelom vstopila v njegov urad, veliko sobo, ki je spremenjena v izjemno lepo in skrbno urejen arhiv. Ker je videl, da nisva popolnoma razumela, je nama razložil, da je najprej posnel vse oddaje in jih potem v poldrugem mesecu na roko prepisal, zato pet debelih beležk, ki jih bo počasi pretipkal, ker "je bil Waltritsch velik človek, politično sicer nisva bila na isti valovni dolžini, a bil je velik narodnjak."

Garaško delo, predvsem pa tiha vztrajnost in vsakodnevno delo; tako ima danes Remo Devetak več kot 900 zajetih map, vse urejeno, članke o Slovenski

skupnosti, o občinskih sejah v Sovodnjah in drugod, zbira pa tudi druge zapise. Zbirka njegovih fotografij - kolikokrat smo ga videli na vseh naših kulturnih in političnih prireditvah, kako je z malim fotografskim aparatom stopil pred oder! - je zajetna, je živo pričanje o življenju slovenske skupnosti pri nas v zadnjih desetletjih.

Slovenska zastavica na pisalni mizi je nevsiljivo povedala, da je gospod Remo gorel za slovensko državo, kajti: "Zbral sem vse, kar sem mogel, da bi ja dobro dokumentiral čas osvoboditve Slovenije in vse, kar je svobodni sledilo!"

Prav je, da takim ljudem, kot je Remo Devetak -, ki ga zadnje čase pogrešamo v naši sredi, saj je na okrevanju po zahtevni operaciji in se še danes zdravljamo priznanje, ki jim gre. Njegova dokumentacija je namreč zares delo samo enega človeka, a je izjemno dragocena za vse nas.

Kako se je vse to začelo? Naš so-

govornik se je za trenutek ustavil, se malo zamaknil in prav po tiho začel: "Leta 1964 sem prvič obiskal v pisarni odv. Avgusta Sfiligoja v Garibaldijski ulici v Gorici. Pa sem videl, da ima na policah vse lepo zloženo in urejeno. Kmalu nato je prišlo na Vrhu sv. Mihaela (kjer se je gospod Remo rodil leta 1933; op.ur.) do manjše afere glede spomenika; da bi bil vedno na tekočem u zadevi, sem počasi začel zbirati dokumentacijo." Tako, dogodek za dogodkom, seja za sejo, prireditev za prireditvijo, gradivo se je gramadilo. In naš gospod Remo - obrtniško spretnostjo in natančnostjo, saj je bil po poklicu čevljar - je skozi štiri desetletja - z veliko ljubeznijo do vsega, kar je naše, slovensko! - katalogiral izrezke iz časopisov in svoje zapise o nepregledni vrsti pomembnih trenutkov za našo narodnostno skupnost v Italiji. Sistematično se je poglobljenejša dela lotil leta 1975. Njegova "največja ljubezen" je politika

("Politika je vedno politika"), še najbolj seje občinskega sveta v Sovodnjah, saj je bil dve desetletji tudi občinski svetovalec. Od leta 1975 do konca 2002 je menda bil odsoten ja ali ne štirikrat. "Vedno sem bil zraven in spremljal krajevno dogajanje!" Po smrti prve žene leta 1983 se je priženil v Sovodnje in "tu sem našel tisto, kar sem vedno sanjal in nisem upal, da se bo kdaj uresničilo." Prav gospa Mara ga je privedla do tega: "Ko sva se spoznala, mi je pokazala prostore v hiši, kjer naj opravljam to delo. Rekel sem si: 'Kaj pa govori?' A res je prišlo do tega." Postal je tudi publicist, na kar je zelo ponosen.

Remo Devetak zbira gradivo o dogajanju zlasti v slovenskih občinah Sovodnje, Doberdob, Števerjan, s Tržaškega Zgonik in Repentabor, pa tudi goriškega in tržaškega mesta ter v zadnjih časih novogoriškega prostora, pa še razne komentarje po tematikah in avtorjih. Poleg tega

hrani vezane letnike Katoliškega glasa, Novega lista, Naše poti (glasila SSK od leta 1974 dalje) in drugih časopisov. Na zidovih sobe visijo tudi police s stotinami avdiokaset, ki so seveda vse arhivirane z datumi in naslovi. Zraven sta dve polni škatli negativov.

Za koga in čemu vse to? "Da se ohrani spomin, da stvari ne gredo v pozabo." Gospod Remo razmišlja, kaj narediti z vsem tem. Njegovo zbirko si je že ogledal kakšen posameznik, ki se ukvarja z raziskovanjem in arhiviranjem, dobil je tudi zanimivo ponudbo.

Na katere svoje fotografije je najbolj ponosen? "Kar na vse," nam pove, "gotovo najprej na družinske," saj veliko da na svojo pripadnost 'Čotovim', potem pa "na slike naših političnih zastopnikov, s kongresov stranke in druge."

Katere knjige ima v knjižnici? V prvi vrsti mohorjevke, vse zbornike Drage ter sploh zgodovinska, domoznanska in druga dela, ki se tičejo naše stvarnosti. Samo od sebe se porodi vprašanje, koliko ur dnevno preživlja v svojem 'kraljestvu'. "Kakšne mesece sem v njem prebil tudi po 18 ur; v zadnjih časih pa največ osem."

Ko je naju peljal še v drugo sobo, kjer je tudi vse polno skrbno urejenih map, letnikov časopisov in revij ("Imam tudi vse številke povojnega Slovenca!"), nama je postalo jasno, koliko tihega dela je za tem skrbno izbranim in zbranim gradivom. Poslikala sva ga v delovni sobi, ki se ogledovala stare fotografije na steni, končno smo v vročem četrtkovem dopoldnevu tudi nekaj svežega spili in se poslovlili na stopnicah, ki žarijo v lepoti gorečk.

"Je bilo dosti dela, a, gospod Remo?"

"Ogromno, a se mi dopade, škoda, ker mladih to ne zanima!"

Iskrene čestitke, gospod Remo!

Jurij Paljki in
Danijel Devetak

Italijanski alpinistični podvig pred petdesetimi leti

Osvojitve K2: Resnica po Bonattiju (1)

Točno pred 50 leti, 31. julija 1954, sta italijanska alpinista Achille Compagnoni in Lino Lacedelli kot prva osvojila drugo najvišjo goro na svetu: to je vrh K2 v gorovju Karakorum, po najnovejših meritvah visok 8616 m.

Podvig, ki ga Italija potrebuje. Italija je s svojim zadržanjem v drugi svetovni vojni izgubila ves ugled pred svetom. Nujno potrebuje neka herojska dejanja, ki bi jo osvetlila z novo lučjo in izbrisala neprijetne sence. Druga najvišja gora na svetu, mogočni K2, stoji še neosvojena in izziva s svojo drzno špico, ki sega v oblake. Kar sama se ponuja priložnost, da Italija na tem vrhu vzdigne svoj ponos. Znani geolog in raziskovalec Ardito Desio, rojen v furlanski Palmanovi leta 1897, dobi nalogo, da izpelje podvig v slavo in čast domovine. Na razpolago ima skupino vrhunskih alpinistov, ki se lahko pohvalijo s čednimi gorniški dejaji. Vodja je gospodovalec in vojaško ustrojen. S fanti nima ne očetoškega ne tovariškega odnosa. Njegove ukaze je treba enostavno izvajati. Med njimi je tudi mlad fant Walter Bonatti, zelo obetaven alpinist, ki bo tisto poletje dopolnil šele 24 let. Ponaša se z nekaterimi podvigi, ki so povzročili nelagodje

Walter Bonatti

pri starejših alpinistih in zaneli zavist. Zelo je žilav in odopen in zmore laže kot drugi prenašati nizke temperature, čeprav mu tega nihče ne priznava. Drži se resnobno, malo govori in dosti premišljuje. Ostali se ga malce izogibajo, a on je poln navdušenja, verjame v tovarišijo, prijateljstvo, vzajemnost, iskrenost in, kakor sam pravi, zelo je naven.

Grožljiv bivak na višini 8100 m

Končni naskok na vrh K2 se začne 28. julija iz 7. tabora, ki je postavljen na višini 7345 m.

Tistega dne se štirje alpinisti povzpnejo do 7627 m, malo nižje, kot je bilo načrtovano, in tam postavijo 8. tabor. Proti večeru se dva vrneta. Tam gori ostaneta Compagnoni in Lacedelli, torej sta onadva izbranca za končni naskok. Vodja odprave je tako določil, ne da bi se z nikomer pomenil. 29. julija je krasno jutro in

ta dva imata nalogo, da dosežeta višino 8100 m in tam postavita majhen šotor za 9. tabor. Te naloge ne izvedeta, ker zapravita skoraj ves dan za prehod čez navpično ledeno steno in se zvečer izmučena vrneta v 8. tabor. Na isti dan Bonatti in še trije drugi odrinejo iz 7. tabora z vsjo potrebno opremo, med katero so bistvene težke jeklenke s kisikom. Dva kmalu omagata, pustita prtljago na snegu in se vrneta. Do 8. tabora prideta Bonatti in Gallotti. Compagnoni in Lacedelli sta zelo izmučena. Bonatti jasno vidi, da

ima veliko več sveže moči in bi enega od dveh lahko nadomestil ter s tem zajamčil uspešnost zadnjega naskoka. Nič ne reče in le upa, da bosta onadva sama prišla do tega sklepa, a zaman. Drugo jutro, 30. julija, gresta Bonatti in Gallotti nazaj dol po jeklenke, ki so ostale v snegu. Proti 9. taboru kreneta zdaj tista dva, ki sta še najbolj pri močeh: to sta Bonatti in pakistanski domačin, nosač Mahdi. Ko prideta do višine, kjer je bil načrtovan 9. tabor, ne najdeta ničesar. Compagnoni in Lacedelli sta splezala precej višje in v temi ju ne bo mogoče doseči. Na klice se ne oglasi in se tudi ne pokažeta. Sonce je zašlo in ledena noč lega na dva otovorjena in izmučena alpinista. V grozi rotita onadva, ki sta višje gori s šotorom. Ko je že tema, se zasveti svetilka nad njima in onadva zgoraj jima kričita, naj pustita jeklenke tam in se vrneta dol, čeprav dobro vesta, da temana ne dopusti nobenega premikanja v nevarnih stenah. Mahdiju se blede od groze in izčrpanosti, Bonattiju rojijo po glavi grozljive misli. Sta onadva zgoraj nalašč naredila vse tako, da bi ju nihče ne mogel doseči? Sta se morda bala, da bi ju Bonatti in Mahdi, mlajša in krepkejša, prehitela v vrhu na vrh? Mor-

da bi celo prišla tja gor brez pomoči kisika in s tem popolnoma zasenčila njun uspeh. Toda, če sta vedela, da je dva tovariša spodaj noč priklenila v steno in da nimata opreme za bivak, je to pomenilo, da sta ju z neverjetno mero cinizma obsodila na smrt? Z oblekami, ki so jih takrat premgli, brez puhašnih vreč in brez šotora ni na tisti višini še nihče preživel. Bonatti skoplje stopničko v led, na katero sedeta. Naslonjena sta na ledeno steno, noge jima visijo v prepad. Mraz pritisne do -25°C. Po otrplih delih telesa udarjata s cepinom. Ponoči se razbesni snežna nevihta, ki jima jemlje sapo. Mahdiju se blede in nekajkrat se skuša pognati v prepad: Bonatti ga komaj zadrži. Proti jutru nevihta poneha. Bonatti pravi v spominih, da svojega telesa ni več čutil, bilo je, kakor da bi mu ne pripadalo. Še preden posije sonce, začne Mahdi sestopati sam. Ob 6. uri izkoplje Bonatti izpod snega zasute jeklenke, da jih bosta tovariša od zgoraj videla, in začne tudi sam sestopati. Sončni žarki mu poženejo življenje v žile in srečno doseže 8. tabor. Mahdi se tudi srečno reši, a zaradi hudih ozeblin mu bodo odrezali več prstov na nogah in rokah.

Osvojitve vrha

Dne 31. julija 1954, nekaj minut pred 18. uro, ugledajo člani odprave iz tabora 8 dve črni piki, ki se počasi pomikata proti vrhu. Compagnoni in Lacedelli osvojita K2. Uspeha

se veseli tudi Bonatti, saj sta z Mahdijem opravila odločilno potezo, ko sta prinesla jeklenke kisika do višine 8100 m. Brez tega bi vrha ne dosegli. Vendar mu v srcu ostane huda grenkoba zaradi okrutnega obnašanja dveh tovarišev, ki sta njega in Mahdija pustila umirati v ledeni noči brez vsake zaščite. Rešila sta se le po svoji zaslugi, predvsem zaradi izredne telesne odpornosti. Bonatti misli razočaranje potlačiti in obdržati žalostno skrivnost zase, čeprav je doživetje hudo načelo njegovo zaupanje v sočloveka.

Decembra istega leta izide v knjižni obliki uradno poročilo o uspešni odpravi na K2. Podpiše ga voditelj odprave Ardito Desio. Pravi, da se poročilo naslana na pričevanja vseh članov odprave, a Bonatti pozneje pove, da se z njim ni nikoli pogovoril. V poročilu ni niti besedice o tisti grozni noči med 30. in 31. julijem, Bonatti je popolnoma izločen iz ožjega kroga junakov. Desio je torej brez preverjanja sprejel zgodbo, ki sta mu jo spletla Compagnoni in Lacedelli. Verjame tudi v laž, da ju je hotel Bonatti prehiteti in priti prvi na vrh. Zaradi te izmišljene nepokorščine noče imeti z njim nobenih stikov. Svojega kopicico netočnosti in tudi laži, nikoli ne prekliče in ga srdito brani do smrti. Desio premine decembra 2001, star 104 leta.

/ dalje
Danilo Čotar